

Het Christelijke geweten

Basis van een samenleving

**Godsdienstboek SBO Niveau 4
Leerjaar 1**

Inhoud

Introductie	4
1. De Kerk in dienst van het evangelie	6
1.1 Christus als bron van ons leven	7
1.2 Gebed – bron van leven voor Jezus en voor ons.....	8
1.3 Dienstbaarheid – bron van leven van Jezus en voor iedere christen.....	10
1.5 De Kerk in dienst van het evangelie	14
2. Een kritisch christelijk geweten	18
2.1 De Tien Geboden.....	19
2.2 De dag van de Heer heiligen	19
2.3 Beeldverering.....	20
2.4 Wat is volgens Jezus het belangrijkste gebod?	21
3. De woorden en daden van Jezus	23
3.1 Vergeving, het mooiste wonder.....	23
3.2 De verschillende soorten wonderen van Jezus.....	24
3.3 De wonderen van Jezus en die van de profeten.....	26
3.4 De woorden van Jezus	27
4. Het Liturgisch Jaar of Kerkelijk Jaar	31
4.1 Wat is het Liturgisch Jaar of Kerkelijk Jaar?	32
4.2 Liturgie – de omarming tussen de mensen en de Kerk.....	32
4.3 Feesten en seizoenen van het liturgisch jaar.....	33
5. De eerste Mariadogma's	39
5.1 Wat is een dogma?	39
5.2 Maria, Moeder van God	41
5.3 Maria, altijd maagd	41
6. Samenleven, een middel tot groei	43
6.1 Wat is samenleven?.....	43
6.2 Moraal, ethiek, waarden, normen en regels.....	46
6.4 Moeite bij het uiten van onszelf in een groep.....	51
6.5 Jezelf inzetten voor de ander in een samenleving kan soms pijn doen.	53
7. Mijn leven: een missie samen met anderen	55
7.1 God roept Abraham om zijn reis te beginnen.....	55
7.2 Jezus loopt samen met zijn Kerk	56
7.3 Goedheid, kwaad en zonde in onze gemeenschap	59
7.4 Jezus vraagt van ons om er te zijn voor de meest kwetsbaren en uitgestoten in de gemeenschap	60
8. De deugd van kuisheid	63
8.1 De deugd van kuisheid	64
8.2 Zonden tegen de wet van kuisheid	68
8.3 Seksualiteit binnen het huwelijk	73

8.4 Zonden tegen de waardigheid van het huwelijk	77
9. Invloed van media op het christelijk leven	81
9.1 Het gebruik van mobiele telefoons onder kinderen en jongeren	82
9.2 Afname van het belang van religie	86
9.3 Waar heeft Jezus volgens het evangelie zijn tijd aan besteed?	88
10. Het belang van een goede christelijke opvoeding	91
10.1 De plaats van het gezin in Gods plan	91
10.2 Het disciplineren en corrigeren van kinderen	92

Introductie

Beste student,

Je staat aan het begin van je opleiding op SBO-niveau. De basisschool en het voortgezet onderwijs heb je inmiddels al afgerond. De kans is groot dat je je afvraagt:

“Waarom krijg ik nu nog steeds godsdienstlessen in deze etappe van mijn studie? Wat hebben deze lessen met mijn beroep te maken?”

Het antwoord is eigenlijk simpel:

Godsdienstles is bedoeld om jou te vormen als mens.

Om te leren omgaan met je Schepper, met anderen en met jezelf. Al vanaf dat je klein was, ben je daar stap voor stap in gegroeid. En geloof me: zelfs op hoge leeftijd kun je daar nog steeds in leren. Godsdienst en levensfilosofie willen je leren hoe je een beter mens kunt zijn. Hoe je kunt leven op de manier zoals God dat bedoeld heeft. Want alleen dan kunnen we samen een gelukkige gemeenschap vormen.

Godsdienstles maakt je misschien geen betere secretaresse, kok, metselaar, elektricien, bakker of technicus, maar het helpt je wel met:

- omgaan met mensen, waaronder collega's en klanten,
- uitdagingen en het verwerken van tegenslagen,
- Twijfels die je tegenkomt in het arbeidsproces, gedurende je dagelijkse leven en natuurlijk ook het stellen van goede vragen over werk én leven.

Bijvoorbeeld:

- Je weet dat je de Heilige Geest kunt vragen om je te helpen rustig te blijven als je baas, collega of klant je ergert.
- Ook als niemand toekijkt, doe je je werk eerlijk en goed, want je weet dat God wél meekijkt.
- Je bent bereid om te helpen en nét dat beetje extra te geven, omdat het je werk ten goede komt en omdat God vraagt om het goede te doen.
- Je bent niet arrogant, maar blijft bescheiden, want je weet dat arrogantie niet van God komt.
- Je brengt vrede in plaats van ruzie, drama of haat – want God is een God van liefde en vrede.
- Je beseft dat mensen waardevoller zijn dan spullen.
- Je houdt je aan regels en afspraken, omdat God een God is van orde en discipline.

En zo zijn er nog veel meer voorbeelden.

In de godsdienstlessen leer je hoe je kunt groeien als mens, als professional, als vriend, als familielid, als werknemer, als collega – kortom, als goed mens. Een mens die tot zegen is voor anderen én voor zichzelf.

Stel je voor: als iedereen op de werkvloer een echte christen zou zijn, dan zou onze werkplek, ons land en onze wereld er zoveel mooier uitzien!

Toch is het niet makkelijk om een goede christen te worden. Het vraagt offers en voorbereiding. En we zijn nooit "klaar" met leren.

Dat is het doel van deze godsdienstlessen gedurende de tijd dat je nog op school zit: Je beter leren kennen wie God is, en jou helpen groeien tot een steeds betere mens en christen.

Kom naar de lessen, bid, lees je Bijbel, ga naar de kerk.

Dan zul je merken dat je op weg bent om die betere versie van jezelf te worden.

Succes met je studie, dat God je moge helpen, zodat elk jaar je niet enkel een betere professional zult worden, maar ook een beter mens, een betere christen.

1. De Kerk in dienst van het evangelie

Gedicht: Wat blijft er over van mijn leven?

Zonder de stralende zon boven mijn hoofd,
die zorgt voor licht, warmte en energie –
wat blijft er dan over van mijn leven?
Zonder de frisse lucht
die me levensadem geeft –
wat blijft er dan over van mijn leven?

Zonder zuiver en verfrissend water
dat mijn dorst lest –
wat blijft er dan over van mijn leven?
Zonder dagelijks voedsel
dat mijn maag vult –
wat blijft er dan over van mijn leven?

Zonder een dak boven mijn hoofd
dat me beschermt tegen zon, regen en dauw –
wat blijft er dan over van mijn leven?
Zonder liefde van mijn familie,
vrienden, burens en kennissen –
wat blijft er dan over van mijn leven?

Zelfs al heb ik al deze dingen,
maar de liefde van God ontbreekt...
wat blijft er dan écht over van mijn leven?

Zoals je in het gedicht: "Wat blijft er over van mijn leven" kunt lezen, heeft ieder mens bepaalde dingen nodig om te kunnen leven. Al deze dingen zijn levensbronnen van het leven welke de mens nodig heeft om te kunnen leven. Zon, lucht, eten, drinken, kleding en schoeisel, een dak boven je hoofd – dat zijn levensbronnen voor ons lichaam. Zolang die er zijn, kunnen we lichamelijk goed functioneren.

Vaak genoeg staan we er niet bij stil dat de mens méér is dan alleen een lichaam. We hebben ook een ziel en een geest. En als het met een van deze drie niet goed gaat, lijdt de hele mens. Niet alleen het lichaam heeft zijn levensbronnen nodig, maar ook de ziel en de geest.

In het volgende videofragment ontdek je wat mensen nodig hebben om zowel lichamelijk, geestelijk als spiritueel gelukkig te zijn:

Opdracht 1:

 [Video: De geluk driehoek](#)

1. Bekijk de video “De geluk driehoek” en noteer wat de drie onderdelen van deze geluk driehoek zijn.
Bespreek samen met je klasgenoten waarom je alle drie nodig hebt om gelukkig te kunnen zijn.
2. In de video wordt ook de “oranje bal” genoemd – die staat symbool voor onverwachte gebeurtenissen die ons uit balans brengen.
Noem enkele voorbeelden van gebeurtenissen die iemand helemaal van zijn stuk kunnen brengen en het gevoel van geluk verstoren.

1.1 Christus als bron van ons leven

Soms maken we zulke moeilijke dingen mee in het leven, dat we niet meer weten wat we moeten doen. Er is niemand die wil of kan helpen, en het lijkt alsof we in een diep donker gat vallen. Juist op zulke momenten hebben we een andere bron nodig – een bron van kracht en hoop om ons weer overeind te helpen.

Lied: Christus, bron van ons leven

*Wie zal ons voeden, het brood met ons breken?
Waar wordt de honger voor altijd gestild?
In Christus alleen is het brood van het leven;
breekt het brood voor ieder, deelt het om niet.*

**Bron van leven, ons gegeven,
vol van liefde en vrede:
Christus, Hij alleen!**

*Wie zal ons laven, de dorst van ons nemen?
Waar is geen droogte, geen pijn of verdriet?
In Christus alleen is het water des levens;
reikt ons de beker, geeft het om niet.*

*Wie spreekt de woorden van waarheid en leven?
Waar wordt gevonden de zin van bestaan?
In Christus alleen is de Waarheid gegeven;
De weg tot de Vader, weg om te gaan.*

*Wie zal ontdekken hoe wij zijn geschonden?
Waar komt er licht in ons donker verdriet?
In Christus alleen worden harten gevonden;
Licht van de wereld, licht dat ons ziet.*

*Wie zal ons leven in liefde doen groeien?
Waar zijn de vruchten die nooit meer vergaan?
In Christus alleen zullen ranken volgroeien:
Vruchten van vrede, recht van bestaan.*

*Wie zal ons zoeken tot wij zijn gevonden?
Waar zoeken wij naar een toevlucht en thuis?
Met Christus alleen, zijn wij eeuwig verbonden;
weidt ons in vrede, leidt ons naar huis.*

Opdracht 2:

- 🎵 Beluister het lied “Christus bron van het leven” via deze link:
[YouTube: Christus bron van het leven](#)
- 📖 Lees daarna de tekst van het lied hierboven.
- Haal uit elk couplet één ding dat Christus voor ons kan doen – vooral op momenten dat we verdriet hebben of vastlopen in het leven.

1.2 Gebed – bron van leven voor Jezus en voor ons

Jezus heeft met zijn leven het perfecte voorbeeld gegeven.
Steeds opnieuw zocht Hij zijn hemelse Vader op in gebed.
In de moeilijkste momenten van zijn leven hier op aarde –
en wanneer Hij grote beslissingen moest nemen –
trok Hij zich terug om te bidden.
Daaruit haalde Hij kracht, energie en wijsheid.
In gebed ontdekte Hij wat de wil van de Vader was,
zodat Hij die kon uitvoeren.
Laten wij in onze Bijbel enige momenten opzoeken waarbij Jezus kracht zocht in gebed.

Opdracht 3:

Wij gaan in de Bijbel momenten opzoeken waarbij Jezus in gebed ging. Zoek in de onderstaande Bijbelteksten op welk moment of bij welke gelegenheid Jezus in gebed ging.

- a. Marcus 1, 35-39
- b. Marcus 6, 45-46
- c. Lucas 22,39-44
- d. Johannes 17,1-26

Ook wij mogen, net als Jezus, kracht, energie en wijsheid in gebed zoeken bij de Vader om zodoende onze problemen het hoofd te kunnen bieden.
In mooie én moeilijke momenten is gebed onze belangrijkste levensbron.
Dank God onder alle omstandigheden en dank Hem voor hetgeen Hij gedaan heeft, nog steeds

doet en gaat doen gedurende jouw leven. Vertrouw erop dat Hij aan het werk is in jouw leven ook als dingen op dat moment niet goed voelen.

Je zult zien: alles werkt uiteindelijk ten goede voor wie op God vertrouwt.

Laat deze goddelijke bron nooit verloren gaan in je leven.

Bid met geloof – dan zul je zien dat God aan het werk is door middel van Zijn heilige wil.

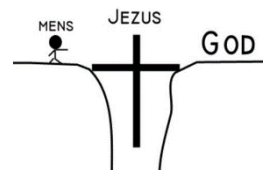
 Video: [Gebed, bron van leven](#) (t/m minuut 2:44)

Waar moet je op letten als je bidt?

1. Indien mogelijk zoek een rustige plek waar je niet afgeleid wordt.
Lukt dat niet? Sluit dan gewoon je ogen om je beter te kunnen concentreren op hetgeen je bidt.
2. Als je katholiek bent, begin je met het kruisteken om jezelf aan de Heilige Drie-eenheid toe te wijden.
Maak dat kruis bewust en duidelijk – het is een teken van eerbied.
Het kruisteken dient overtuigend duidelijk zijn, zodoende zal het ook niet op een onjuiste manier plaatsvinden. Dus niet te kort, anders lijkt het op een "omgekeerd kruis".

3. Begin je gebed met dankbaarheid aan God, prijs Hem en verheerlijk Hem.
Uit dankbaarheid voor Zijn liefde, hulp en vergeving in je leven.
4. Vraag God om vergeving, voor wat je verkeerd hebt gedaan, gedacht of gezegd.
Maar ook voor het goede dat je had kunnen doen en hebt nagelaten.
5. Keer je ook tot God met je eigen verzoek. Vertel God wat je nodig hebt en vraag Hem om hulp. Bid met vertrouwen en wees bereid Zijn wil te accepteren.
6. Plaats ook anderen in je gebed. Denk aan je ouders, familie, vrienden, zieken, mensen in nood of mensen die met andere problemen te kampen hebben.
7. Bid ook voor andere mensen over de hele wereld. Voor zieken, armen, overledenen, landen in oorlog, gevangenen – voor iedereen.
8. Vergeet niet voor de kerk te bidden. Bid voor de paus, priesters, religieuzen en actieve gelovigen.
9. Sluit je gebed af op dezelfde manier als dat je begonnen bent. Dank God met lofprijzing en aanbidding, daar Hij naar je gebed geluisterd heeft en voor al hetgeen Hij nog zal doen.
10. En eindig je gebed altijd in de naam van Jezus, onze Heer en Verlosser. Sinds de zonde zijn intrede deed in de wereld, kan niemand van ons tot de Vader komen, dan door Jezus. Alleen door Jezus kunnen wij ons tot God de Vader naderen.
11. Zeg "Amen" op het eind.
Dat betekent: "Zo is het" – ik geloof het en ik vertrouw erop.
Sluit af met een degelijke kruisteken, als teken van overgave en geloof.

Gebed is onze levenslijn met God, onze levensbron.

Het is het gesprek tussen jou en je Vader in de hemel, en we ontvangen van Hem alles wat we nodig hebben om te leven.

Bid zo vaak als je kunt – probeer zeker 's ochtends als je opstaat en 's avonds voor je gaat

slapen te bidden. Je gebed hoeft niet lang te zijn, het kan kort en eenvoudig zijn. Een kort, oprecht gebed is al genoeg – zolang je het met geloof en vanuit je hart doet.

1.3 Dienstbaarheid – bron van leven van Jezus en voor iedere christen

Jezus leerde ons hoe belangrijk het is om te bidden, maar ook hoe belangrijk het is om anderen lief te hebben, te helpen en te dienen.

Jezus koos 12 apostelen om samen met Hem op pad te gaan, gedurende Zijn missie.

En hoewel Hij hun Meester was, stelde Hij zich nederig op en waste Hij tijdens het Laatste Avondmaal hun voeten – een teken van nederigheid en dienstbaarheid. Hij vroeg zijn leerlingen om precies hetzelfde te doen: anderen dienen, zoals Hij hen had gediend.

De eerste christelijke gemeenschappen leefden zoals Jezus het hun had geleerd:

ze hielpen elkaar, hielden van elkaar en zorgden voor elkaar.

Tot op de dag van vandaag vraagt de Kerk ons om als echte volgelingen van Christus te leven – om Jezus zijn voorbeeld van gebed én dienstbaarheid te volgen. Laten we elke dag opnieuw proberen een betere christen te zijn.

Door te leren van Jezus en de Kerk kunnen we groeien in:

- geloof
- hoop
- liefde voor de naaste
- geduld
- nederigheid
- zuiverheid
- gehoorzaamheid

Dat zijn de eigenschappen die Jezus liet zien toen Hij op aarde was. Als zijn volgelingen worden wij uitgenodigd om Hem daarin na te volgen en zo goed mogelijk door onze volharding deze eigenschappen ook in ons eigen leven te ontwikkelen.

Vergeet nooit: dat er meer vreugde zit in geven dan in ontvangen!

- Voel je je eenzaam? Zoek iemand op die nóg eenzamer is dan jij.
- Heb je weinig? Deel het met iemand die niets heeft.
- Heb je niemand die jou helpt? Ga dan zélf iemand helpen die ook geen hulp heeft.

Doe dit en dan zul je zien, dat wanneer je het geluk en de opluchting ziet op het gezicht van degene die je geholpen hebt, jij op jou beurt je ook gelukkiger zult voelen. Want als je het verdriet van een ander verlicht, voel je zélf meer geluk. En als iemand dan tegen je zegt: “God zegene je” – dan voel je dat die zegen oprecht is.

Dienstbaarheid brengt niet alleen zegen voor de ander, maar ook voor jezelf:

- Je voelt je gelukkig, waardevol en bekwaam, omdat je weet dat je een bijdrage hebt geleverd, je bent van betekenis geweest, en je hebt een verschil gemaakt in het leven van een ander.
- Je hebt het gevoel dat je iets goeds hebt gedaan, je hebt een situatie verbeterd, of je hebt van de wereld een betere plaats gemaakt om te leven.
- Je krijgt meer energie, creativiteit en verdieping in je contact met mensen die je helpt.

Ware christelijke dienstbaarheid

1. *Jammer genoeg bestaan er ook een heleboel mensen die niet graag iemand helpen die zij als hun mindere beschouwen. Zij zijn eerder geneigd iemand te helpen die bijna geen hulp nodig heeft, waarbij de achterliggende gedachte is dat op zekere dag deze persoon ook hen van dienst kan zijn. Dit is geen hulp die van harte is, maar meer hulp uit eigenbelang.*
2. *En ook weer anderen helpen met tegenzin, alleen maar om te kunnen zeggen dat ze geholpen hebben.*
3. *Zo ook degenen die alleen helpen uit eigenbelang – om iets terug te krijgen, om er goed uit te zien op sociale media, of om erbij te horen. Hier gaat het dus om de ‘views, likes, and shares’*

Maar dat is niet wat Jezus van ons verlangt: daar in deze voorbeelden de helper centraal staat en niet degene die hulp nodig heeft. *Dat is niet wat Jezus van ons als Christen vraagt. **Bij Jezus staat niet de helper centraal, maar degene die hulp nodig heeft.*** Dat is ware christelijke dienstbaarheid.

Als je echt je uiterste best doet om Jezus te volgen:

- dan is Hij het licht op je pad.
- Hij zal je de Heilige Geest geven om je te begeleiden, zodat je dingen bereikt die je zelf nooit voor mogelijk hield.

- Hij opent je ogen, zodat je de noden van anderen ziet.
- Hij geeft je kracht om je moeilijkheden te dragen.

En als je weet dat Christus je in alle moeilijkheden bijstaat, kun je net als de apostel Paulus zeggen: "Ik kan alles aan door Christus die mij kracht geeft." (*Filippenzen 4,13*)

Opdracht 4:

1. Denk terug aan momenten waarop iemand jou hielp, terwijl je dat totaal niet had verwacht.
Beschrijf hoe dat voor jou voelde.
2. Denk aan een keer dat jij iets hebt gedaan voor iemand anders – en die persoon was enorm dankbaar, omdat die jouw hulp niet had verwacht.
Hoe voelde dat voor jou?
3. Denk aan een keer dat jij juist géén hulp kreeg,
en je je daardoor heel slecht voelde. Wat deed dat met je?
4. Wat vind jij van de volgende situatie?
Denk na over verschil in houding tegenover rijkdom, geven en echte hulp.

Op sociale media verscheen een video van een meisje met veel geld, die een arme man tegen kwam die kippeneieren verkocht aan de kant van de straat. Ze vroeg: "Hoeveel voor een dozijn?" De man antwoordde: "zes gulden". Het meisje haalde 10 gulden tevoorschijn en zei tegen de man: "Ik geef je 10 gulden voor twee dozijn." De man antwoordde: "Is goed. Ik heb vandaag toch nog niks verkocht."

Met een glimlach nam ze de twee dozijn eieren aan en reed in haar luxe auto weg. Zij had haast, omdat ze met haar vriendin in een luxe restaurant zou gaan lunchen. Ze aten naar hartenlust. Toen de rekening kwam zei het meisje aan haar vriendin: "Vandaag trakteer ik." Zij gaf de ober 200 gulden om de rekening van 150 gulden te betalen en terwijl ze opstonden om weg te gaan, zei ze aan de ober: "de rest is een tip."

1.4 Bijbelse voorbeelden van mensen die Jezus ontmoetten, waardoor hun leven veranderde

We komen dagelijks mensen in ons leven tegen: op straat, op school, tijdens dansles, bij de sportclub, in de winkel, op het strand enzovoorts.

Sommige van deze ontmoetingen zijn leuk en gezellig, maar veel ervan blijven oppervlakkig of duren maar kort. Wanneer wij een werkelijke ontmoeting hebben met iemand, dan gebeurt het dat dit een blijvende indruk op je maakt die je nooit meer vergeet. Zulk een ontmoeting verandert je leven voor altijd.

De ontmoeting met Jezus inspireert ons en helpt ons, door Gods genade, te groeien in geloof. Alles wat wij van Jezus ontvangen is gratis; dit noemen wij Gods genade. Wanneer wij Hem persoonlijk ontmoeten en Zijn onvoorwaardelijke liefde aannemen, verandert ons leven volledig. We worden als het ware een nieuw mens: niet wij leven meer, maar Christus leeft in ons (Gal. 2,20).

Een ontmoeting met Christus raakt je diep, laat je groeien in geloof, is een genadegave en vervult je met onvoorwaardelijke liefde. Het verandert je hele leven.

In het volgende lied hoor je het verhaal van iemand wiens leven veranderde door een ontmoeting met Jezus. Hij vertelt hoe anderen op hem reageren sinds hij Jezus volgt. Veel mensen vinden hem 'gek', maar dat weerhoudt hem er niet van om Jezus te volgen.

👉 [El Loco – Felipe Garibo](#)

Opdracht 5:

- In de Bijbel zijn veel verhalen van mensen die Jezus ontmoetten, zich bekeerden en daardoor hun hele leven totaal veranderde.
Lees in groepjes van drie elk één van de volgende Bijbelteksten. Noteer voor jezelf hoe de ontmoeting met Jezus plaatsvond en hoe daardoor het leven van de persoon veranderde.
Bespreek daarna in groepsverband elk van de gelezen Bijbelteksten.
- 1. Johannes 3, 1-21 – Gesprek tussen Jezus en Nicodemus
- 2. Johannes 4, 5-42 – Jezus spreekt met de Samaritaanse vrouw
- 3. Johannes 4, 43-54 – Jezus geneest het kind van een Romeinse officier
- 4. Marcus 5, 1-20 – Jezus en de bezeten man in Gerasa
- 5. Lucas 19, 1-10 – Jezus en Zacheüs
- 6. Johannes 8, 1-11 – Jezus en de vrouw die overspel had gepleegd

Zou jij ook een persoonlijke ontmoeting met Jezus willen?

Wil jij ook 'opnieuw geboren worden' in Jezus Christus?

Hier zijn twee liederen die je kunnen helpen in die wens:

- [I'm a new creation – A brand-new man](#)
- [Renacer – Felipe Garibo](#)

Soms horen we al van jongs af aan over Jezus, maar denken we dat we later nog tijd hebben om God te zoeken. We willen eerst op onze eigen manier van het leven genieten en voelen ons

beperkt door wat een christelijk leven van ons vraagt. Toch beseffen we niet dat een leven zonder God geen echte vrijheid geeft. Ware vrijheid is alleen te vinden in Jezus Christus.

Vandaar dat Felipe Garibo de jongeren op roept om op te staan en Jezus te volgen:

[Juventud levanta vuelo – Felipe Garibo](#)

1.5 De Kerk in dienst van het evangelie

Het is belangrijk te weten wat de Kerk is. De Kerk is de gemeenschap van gelovigen die samenkomen om God te aanbidden en de leer van Jezus te volgen. Jezus is het hoofd en de gelovigen vormen samen Zijn lichaam. De Kerk is dus niet een gebouw, maar alle mensen die Christus volgen.

Als Kerk zijn wij geroepen dienstbaar te zijn aan het evangelie: het leven, lijden, sterven, de opstanding en de leer van Jezus. Daarom moeten wij proberen te leven zoals Jezus ons heeft geleerd. Hij zei: *“Laat degene die het belangrijkste wil zijn, de minste worden en wie leiding wil geven, moet dienen.”* (Lucas 22,26).

Dienen komt voort uit liefde voor Christus en uit liefde voor de naaste. Ware liefde is niet alleen een gevoel, maar blijkt uit zorg en hulp voor anderen. Als leden van het lichaam van Christus moeten wij bereid zijn iedereen te dienen, ongeacht leeftijd of economische status.

Jezus leerde ons dat: *“Wie groot wil zijn onder jullie, moet de ander dienen. Wie de voornaamste wil zijn, moet jullie slaaf worden. Want zelfs de Mensenzoon is niet gekomen om gediend te worden, maar om te dienen en zijn leven te geven als losprijs voor velen.”* (Matteüs 20,26-28)

Op welke manieren kunnen we dienen?

Er zijn veel manieren waarop we anderen kunnen helpen. We kunnen o.a. helpen op:

- **Economisch gebied:** iemand eten of spullen geven als die in nood zit.
- **Sociaal gebied:** vriendschap aanbieden aan iemand die pas op ons eiland is komen wonen, of binnengekomen is als een nieuwe leerling op school, nieuw is op de werkplek, deel uitmaakt van onze parochie/kerk.
- **Lichamelijk gebied:** hulpverlenen bij de zorg voor een zieke of ouderling die hulpbehoevend is.
- **Geestelijk gebied:** We kunnen ons solidair opstellen naar iemand in zijn/haar lijden door middel van gebed en vasten, troost bieden, Gods woord delen, meeleven. Dus, we kunnen troost bieden aan degenen die lijden doch ook genieten met iemand die blij en gelukkig is.

Dienst verlenen aan de ander kan iets groots inhouden of iets kleins, elke hulp is van belang. We kunnen het helpen niet nalaten omdat we denken dat hetgeen wij kunnen doen maar heel weinig is. Er zijn momenten waarbij een klein gebaar, het leven van een ander kan opvrolijken en zelfs zijn/haar leven kan veranderen. Bijvoorbeeld: een hartelijke groet, een simpele glimlach, een grapje, een kort gesprek, een klein cadeau zijn allemaal mogelijkheden die van betekenis kunnen zijn in het leven van de ander.

Voorbeelden uit het echte leven:

- Een weduwe die net in een nieuwe wijk was komen wonen, kreeg bezoek van enkele kinderen die haar een gevulde boodschappenmand brachten. Met een briefje erbij waarop stond dat zij hen mocht bellen als ze hulp nodig had. Dit vriendelijke gebaar maakte haar erg blij en bleef haar altijd bij.
- Een buurvrouw vergat haar vuilnisbak buiten te zetten op de dag dat Selikor het afval ophaalde. Een andere buurvrouw merkte dit op, zette de volle vuilnisbak buiten en bracht deze later weer terug. Toen de eigenares thuiskwam en zag dat de bak leeg was, was zij zeer dankbaar voor deze hulp.
- Susie zat tijdens de pauze alleen en verdrietig. Een docente merkte dit op, kwam naar haar toe, omhelsde haar en moedigde haar aan op God te vertrouwen. Deze eenvoudige daad gaf Susie nieuwe kracht.
- Brian had in de klas in zijn broek geplast en schaamde zich erg. Een klasgenoot liet zogenaamd per ongeluk water over hem heen vallen, zodat iedereen dacht dat zijn kleren daardoor nat waren. Zo kon Brian zich omkleden zonder schaamte. Later vertelde de leerling dat hij dit deed omdat hij zelf ooit hetzelfde had meegemaakt en wist hoe pijnlijk dat was.

Door deze voorbeelden zijn wij in staat te zien hoe kleine gebaren een groot verschil uitmaken in het alledaagse leven van een mens.

Behulpzaamheid en dienstbaarheid vereisen soms opoffering van de hulpverlener.

Denk aan:

- een familielid dat zorgt voor een ander lid van de familie die langdurig ziek is,
- een ouder die zijn/haar eigen behoeften opzij zet voor zijn/haar kinderen
- een leerkracht die extra tijd investeert in zijn/haar leerlingen door extra lesvoorbereiding en daarbij minder zorg en aandacht geeft aan zijn/haar eigen gezin.
- een trainer die vrijwillig zijn vrije tijd gebruikt om bij kinderen en jongeren de vaardigheid in het sporten te ontwikkelen.

Het opofferen van eigen tijd om anderen te helpen kan ons als Christen soms zwaar belasten, het is goed om er dan even stil te staan bij Jezus, die Zijn leven gaf om ons te dienen.

Jezus is het ideale voorbeeld van een dienaar. Hij is niet gekomen om bediend te worden, maar om te dienen. Hij hield meer van ons dan wij met ons menselijk verstand kunnen begrijpen.

- Hij was er voor de armen, de onwetenden, de zondaars en uitgestotenen
- Hij predikte het evangelie aan wie het wilde horen
- Hij genas zieken en wekte doden op
- Hij gaf te eten aan wie honger had

En als Hij dat voor ons deed, dan mogen wij als Kerk van God – ook de nodige moeite doen voor anderen. God zal ons de kracht, wijsheid, geduld en middelen geven om die roeping waar te maken.

Organisaties van de Kerk die hulp bieden en diensten verlenen aan mensen in nood

Als Kerk helpen wij mensen wereldwijd. Vooral daar waar mensen het moeilijk hebben. De Rooms-Katholieke Kerk kent veel organisaties die hulp en steun bieden aan mensen in nood.

Deze organisaties verlenen:

- materiële hulp (zoals voedsel, kleding of onderdak),
- financiële steun,
- en emotionele begeleiding – vooral daar waar structurele armoede heerst, natuurlijke rampen, conflicten waarbij sprake is van het gebruik van wapens of wanneer mensen uitgesloten worden vanwege hun marginale status.

Deze organisaties streven naar:

- sociale rechtvaardigheid,
- solidariteit,
- gelijkheid,
- en respect voor de menselijke waardigheid.

Hun doel is bijdragen aan een betere wereld en een samenleving waar meer harmonie en welzijn heerst.

Opdracht 6:

Analiseer in groepjes van 3 studenten een religieuze organisatie die actief is op Curaçao óf ergens anders in de wereld.

Bereid een presentatie van 10 tot 15 minuten voor over de organisatie.

In je presentatie geef je antwoord op de volgende vragen:

- Wat is de geschiedenis van de organisatie?
- In welk land is de organisatie ontstaan?
- In welke landen is ze nu actief?
- Wie is de oprichter of initiatiefnemer?
- Wat is het doel van de organisatie?
- Op welke groep mensen die hulp nodig hebben richt ze zich?
- Wat voor activiteiten voert de organisatie uit?
- Wat is jouw mening over deze organisatie?

Je mag informatie opzoeken op het internet.

Maar je mag ook iemand interviewen die bij de organisatie betrokken is.

Studenten maken gebruik van visueel materiaal zoals foto's of een kort filmpje (maximaal 3 minuten) om j presentatie te ondersteunen.

Enkele voorbeelden van organisaties die je kunt onderzoeken:

- Caritas Curaçao
- Fundashon San Vicente de Paul Korsou (AIC)
- Asosashon Damanan Salesiana Korsou
- Cordaid
- Pieterspenning (Peter's Pence)
- Fundashon Johannes Bosco
- Huis voor de verlichting van het lijden (House for the Relief of the Suffering/ Casa Sollievo della Sofferenza)
- Actioma Dit is een landelijke organisatie die is geworteld in het Katholiek maatschappelijk activeringswerk.
- Adelbertvereniging
- Adveniat
- CNV
- FNV
- Huis voor de Pelgrim
- Kansfonds

2. Een kritisch christelijk geweten

Toen Jezus op aarde kwam, deed Hij veel dingen die volgens de farizeeën en wetgeleerden tegen de wet van Mozes ingingen. Hij genas mensen op sabbat; Hij at aan tafel met zondaars; Hij stond zijn apostelen toe, graan te plukken op de sabbat, enzovoort. Maar Hij had ons ook duidelijk laten weten dat:

Wie dus ook maar een van de kleinste van deze geboden afschaft en aan anderen leert hetzelfde te doen, zal als de kleinste worden beschouwd in het koninkrijk van de hemel. Maar wie ze onderhoudt en dat aan anderen leert, zal in het koninkrijk van de hemel in hoog aanzien staan. Want ik zeg jullie: als jullie gerechtigheid niet groter is dan die van de Schriftgeleerden en de Farizeeën, zullen jullie zeker het koninkrijk van de hemel niet binnengaan. (Matteüs 5,17–20)

We moeten dus de geboden van God onderhouden om het Koninkrijk van de hemel binnen te kunnen gaan. God, die zijn volk bevrijdde uit Egypte, sloot door middel van Mozes een verbond met hen op de berg Sinaï.

Hij wilde dat het Joodse volk ook iets voor Hem deed. Het verbond houdt in dat God de enige God zal zijn die zij zullen aanbidden en dat Hij er altijd zal zijn om de mensen te helpen. Ook zullen de mensen de geboden die Hij hun heeft gegeven, naleven.

Hoe leren wij deze geboden en leven wij ze na?

Mensen leren wetten, normen en waarden vooral tijdens hun opvoeding.

Al op jonge leeftijd brengen ouders, leraren, priesters en geestelijke leiders deze geboden over op een kind zodat hij/zij dit kan begrijpen.

Op dat moment begint het geweten van het kind zich te ontwikkelen.

Het geweten maakt deel uit van ons innerlijk. Het geweten geeft aan wat goed is en wat fout.

Een groot deel van ons geweten bestaat uit geboden en regels – dus: wat we wel en niet moeten doen. Bijvoorbeeld:

- niet doden
- niet stelen
- niet discrimineren
- respect tonen voor anderen
- geen oneerlijke dingen doen
- niet spieken bij een toets, enz.

En als je iets doet of van plan bent te doen dat tegen de regels ingaat, dan begint je geweten te knagen.

Je begint je schuldig te voelen – soms al vanaf het moment dat je eraan denkt om iets verkeerd te doen.

Het geweten kan onze innerlijke gedachtegang beoordelen en weet vaak precies wanneer je van plan bent iets te doen wat niet goed is.

Het zijn dingen waarvan we weten dat onze ouders of opvoeders het niet zouden goedkeuren.

Op die manier spreekt ons geweten ook wanneer we iets doen dat tegen de wetten van God ingaat. Hoe komt ons christelijk geweten tot stand?

2.1 De Tien Geboden

Meestal komen we tot geloof via onze ouders, die ons al op jonge leeftijd de geboden van God leren. Ook op school en in de Kerk leren we hierover. God gaf deze geboden niet om ons leven moeilijk te maken, maar om ons te helpen gelukkig te leven. Ze beschermen ons en onze medemens.

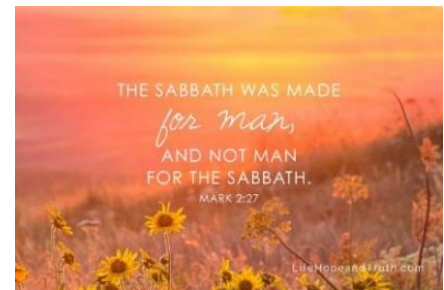
Leven volgens Gods geboden betekent trouw blijven aan God én aan elkaar. De geboden zijn verdeeld in twee delen: de eerste drie leren ons hoe we met God omgaan, de andere zeven hoe we met onze naaste omgaan.

In de Bijbel vinden we de geboden in Exodus 20 en Deuteronomium 5. De “Tien Geboden” die wij kennen zijn eigenlijk een samenvatting van Gods geboden zoals die in de Bijbel worden beschreven.

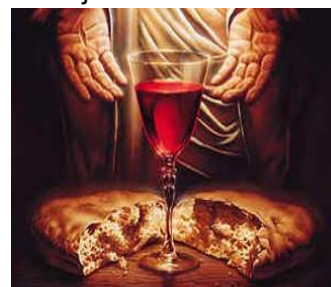
De dag van de Heer heiligen

Er bestaan verschillen tussen de teksten over de sabbat in Exodus en Deuteronomium. In Exodus wordt de rustdag verbonden met de schepping: God schiep de wereld in zes dagen en rustte op de zevende. In Deuteronomium is de reden dat God het volk Israël uit de slavernij in Egypte heeft bevrijd. De motivatie verschilt, maar het gebod blijft hetzelfde: één dag moet aan God worden gewijd.

In het Oude Testament is deze rustdag de zevende dag, de sabbat (zaterdag). Ook Jezus en zijn leerlingen hielden de sabbat, maar Jezus benadrukte dat *de sabbat er is voor de mens en niet de mens voor de sabbat* (Marcus 2,27–28).

Na Jezus' hemelvaart gingen de apostelen nog naar de synagoge op sabbat, maar kwamen met andere christenen ook op zondag samen om het evangelie te verkondigen en het brood te breken, ter herinnering aan het Laatste Avondmaal en omdat Jezus op zondag is opgestaan. (*Matteüs 28,1; Marcus 16,2; Lucas 24,1; Handelingen 20,1 en 19*)

Toen joodse christenen later niet meer welkom waren in de synagoge, begonnen zij vooral op zondag samen te komen. Zo werd de zondag voor christenen de dag van de Heer, verbonden met Jezus' opstanding en het nieuwe verbond dat Hij met alle gelovigen sloot.

Daarom bleven joden de sabbat vieren, terwijl de meeste christenen de zondag heiligen. Sommige christenen, zoals de Zevendedagsadventisten, houden echter nog steeds vast aan de sabbat als rustdag.

In tegenstelling tot het oude verbond dat God sloot met Zijn volk van Israël, dus een verbond welk alleen gesloten werd tussen God en het Joodse volk, sloot Jezus tijdens het Laatste Avondmaal een nieuw verbond met zijn leerlingen. Op dezelfde manier nam Hij na de maaltijd de beker en zei: “Deze beker is het **nieuwe verbond**, bekrachtigd met mijn bloed, dat voor jullie vergoten zal worden.” (Handelingen 20,1; 1 Korintiërs 11,25; Lucas 22,20)

Christus Jezus gaf de Wet haar ware betekenis, zodat ieder mens die gelooft, als rechtvaardig wordt aangenomen. (Romeinen 10,4) Dus dit nieuwe verbond van Jezus is dus bedoeld voor alle mensen die in Hem geloven, en niet alleen voor de joden.

De joden bleven dus hun rustdag behouden hetgeen de sabbat is, en het merendeel der christenen handhaafden de zondag als dag van de Heer.

Eén christelijke stroming die nog steeds vasthoudt aan de zevende dag, dus de sabbat, zijn de Zevendedagsadventisten. Zij vinden dat andere christenen dit gebod van God hebben veranderd, door de rustdag van zaterdag naar zondag te verplaatsen en gewoon werken op sabbat.

De andere christenen verdedigen hun houding op basis van wat Jezus deed volgens het evangelie van Johannes 5,17, toen de farizeeën Hem beschuldigden van werken op de sabbat: "Tot nu toe is mijn Vader voortdurend aan het werk, en ook Ik moet mijn werk doen." En in Romeinen 6,14 lezen we: "En dan zal de Zonde geen macht meer over u hebben, want u staat niet meer onder de wet van Mozes, maar onder de genade."

2.2 Beeldverering

Een gebod dat vaak discussie oproept onder christenen is: *"Maak geen godenbeelden en vereer ze niet"* (Exodus 20,4-5). Omdat katholieken beelden gebruiken in kerken, vragen sommigen zich af of zij deze beelden aanbidden. Dat is niet zo.

- Al in de tijd dat veel mensen niet konden lezen, hielpen beelden om het geloof en Bijbelse gebeurtenissen beter te begrijpen, zoals bijvoorbeeld de kruisweg van Jezus
- Katholieken gebruiken beelden zoals mensen foto's gebruiken: als herinnering aan personen die belangrijk voor hen zijn. Beelden van heiligen helpen gelovigen zich mensen te herinneren die een voorbeeldig leven met God hebben geleid.
- Wanneer iemand bij een beeld bidt, aanbidt hij niet het beeld, maar vraagt hij de heilige om bij God voor hem of haar te bemiddelen.
Je kunt dat vergelijken met:
 - wat je thuis doet als je bijvoorbeeld graag naar een feestje wilt, maar je durft het niet aan je vader te vragen, dan vraag je bijvoorbeeld aan je moeder om een goed woordje voor je te doen.
 - Of de klas vraagt de meest voorbeeldige leerling, die altijd alles op orde heeft, om de docent te vragen om de klas nog een kans te geven om de taak in te leveren. De kans is dan groot dat de docent alsnog akkoord gaat.
Zo vraagt een katholiek ook aan een heilige om God iets voor hem of haar te vragen, omdat men gelooft dat God eerder naar hen luistert vanwege hun voorbeeldig leven.
- Het beeld zelf heeft geen waarde; het verwijst alleen naar wat het voorstelt. Als een beeld valt en breekt, zet men gewoon een nieuw beeld op zijn plaats.
- Als we iets dieper kijken, dan zien we dat het gebod niet verbiedt om een beeld te maken, maar dat het verbiedt om een **afgod** te maken. Dus een beeld van valse goden die de heidense volken aanbaden. Als we Exodus 20, 4 in zijn context lezen, dan moeten we ook vers 3 en 5 lezen. Dan wordt het duidelijk over welk soort beeld het

gebod spreekt. Bovendien gaf God zelf de opdracht aan Mozes om beelden te plaatsen in de ark (Exodus 25,18–22). Ook de tempel van Jeruzalem zat vol met beelden (1 Koningen 6,23–28).

Voor wat betreft de andere geboden zijn er niet veel verschillen tussen de diverse religies.

2.3 Wat is volgens Jezus het belangrijkste gebod?

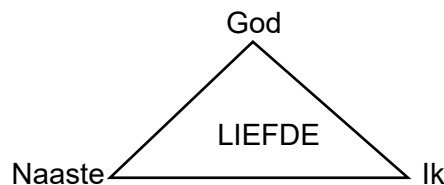
Een farizeeër die deskundig was in de wet, vroeg Jezus wat het belangrijkste gebod is. Jezus antwoordde hem:

“Heb de Heer, uw God, lief met heel uw hart, met heel uw ziel en met heel uw verstand. Dat is het grootste en belangrijkste gebod. Maar het tweede gebod is even belangrijk: Heb uw naaste lief als uzelf. Heel de wet van Mozes en de leer van de profeten hangen aan deze twee geboden”. (Matteüs 22, 37–40)

Jezus heeft alle wetten en geboden samengevat in deze twee geboden. Je zou kunnen zeggen dat Jezus alle regels en wetten heeft samengevat in deze twee geboden. Je kunt ook zeggen dat Jezus alle geboden en wetten samengevat heeft in één woord: LIEFDE.

We kunnen dit voorstellen als een liefdesdriehoek tussen: God, de naaste en mijzelf.

Verschillen tussen religies kunnen leiden tot discussies en zelfs conflicten.

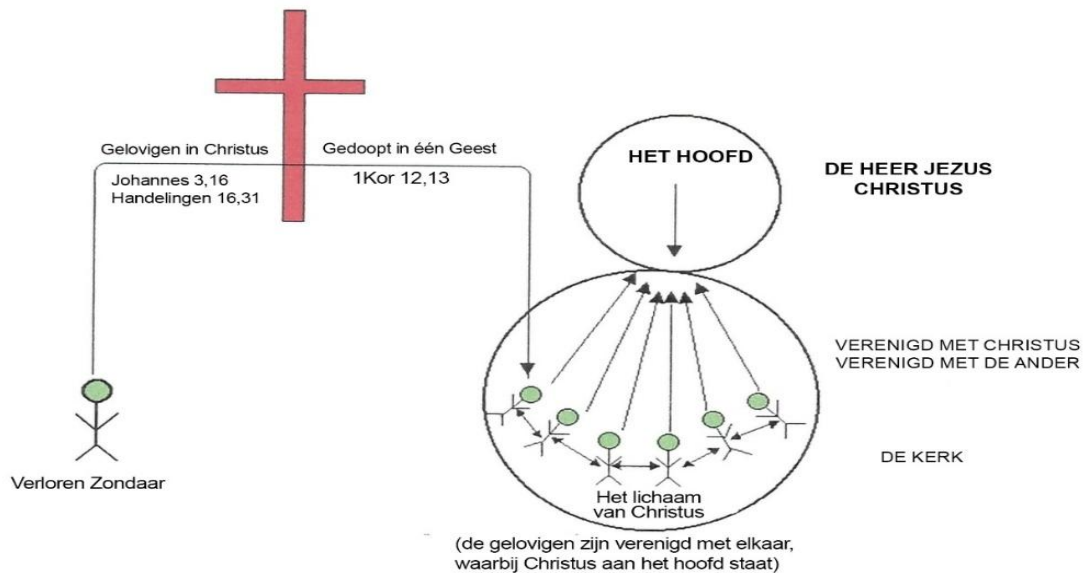
De Katholieke Kerk gelooft dat de volheid van Gods waarheid is geopenbaard in Jezus Christus en bewaard is gebleven via de apostelen. Tegelijk erkennen we dat God zich ook op verschillende manieren aan andere mensen openbaart en dat andere religies elementen van waarheid bevatten.

Daarom is een liefdevolle en respectvolle dialoog belangrijk. Religieuze verschillen mogen ons niet verdelen, maar moeten ons helpen samen te zoeken naar God en bij te dragen aan een betere wereld. Wanneer gelovigen onderling blijven ruziën, worden anderen juist van het geloof verwijderd. Onze roeping is niet elkaar te veroordelen, maar te leven volgens Gods grootste gebod: liefde. Het oordeel behoort aan God toe.

Jezus is de Goede Herder die al zijn schapen kent en leidt (Johannes 10,14–16). Het belangrijkste is dat iedere mens een persoonlijke relatie met Christus heeft en Zijn stem leert herkennen. Religie helpt ons samen God te loven en elkaar te ondersteunen, maar centraal staat het aanvaarden van Christus als onze Redder.

Laten wij daarom God liefhebben boven alles en onze naaste liefhebben als onszelf, zonder onderscheid of discriminatie.

Een illustratie hoe de kerk functioneert

Opdracht 1:

1. Lees de verschillende Bijbelteksten die in dit hoofdstuk genoemd zijn. Bespreek in de groep wat je ervan begrepen hebt.
2. Lees de geboden van God en bespreek met elkaar wat ze voor jou betekenen. Leg uit wat makkelijk of juist moeilijk is om de geboden na te leven.

Opdracht 2:

Lees Exodus 20, 1–17, waar de Tien Geboden van God staan. De docent verdeelt de klas in vijf groepen en elke groep krijgt twee geboden. Aan de hand van die twee geboden maakt de groep een verhaal. Dat verhaal moet ondersteund worden door minstens drie Bijbelteksten.

3. De woorden en daden van Jezus

In de vier evangeliën lezen we dat Jezus veel wonderen deed, ongeveer veertig als we dubbele vermeldingen tellen als één. Deze wonderen laten zien hoe God ingrijpt in de wereld, vooral om de relatie met de mens te herstellen die door de zonde verbroken is. Jezus genas zieken en gaf vergeving om deze verbinding te herstellen.

Een wonder is iets ongewoons of bovennatuurlijk dat bewondering oproept, zoals plotselinge genezing of ontsnappen aan een ongeluk. Gelovigen zien dit als een teken van Gods hand, terwijl anderen het toeval of nog niet verklaarde verschijnselen noemen. Alleen wie in God gelooft, ziet Zijn grootheid niet alleen in wonderen, maar ook in gewone dingen om zich heen: de zon, het leven zelf, de werking van het lichaam, de natuur, en het ontstaan van leven.

Als we stil staan bij deze dingen, erkennen we dat er een almachtig Wezen is dat het universum heeft ontworpen en in stand houdt. Wonderen herinneren ons eraan dat alles niet vanzelf gebeurt en wijzen op de kracht van Gods Koninkrijk. Ze laten zien hoe sterk Gods macht is en geven hoop en vertrouwen aan gelovigen.

In dit hoofdstuk zullen we de verschillende soorten wonderen van Jezus verder analyseren.

3.1 Vergeving, het mooiste wonder

Jezus genas mensen niet alleen. Allereerst vergaf Hij hun zonden. Dat zie je bijvoorbeeld gebeuren bij de verlamde man in Matteüs 9, vers 1 tot 8. Wij mensen kunnen elkaar vergeving schenken, maar echte vergeving waarbij de zonden helemaal worden weggenomen, kan alleen God geven.

Hoewel de Joden dit wel wisten, dachten veel van hen dat God van ons vraagt dat wij ons strikt aan alle regels en geboden houden. Door dat te doen, dachten zij dat ze hun zonden minder konden maken. Ze probeerden zich zo nauwkeurig mogelijk aan de 613 regels van Mozes te houden en voelden zich daardoor beter dan andere mensen die dat niet deden. Ze dachten dat als ze echt hun best deden om geen fouten te maken, God hen eigenlijk bijna niets hoefde te vergeven.

Ze deden zoveel moeite om Gods geboden te onderhouden, dat ze uiteindelijk wel beschouwd, God zelf uit het spel haalden. Ze vonden dat ze Hem eigenlijk niet meer nodig hadden voor vergeving van hun zonden. Maar ze vergaten dat ze, door de zonde die ze alsnog deden, toch nog steeds zondaren waren – net als ieder ander mens.

Jezus moest hen twee dingen duidelijk maken:

1. Ieder mens is een zondaar en heeft een schuld tegenover God.
2. En Hij (Jezus) is gekomen om die schuld die wij bij God hebben, te betalen.

(Dat is het evangelie: het goede nieuws. Jezus is gekomen om berouwvolle zondaars te redden.)

Hoewel Jezus veel wonderen deed, wilde Hij niet dat mensen Hem alleen zagen als een wonderdoener. Hij wilde niet dat mensen Hem gingen vergelijken met de magiërs van die tijd, die aan magie deden, alleen maar om beroemd te worden of geld te verdienen. Jezus deed alleen wonderen als het echt nodig was, en nooit zomaar om te laten zien hoe goed Hij was. Meestal zei Hij tegen de mensen bij wie Hij een wonder had gedaan, dat ze er met niemand over moesten praten.

3.2 De verschillende soorten wonderen van Jezus

Jezus heeft verschillende soorten wonderen gedaan. In deze paragraaf staan we even stil bij de verschillende soorten wonderen die Hij heeft verricht:

1. Wonderen van genezing
2. Wonderen waarbij Hij boze geesten uitdreef (ook wel exorcisme genoemd)
3. Wonderen als bewijs van Zijn gezag
4. Wonderen waarbij Hij mensen uit de dood opwekte
5. Wonderen met natuurkrachten
6. Wonderen rondom het leven van Jezus zelf

1. Wonderen van genezing

De meeste wonderen die Jezus deed, waren genezingswonderen. Hij genas mensen die verlamd waren, blind, stom, doof, melaats, de vrouw met bloedverlies, enzovoort.

Wonderen waarbij Hij boze geesten uitdreef (exorcisme)

Sommige wonderen van Jezus gaan over het genezen van mensen die bezeten waren door een kwade geest.

Voorbeelden daarvan vinden we in Marcus 1, vers 23-28, over de man in de synagoge van Kafarnaüm, en in Marcus 5, vers 1-20, over de bezetene in Gerasa.

Sommige genezingswonderen vallen ook onder exorcisme, zoals de genezing van de stomme man in (Mt. 9, vers 32-33)

2. Wonderen als bewijs van Jezus' gezag

Een ander soort wonder is het wonder waarin mensen zoals de Farizeeën en wetgeleerden Jezus' macht om wonderen te doen in geldigheid betwisten, vooral als Hij ze doet op sabbat. Dan laat Jezus zien dat Hij de macht en het gezag van God heeft om te genezen en demonen uit te drijven, en dat de sabbat er is voor de mens, en niet andersom. Voorbeelden van zulke wonderen zijn die waarbij Jezus mensen geneest of demonen uitdrijft op sabbat: *Marcus 1,23-28; Marcus 3, 1-6; Lucas 13, 10-17; Lucas 14, 1-6; Johannes 5,1-18; Johannes 9,1-41; Marcus 2, vers 1-12.*

3. Wonderen waarbij Jezus mensen uit de dood opwekt

De evangeliën vertellen over drie wonderen waarbij Jezus iemand uit de dood opwekte:

- het dochttertje van Jaïrus (Marcus 5, vers 21-24)
- de zoon van de weduwe van Naïn (Lucas 7, vers 11-17)
- en die van zijn vriend Lazarus uit Betanië (Johannes 11, vers 1-53)

4. Wonderen met natuurkrachten

Deze wonderen deed Jezus niet bij mensen, maar met dingen of elementen uit de natuur.

Voorbeelden:

- Hij kalmeerde een storm (Marcus 4, vers 35-41)
- Hij veranderde water in wijn op een bruiloft in Kana (Johannes 2, vers 1-12)
- Hij liep over het water (Marcus 6, vers 45-52)
- Hij vermenigvuldigde eten (Marcus 6, vers 32-44 en Marcus 8, vers 1-10)
- Hij vervloekte de vijgenboom (Marcus 11, vers 12-14 en 20-21; Matteüs 21, vers 18-22)

5. Natuurlijke Wonderen rondom het leven van Jezus

Dit zijn geen wonderen die Jezus zelf heeft gedaan, maar wonderen die gebeurden in Zijn leven.

Voorbeelden hiervan zijn:

- Zijn geboorte uit een maagd (Matteüs 1, vers 18-25)
- de openbaring van God tijdens Zijn doop (Matteüs 3, vers 13-17)
- Zijn gedaanteverandering op de berg Tabor (Matteüs 17, vers 1-8)
- de bijzondere gebeurtenissen tijdens Zijn sterven (Matteüs 27, vers 45-56)
- en tenslotte Zijn hemelvaart (Lucas 24, vers 50-53)

Opdracht 1:

Lees drie van de Bijbelteksten die genoemd worden in paragraaf 3.2 over de wonderen van Jezus, en analyseer de volgende vragen:

1. Wat heeft Jezus gedaan?
2. Wat heeft Jezus gezegd?
3. Wat is er gebeurd?

Hierbij enige voorbeelden:

- 1. Jezus geneest een melaatse (Matteüs 8, 1-4)**
 - Wat deed Jezus? Hij stak zijn hand uit en raakte hem aan.
 - Wat zei Jezus? "Ik wil het; word rein."
 - Wat gebeurde er? Meteen werd de man genezen van zijn melaatsheid.
- 2. Genezing van twee blinde mannen (Matteüs 9, 27-31)**
 - Wat deed Jezus? Hij raakte hun ogen aan.
 - Wat zei Jezus? "Zoals u gelooft, zal het ook gebeuren."
 - Wat gebeurde er? En hun ogen gingen open.
- 3. Genezing van een man die niet kon spreken (Matteüs 9, 32-33)**
 - Wat deed Jezus? Hij dreef de demon uit.
 - Wat zei Jezus? (Staat er niet bij geschreven.)
 - Wat gebeurde er? De stomme begon te spreken.

3.3 De wonderen van Jezus en die van de profeten

Veel van de wonderen die Jezus deed, kunnen we vergelijken met de wonderen van de profeten in het Oude Testament. Daarom is ook de vraag gesteld: waarom zagen de apostelen Jezus als méér dan een profeet?

- **Wonderen van genezing**
Mozes hield ook zijn koperen slang omhoog in de woestijn en iedereen die door een slang gebeten was en naar de koperen slang keek, werd genezen.
- **Wonder van opwekking van een mens uit de dood**
De profeten Elia en Elisa hebben ook een jongen uit de dood opgewekt.
- **Wonder van voedselvermenigvuldiging**
Elia at dagenlang brood in het huis van een weduwe, van een beetje meel en olie die zonder dat de meel en de olie opraakten.
- **Wonderen met natuurkrachten**
Jezus gebod wind en zee om te kalmeren en Jozua beval de zon om stil te blijven staan.
- **Wonderen waarbij stoffen veranderen**
Jezus veranderde water in wijn. Mozes veranderde brakwater in drinkbaar water door een stuk hout in het water te gooien.

Al deze voorbeelden laten zien dat de profeten van het Oude Testament ook dezelfde soort wonderen deden als Jezus. *Maar het verschil is dat geen van hen volmaakt was en ze wezen allemaal vooruit naar iemand die wél volmaakt zou zijn en zonder zonde.* Jezus was wél volmaakt en zonder zonde. Hij sprak niet over iemand anders die nog zou komen, die boven Hem zou staan.

Hij leerde dat Hij zélf het Brood des Levens is, het Licht van de Wereld. Daarmee wilde Hij hun vertellen dat Hij degene is op wie iedereen heeft gewacht. ***Zijn wonderen hebben de apostelen ervan overtuigd dat Hij méér was dan de profeten van het Oude Testament.***

Een belangrijke les over wonderen

Er is wel iets belangrijks dat we moeten onthouden als we het over wonderen hebben. In het boek Exodus lezen we hoe Mozes zijn staf op de grond gooide voor de farao, en dat die staf in een slang veranderde. Maar ook de dienaren van de farao gooiden hun staf op de grond, en die veranderden ook in slangen.

Dit laat zien dat niet alleen God wonderen kan doen, satan kan dat ook.

Jezus waarschuwde ons dat er veel valse profeten zullen opstaan, geestelijke leiders die veel mensen zullen misleiden met hun zogenaamd wonderbaarlijke daden. Dan kan de mens zich afvragen: hoe kun je weten of een wonder van God komt en wanneer niet?

Het verhaal van Mozes en de slang geeft ons het antwoord op deze vraag: de slang van Mozes verslond alle andere slangen.

De apostel Paulus laat ons weten dat satan aan het eind van de tijd zal komen met allerlei duistere krachten, valse tekenen en wonderen, om mensen in verleiding te brengen. Er zullen dan ook allerlei valse goden opstaan die mensen hun laten aanbidden alsof ze god zijn.

Daarom moeten we voorzichtig zijn met wonderen en we moeten leren onderscheiden: welke van God komen en welke niet? Hoe doen we dat?

1. *Wonderen die van God komen, vinden alleen onder één naam plaats: in de naam van Jezus.*
2. *Alles wat God doet, blijft voor altijd bestaan. Gods wonderen doorstaan altijd de test net zoals dat gebeurde met het geval van de slang van Mozes.*

Opdracht 2

- Zoek op het internet de Bijbelteksten over de wonderen op, die genoemd zijn in paragraaf 3.3, waarbij Jezus én de profeten wonderen deden.

3.4 De woorden van Jezus

In de Bijbel zijn er veel dingen die Jezus heeft gezegd om mensen iets te leren. Heel vaak deed Jezus dat, net als de leraren van die tijd, door middel van gelijkenissen.

Een gelijkenis is een kort of lang verhaal over situaties uit het dagelijks leven, die de mensen makkelijk herkennen, maar waar een diepere boodschap in zit. De gelijkenissen helpen om moeilijke dingen (zoals het Koninkrijk van God) op een eenvoudige en begrijpelijke manier uit te leggen aan het volk.

De gelijkenissen werden ook gebruikt om iemand duidelijk te maken wat hij fout deed, zonder hem rechtstreeks te beschuldigen of publiekelijk voor schut te zetten. Als mensen de boodschap in Jezus' gelijkenissen begrijpen, kunnen ze verkeerde dingen vermijden en keuzes maken om te leven volgens Gods wil. **In de evangeliën zijn 39 gelijkenissen van Jezus opgeschreven.**

Hieronder volgen twee verhalen die niet van Jezus zijn, zodat we kunnen zien hoe dergelijke verhalen, bijvoorbeeld gelijkenissen in elkaar zitten en bedoeld zijn om een les te geven.

De steenhouwer

Er was eens een steenhouwer die al jarenlang hard werkte met het uithakken van stenen uit de rots. Hij was niet tevreden met zijn werk. Op een dag zuchtte hij:

“Och, was ik maar rijk...” Een engel verscheen en zei: “Wat jij wenst, zal gebeuren.”

En de steenhouwer werd een rijke man. Hij hoefde geen zware stenen meer uit de rots te hakken. Hij sliep in een luxe bed en leefde rustig en ontspannen. Hij liep soms graag door de stad zodat iedereen kon zien hoe rijk hij was en dat hij niet meer hoefde te werken.

Maar op een dag kwam de koning van het land op bezoek in de stad, met een grote groep bedienden. Toen de rijke man al die rijkdom zag, zuchtte hij opnieuw:

“Och, was ik maar koning...”

De engel verscheen weer en zei: “Wat jij wenst, zal gebeuren.”

De man werd koning, omringd door een karavaan van dienaren die hem omringden. Als hij door de straten reed, boog iedereen en groette hem. Hij voelde zich bijna gelukkig.

Er was alleen één ding dat hem stoorde als hij buiten zijn paleis kwam: de hete zon die op zijn hoofd brandde. En hij zuchtte:

“Och, was ik maar de zon...”

De engel kwam opnieuw en zei: “Wat jij wenst, zal gebeuren.”

En de man werd de zon. Hij straalde zijn hete zonnestralen op de aarde en genoot van de macht die hij had.

Maar opeens verscheen er een donkere wolk tussen de zon en de aarde. zodat de stralen van de zon niet meer de aarde konden bereiken en zodoende de wereld niet konden verhitten, Toen de zon dit zag, werd hij jaloers op de wolk en zuchtte:

“Och, was ik maar een wolk...”

Weer verscheen de engel en zei: “Wat jij wenst, zal gebeuren.”

En de man werd een wolk die de felle zonnestralen kon tegenhouden.

Maar toen de wolk begon te regenen op de aarde en de grond veranderde in een modderige stroom, die alles met zich meevoerde, zag hij een sterke rots rechtop staan.

Toen zei de man: “Och, was ik maar een rots...”

En de engel verscheen opnieuw en zei: “Wat jij wenst, zal gebeuren.”

En de man werd een rots. Hij kon de hete zon en de stortregen zonder moeite verdragen.

Maar op een dag kwam er een steenhouwer met een houweel, hamer en beitel in zijn hand. Hij begon stukken steen uit de rots te hakken.

De rots werd woedend – want de steenhouwer was sterker dan hij.

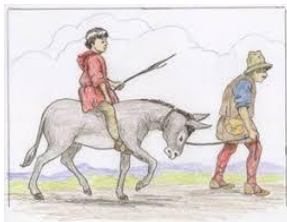
En hij zuchtte: “Och, kon ik maar weer een steenhouwer zijn...”

De engel verscheen opnieuw en zei: “Wat jij wenst, zal gebeuren.”

En de man werd weer een steenhouwer, hardwerkend in de hete zon voor een armzalig loon. En de steenhouwer was tevreden.

De ezel

Pedro en zijn grootvader moesten een lange reis maken. Ze zadelden hun ezel en de grootvader liet de kleinzoon op de ezel zitten. Ze begonnen met hun reis en ze naderden het eerste dorp waar ze doorheen moesten. Toen ze bij het marktplaats van het dorp kwamen bleven de mensen naar hen kijken en fluisterden: "Kijk nou! Die jongen zit op de ezel en hij laat de arme oude man lopen in de zon." Pedro schaamde zich erg. Zodra ze het dorp uit waren, stopten ze en Pedro liet hij zijn grootvader op de ezel zitten en hij liep zelf te voet.

Ze kwamen in een ander dorp aan. Ook daar kwamen ze voorbij het dorpsplein, de mensen bleven kijken en fluisterden: "Moet je zien, die oude man rijdt op de ezel en laat het arme kind lopen in de zon!" Nu voelde de grootvader zich weer heel slecht. Toen ze het dorp uit waren, liet hij Pedro ook op de ezel zitten en ze vervolgden hun reis, terwijl beiden op de ezel zaten.

Ze reden verder toen ze in het derde dorp aankwamen. Toen ze langs het dorpsplein kwamen, zagen de mensen hen samen op de ezel en begonnen te roepen: "Dierenmishandelaars! Hoe kunnen jullie met z'n tweeën op de rug van dat arme beest zitten?" Pedro en zijn grootvader schrokken erg en wisten niet hoe snel ze uit het dorp weg moesten komen. Buiten het dorp stapten ze allebei van de ezel af en vervolgden hun reis, ieder aan één kant van de ezel.

Zo kwamen ze in het vierde dorp aan. Toen ze voorbij het marktplaats kwamen, hoorden ze hoe de mensen hun uitlachten en zeggen: "Kijk wat een stelletje dwazen! Ze hebben een ezel, maar lopen er allebei naast zonder erop te gaan zitten!"

Opdracht 3

1. Leg uit wat de boodschap is die elk van deze twee verhalen ons wil leren.
2. Ken jij zelf ook meer van dit soort verhalen?

Zo wil Jezus ons ook iets leren met zijn parabellen. Veel van zijn parabellen gaan over het Koninkrijk van God. Zodat wij weten hoe we ons kunnen voorbereiden om het Koninkrijk van God binnen te kunnen gaan.

We gaan een aantal gelijkenissen van Jezus lezen en analyseren op de volgende wijze:

1. Wat is de situatie van de mensen die naar de parabel luisteren? Welke vraag of houding van de mensen bracht Jezus ertoe om deze parabel te vertellen?
2. Wat is het verrassende element in de parabel? Dit is een voorval dat plaatsvindt in het verhaal welk je niet verwacht.
3. Welke keuze wil Jezus dat jij op dit moment in je leven maakt? Wat wil Hij dat jij verandert in je leven?
4. Wat is de eenvoudige waarheid in deze parabel? Wat is de boodschap welk Jezus ons wil meegeven met deze parabel?

Enkele voorbeelden hoe een parabel te analyseren met behulp van deze vier vragen.

- Bekijk de video van de gelijkenis van de Verloren Zoon (Lucas 15, 11-32)

<https://youtu.be/ydJV771azTO?si=2C8CZPaKmVFOeqYo>

De Verloren Zoon
• Situatie van de luisteraars: Veel mensen voelden zich beter dan de tollenaars en de zondaars.
• Verrassing: In plaats van zijn zoon te straffen, viert de vader een feest voor zijn terugkomst en geeft hem alles wat hij niet verdient.
• Keuze op dit moment: Hoe ver je ook bent afgedwaald, je kunt altijd terugkeren naar God als een liefdevolle Vader.
• Eenvoudige waarheid: God zit niet te kijken om te zien hoe vaak wij een fout hebben begaan om ons te straffen, maar is een barmhartige Vader die klaarstaat om ons te vergeven.

- Bekijk ook de video van de gelijkenis van de rijke man en Lazarus (Lucas 16, 19-31)

https://youtu.be/Fw6cZ1FxvY?si=IrXfDUd5FKUz_ZTi

Lazarus en de rijke man
• Situatie van de luisteraars: Veel mensen waren erg religieus, maar ook hebberig naar geld.
• Verrassingselement: De rijkdom van de man kon hem na zijn dood niet helpen.
• Keuze van het moment waarop: Luister nu al naar de oproep van God die Hij aan ons deed toekomen via Mozes en de profeten.
• Eenvoudige waarheid: Dingen die van grote waarde zijn voor mensen (geld, materialisme), zijn voor God van geen belang.

Opdracht 4:

Zoek in het evangelie van Lucas twee parabels van Jezus en analyseer deze aan de hand van de vier vragen die we ontvangen hebben.

4. Het Liturgisch Jaar of Kerkelijk Jaar

Een jaar vol kleuren

“Vandaag droeg de pastoor een paarse toog!” zegt Sara wanneer ze uit de mis komen.

“Dat klopt,” zegt papa. “Paars is de kleur voor de Advent, de periode van voorbereiding op Pasen. Een tijd van berouw en spijt hebben over wat verkeerd was. Paars is een beetje een kleur van rouw, een rouwkleur. Maar, Sara, je noemt de kleding van de pastoor geen ‘toog’, Sara. Het kleed van de pastoor heet kazuifel. Heb je ook gezien dat het altaar kleed

paars was?”

“Welke kleur wordt er nog meer gebruikt in de mis?” vraagt Peter.

“Wit,” zegt mama. “Dat is de kleur van zuiverheid en die wordt gebruikt op alle feestdagen van Jezus. Dus met Kerstmis en het hele kerstseizoen tot Driekoningen, op Witte Donderdag tot en met Pasen, en ook tijdens de paastijd. Met Pinksteren en op feestdagen van martelaren gebruiken we de kleur rood. Vroeger werd zwart gebruikt op Goede Vrijdag, maar dat zie je nu bijna niet meer. Op gewone zondagen gedurende de rest van het jaar wordt groen gebruikt.” “Ik dacht dat de priester gewoon zelf koos wat hij die dag wilde dragen,” zegt Sara verbaasd, “maar blijkbaar heeft elk feest en elk seizoen zijn eigen vaste kleur?”, vraagt Sara verwonderd.

“Zo ongeveer wel,” zegt papa. “Natuurlijk veranderen sommige dingen hier en daar.”

“De kleuren passen bij wat er in die periode gevierd wordt,” vult mama aan. “Zoals bijvoorbeeld het rood van het vuur met Pinksteren, of het paars van berouw in de Advent en de Veertigdagentijd. Het helpt je om in de juiste sfeer te komen, samen met de typische liederen voor die tijd, de kaarsen en andere voorwerpen van de tijd van het jaar, zoals de kerstboom, de kerststal, het kruisbeeld met een paars doek, de 14 kruiswegstaties, enzovoort.”

“En begint het elk jaar met Nieuwjaar weer opnieuw?” vraagt Peter.

“De kerk loopt eigenlijk een stap vooruit op het burgerlijk jaar, het kalenderjaar,” zegt papa lachend. “Het kerkelijk jaar begint op de eerste zondag van de Advent, dus vier zondagen vóór Kerstmis. Daarna volgt het kerstseizoen tot Driekoningen, dan een aantal gewone zondagen na Kerst, vervolgens de Vastentijd en Goede Week en Pasen van de verrijzenis, dan de zondagen na Pasen van de verrijzenis tot Pinksteren. Daarna vieren we het feest van de Heilige Drie-eenheid en volgt een lange periode van gewone zondagen gedurende het hele jaar tot we weer bij de Advent komen.”

“Ik vind het best ingewikkeld, al die verschillende jaren,” zegt Sara. “Het burgerlijk jaar, het schooljaar en nu ook nog het kerkelijk jaar!”

“Dat is juist leuk,” zegt Peter. “Met al die jaren samen, is er altijd wel een feest op komst!”

(Een jaar vol kleuren, uit Kolet Janssen)

Dit verhaal helpt ons het geheugen wat op te frissen, bij hetgeen wij al geleerd hebben over het Liturgisch jaar.

4.1 Wat is het Liturgisch Jaar of Kerkelijk Jaar?

Net zoals ons kalenderjaar is verdeeld in de maanden vanaf januari tot en met december, en ons schooljaar loopt van augustus tot juli, zo heeft ook het kerkelijk jaar zijn eigen indeling. Alleen is het kerkelijk jaar niet verdeeld in maanden, maar in **feesten** en **seizoenen**. Het liturgisch jaar loopt van de eerste zondag van de Advent (tussen 27 november en 3 december) tot en met de zondag van Christus Koning (de laatste zondag vóór de Advent).

Waarom besteedt ons liturgisch jaar zoveel aandacht aan het vieren van feesten?

Het liturgisch jaar besteedt veel aandacht aan feesten **omdat vieren belangrijk is voor zowel Joden als christenen**. Feesten brengen mensen samen en helpen een evenwicht te vinden tussen vreugde en moeilijkheden in het leven. *In de Bijbel nodigt God zijn volk uit om regelmatig samen te komen en feest te vieren, zoals de **sabbat**, een rustdag gewijd aan God.*

*De Katholieke Kerk heeft dit overgenomen: de **zondag**, de dag van Jezus' verrijzenis, is voor christenen een feestdag van rust en gemeenschap.* Daarnaast vieren gelovigen belangrijke feesten zoals Kerstmis, Pasen, Hemelvaart, Pinksteren en feesten ter ere van Maria en de heiligen.

Veel **burgerlijke feestdagen** vinden hun oorsprong in deze christelijke traditie. Door deze vieringen herdenken gelovigen wat God heeft gedaan en kijken zij hoopvol vooruit naar de toekomst en naar Jezus' wederkomst.

Het liturgisch jaar loopt van Advent tot Christus Koning en kent zowel feestelijke tijden als periodes van bezinning en vasten. Hoewel persoonlijke gevoelens soms niet overeenkomen met de sfeer van het kerkelijk seizoen, helpt het liturgisch jaar gelovigen om deel uit te maken van een groter geheel: de gemeenschap van gelovigen die samen hun geloof vieren in de liturgie.

4.2 Liturgie – de omarming tussen de mensen en de Kerk

Het woord *liturgie* komt uit de Griekse taal en betekent 'openbare dienst'. Het is **de volgorde van onze viering van de Mis, en iedereen mag daarbij aanwezig zijn. De liturgie van de Mis bestaat uit gebeden, ceremonies en handelingen die al voorgeschreven zijn.** Overal ter wereld hebben katholieke kerken dezelfde gebeden, ceremonies en handelingen.

Bijvoorbeeld: iemand die op Curaçao naar een katholieke mis gaat en iemand die op dezelfde dag ergens anders in de wereld een katholieke mis bezoekt, zal dezelfde lezingen horen, dezelfde gebeden bidden en dezelfde gebaren en rituelen zien. Daarom kun je als katholiek overal ter wereld naar de mis gaan en deze gewoon volgen, zelfs als je de taal niet begrijpt.

In de liturgie komt het volk van God samen met Jezus, onze Verlosser, om God te danken en te prijzen voor alles wat Hij voor ons heeft gedaan. In de liturgie uiten wij ons geloof en ontvangen wij de genade en kracht van God. De liturgie is van God, niet van de priester en ook niet van de gelovigen. Daarom kan geen enkel gebed of de volgorde van de liturgie zomaar veranderd worden.

In dit hoofdstuk zullen we zien hoe de Kerk in de loop van de eeuwen het liturgisch jaar heeft verdeeld in verschillende delen, zodat wij ons geloof en ons leven beter kunnen vieren.

Verdeling van de lezingen in het liturgisch jaar

- De lezingen van de zondagen zijn verdeeld over de jaren A, B en C.
- De lezingen door de week (op weekdays) zijn verdeeld over jaar 1 en jaar 2.
- Daarnaast zijn er ook feesten van heiligen, martelaren en vieringen die elk jaar terugkomen.

Vroeger werden elk jaar opnieuw dezelfde teksten gelezen volgens een vast schema. Daardoor werd een groot deel van de Bijbel nooit gelezen tijdens het Heilig Misoffer. Om die reden zijn de zondagse lezingen verdeeld over drie jaren (A, B en C). Zo kan een groter deel van de Bijbel gelezen worden in de missen. **Dit betekent dat dezelfde zondagslezingen zich pas na drie jaar herhalen.** En elke twee jaar hoor je dezelfde lezingen die door de week worden gelezen opnieuw. Op die manier is er genoeg gelegenheid om alle vier de evangeliën te behandelen tijdens de Heilige Eucharistie.

De verdeling van de jaren A, B en C is als volgt:

- **Jaar A:** het evangelie van Matteüs staat centraal, met enkele teksten uit het evangelie volgens Johannes en Lucas.
- **Jaar B:** het evangelie van Marcus staat centraal, met enkele teksten uit het evangelie volgens Johannes en Matteüs.
- **Jaar C:** het evangelie van Lucas staat centraal, met enkele teksten uit het evangelie volgens Johannes en Matteüs.

Het evangelie van Johannes – dat anders is dan de drie andere evangeliën van Matteüs, Marcus en Lucas – wordt verdeeld over alle drie de jaren A, B en C.

Opdracht 1:

1. Zoek op het internet welk jaar (A, B of C) we dit jaar gebruiken.
2. Zoek op welke teksten er vandaag worden gelezen.
3. Zoek op welke teksten er volgende zondag gelezen zullen worden.

4.3 Feesten en seizoenen van het liturgisch jaar

In het liturgisch jaar worden de belangrijkste aspecten van het katholieke geloof en de meest betekenisvolle momenten in het leven van Jezus en Maria herdacht.

Het liturgisch jaar is verdeeld in feesten en seizoenen. Zo is er bijvoorbeeld de veertigdagentijd (vasten), het feest van Christus Koning, of het feest van de Hemelvaart. Bij elk feest staat Christus centraal en elk feest en seizoen heeft zijn eigen kleur.

Je ziet deze kleuren terug op de kazuifel of de stola van de priester, op het altaar kleed en het kleed van de ambo, op de sjerpen van de misdienaars (acolieten), op de kraag van de lectoren, enzovoort.

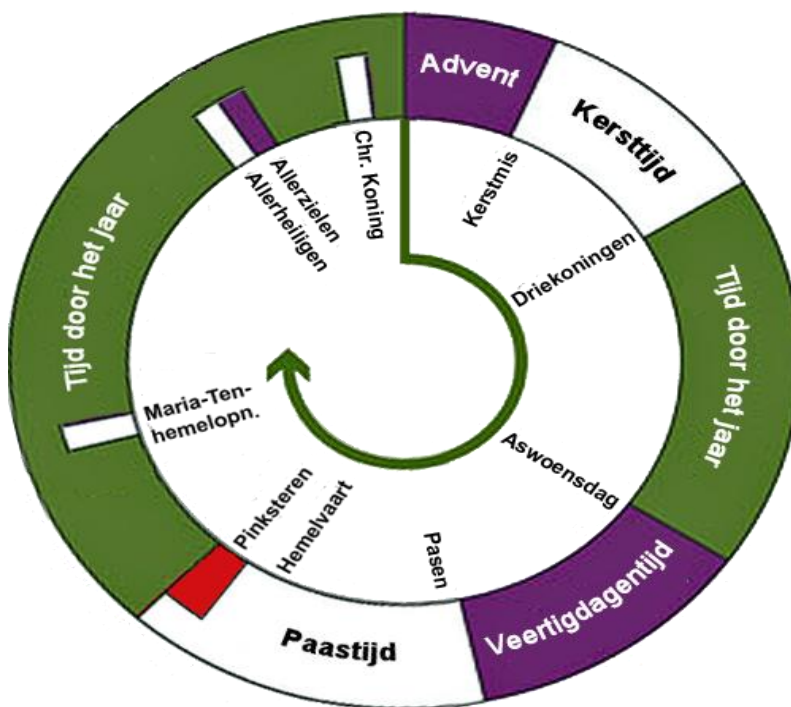
De vier belangrijkste kleuren die gedurende het hele liturgisch jaar worden gebruikt, zijn:

- **Wit:** in de tijd van Kerst en Pasen (verrijzenis), en op de feestdagen van Maria en andere heiligen die niet als martelaar zijn gestorven (dus niet gedood zijn vanwege hun geloof in Jezus).
Wit is de kleur die de hemel symboliseert.
- **Paars:** in de advent en in de veertigdagentijd.
(vastentijd)
Paars is de kleur van rouw en berouw.
- **Rood:** op Pinksteren (de neerdaling van de Heilige Geest), op de feestdagen van martelaren en op Goede Vrijdag (de dood van Jezus).
Rood is de kleur van bloed en vuur.
- **Groen:** in de gewone tijd (tijd door het jaar) waarin er geen bijzonder feest of speciaal seizoen is. Groen is de kleur van hoop.

De perioden waarin er geen feest is, en ook geen speciaal seizoen in het liturgisch jaar is, worden '**de gewone tijd**' of '**tijd door het jaar**' genoemd.

In de liturgische kalender kunnen we zien welke feesten en seizoenen het belangrijkst zijn en welke kleuren daarbij worden gebruikt.

Enkele van de belangrijkste feesten en seizoenen in het liturgisch jaar

- **Advent**

In de advent bereiden we ons voor op Kerstmis. De Advent duurt vier weken en is het begin van het liturgisch/kerkelijk jaar.

- **Kerstmis**

Met Kerstmis vieren we de geboorte van Jezus.

- **Veertigdagentijd (Vasten)**

In de vastentijd (veertigdagentijd) bereiden we ons voor op Pasen.

Het is een tijd van bekering (je afkeren van de zonde).

- **Palmzondag**

Jezus komt Jeruzalem binnen als een koning, gezeten op een ezel.

Met deze zondag begint de Goede Week.

- **Witte Donderdag**

Op Witte Donderdag vieren we het Laatste Avondmaal van Jezus met zijn leerlingen.

Op deze dag gaf Jezus zijn leerlingen brood en wijn als zijn Lichaam en Bloed, en vroeg hen dit te blijven doen om Hem te gedenken. Op deze dag waste Jezus ook de voeten van zijn leerlingen. Witte Donderdag is de dag waarop Jezus de Eucharistie en het priesterschap instelde.

- **Goede Vrijdag**

Op Goede Vrijdag herdenken we het lijden en sterven van Jezus aan het kruis.

- **Pasen**

Met Pasen vieren we de opstanding (verrijzenis) van Jezus. Jezus heeft de dood overwonnen om allen die in Hem geloven het heil te geven. (te bevrijden)

- **Hemelvaart**

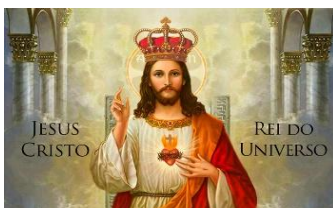
Veertig dagen na Pasen vieren we dat Jezus naar de hemel is gegaan, terug naar zijn Vader.

- **Pinksteren**

Pinksteren is vijftig dagen na Pasen, We vieren dan de komst van de Heilige Geest over de leerlingen van Jezus.

- **Christus Koning**

Op de laatste zondag van het liturgisch jaar vieren we het feest van Christus Koning.

4.4 Overname van feesten

Het is opvallend om te zien hoe in de loop van de eeuwen nieuwe religies feesten van oudere religies hebben 'overgenomen' en daar een andere betekenis aan hebben gegeven.

1. **Kerstmis** is hier een goed voorbeeld van. Oorspronkelijk was het heel ongebruikelijk onder christenen om verjaardagen te vieren. In die tijd vond men de geboortedatum niet belangrijk. Het was vooral toen iemand leefde en veel betekende voor het volk, dat men de datum van zijn overlijden herdacht. Voorbeeld, het feest van een heilige wordt nog steeds gevierd op de dag waarop hij of zij stierf (de dag dat hij of zij overging naar het eeuwige leven bij God), en niet op de dag waarop hij of zij geboren was. Daarom werd de geboortedag van Jezus in de eerste eeuwen niet gevierd. Sterker nog: omdat niemand zich bezighield met de precieze geboortedatum, wist ook niemand meer precies op welke dag Jezus geboren was.

Maar toen steeds meer Romeinen christen werden, veranderde dat. De Romeinen vierden wél verjaardagen van een mens, en zij vonden het een schande dat er geen viering bestond voor de verjaardag van Jezus. Daarom kwamen ze met het volgende idee: Jezus is het Licht van de wereld, en dat paste goed **bij het feest van de Romeinse god Mithras**, de god van de onoverwinnelijke zon. Zijn feestdag werd gevierd op 25 december.

Bovendien vierden de Germanen in die tijd hun **Yule-feesten**, gedurende die periode die ook een lichtfeest was. Dit viel in de periode van het jaar waarin de zon het kortst scheen (het werd gauw donker) om daarna langzaam weer langer te schijnen. ***Dit alles vonden de Romeinse christenen een goede reden om juist op 25 december de geboortedag van Jezus, het Licht van de wereld, te vieren.***

2. **Halloween** is een ander voorbeeld van een feest dat is overgenomen. De Kelten vierden hun nieuwjaarsfeest **Samhain** op 1 november. Deze datum was het einde van het zonneseizoen en het begin van een donkere en koude tijd. Op die dag herdachten zij ook hun doden. Toen de Romeinen hun gebieden veroverden, mengden ze hun feest van de godin **Pomona**, met het **Keltische Samhain-feest**, welk op dezelfde dag viel. Dit was een oogstfeest waarin alle soorten fruit een belangrijke rol speelde. Daarom zien we bij de Halloween viering nog steeds de pompoen. Ondertussen vierde de Kerk in Rome op dat moment alleen **het feest van Allerheiligen** op 13 mei. Maar paus Gregorius III vaardigde halverwege de 8e eeuw het decreet uit om deze datum te verplaatsen naar 1 november om een christelijke inhoud te geven aan een feest dat tot dan toe vooral een heidens karakter had.

Tegenwoordig wordt Halloween gevierd op 31 oktober een feest waarbij allerlei nieuwe belangen en gewoontes aangetrokken zijn, waar de Kerk het niet mee eens is. Daarom keurt tegenwoordig de Kerk het vieren van de moderne Halloween-gebruiken niet goed. Wat wél wordt gevierd, is 1 november als **Allerheiligen** en 2 november als **Allerzielen**.

3. Een ander voorbeeld is het **Pesach** feest.

Het Joodse volk volgde niet de jaarkalender zoals wij die nu kennen. Zij volgden een cyclus van maandelijks seizoenen. Het Pesachfeest werd gevierd op de dag van volle maan tussen eind maart of begin april. Omdat op die avond God het Joodse volk bevrijdde uit Egypte. De Joden bleven dit paasfeest elk jaar vieren op de avond wanneer het volle maan is, om te herdenken hoe God hen uit Egypte had bevrijd.

Toen Christus werd gemarteld, gekruisigd, stierf en opstond in precies dezelfde week als het Joodse Pesach, gingen de christenen met deze traditie door om de opstanding van Jezus te vieren. (Pesach/Pasen). Zo is het ook gegaan met andere christelijke feesten die Joodse feesten hebben overgenomen, en die nu een christelijke betekenis hebben gegeven. **Pasen** is dus een ander voorbeeld van een oud feest dat blijft bestaan, maar met een nieuwe betekenis en met een andere reden waarom het tegenwoordig wordt gevierd.

De feesten en gewoonten uit het verleden blijven over het algemeen meestal in een of andere vorm voortleven in de geschiedenis, en misschien met een heel andere betekenis.

Opdracht 2:

1. Kies één feest of seizoen uit van onze liturgische kalender, en analyseer de oorsprong en de gewoonten hoe het wordt gevierd of herdacht in de verschillende religies, landen en tijdperken.
2. Zoek informatie bij ouderen om te kunnen weten welke de gewoontes waren om de gekozen tijdperk of feest hier op Curaçao te vieren of te herdenken.

5. De eerste Mariadogma's

Vanaf het begin hadden de apostelen en de eerste christelijke gemeenschappen groot ontzag voor de Maagd Maria. Zij waren ervan overtuigd dat zij een heilige vrouw was, speciaal door God uitgekozen om deze missie te vervullen die God in haar hart geplaatst had. Er zijn geschriften uit dezelfde tijd dat de

evangelieën werden geschreven, die deze gedachte weergeven. Naarmate de tijd verstreek, werden deze overtuiging en getuigenis van deze eerste gelovigen, geloofswaarheden waar de Kerk naar verwijst en die in haar Mariadogma's zijn vastgelegd.

Binnen en buiten de Kerk is er altijd discussie geweest over dit onderwerp. Daarom heeft de Kerk, na veel gebed, discussie, overleg en getuigenis, officieel verklaard wat wij nu kennen als de Mariadogma's. Zij vormen het fundament van het geloof dat de Kerk viert met betrekking tot de Maagd Maria.

5.1 Wat is een dogma?

Een **dogma** is een geloofswaarheid die volgens de gelovigen **door God is geopenbaard**. Gods boodschappers verkondigen deze waarheid en alle gelovigen van die religie aanvaarden haar. (Efeziërs 3,2-5)

Veel religies hebben hun eigen **geloofsregels of leerstellingen** die uitleggen wat gelovigen moeten geloven.

Dogma's in de Katholieke Kerk

Ook in de **Katholieke Kerk** bestaan er dogma's. Sommige gaan over **Maria**, andere over **God en Jezus Christus**.

Voor de Katholieke Kerk is een dogma een waarheid die:

- door **God is geopenbaard**,
- officieel door de **Kerk is verklaard**,
- en door **alle katholieken moet worden geloofd**.

Dogma's komen uit de **Bijbel** en uit de **traditie van de eerste christenen**. Daarom zijn ze heel belangrijk voor het katholieke geloof.

Hoe ontstaat een dogma?

1. Onderzoek

Theologen en kerkleiders bestuderen de Bijbel en de traditie van de Kerk om te begrijpen wat God heeft geopenbaard.

2. Uitleg aan de gelovigen

De Kerk legt deze waarheid uit aan de gelovigen en toont dat ze bij het katholieke geloof hoort.

3. Officiële afkondiging

De **paus** of een **kerkelijk concilie** verklaart plechtig dat deze waarheid een dogma is. Vanaf dat moment kan het **niet meer veranderd worden**.

Kan een dogma na verloop van tijd veranderd worden?

Een **dogma probeert een waarheid uit te drukken**. Het verzint geen nieuwe waarheid, maar wil uitleggen wat volgens het geloof **door God is geopenbaard**.

Omdat onze kennis van de wereld groeit door **wetenschap en nieuwe ontdekkingen**, kan de Kerk een dogma blijven **bestuderen en onderzoeken**. Zo kan men nagaan of de uitleg van het dogma nog steeds goed begrepen wordt.

Voorbeeld

Een dogma zegt dat **God de Schepper van alles is**. Dat betekent dat God zowel de **mens als de dieren** heeft geschapen.

De **evolutietheorie** leert dat de mens zich in de loop van miljoenen jaren heeft ontwikkeld uit eerdere diersoorten. Als zulke wetenschappelijke theorieën algemeen bewezen en aanvaard worden, kan de Kerk opnieuw nadenken over **hoe het dogma precies moet worden begrepen**.

Daarom kan er opnieuw **onderzoek en discussie** plaatsvinden. Uiteindelijk kan de **paus of een concilie** beslissen hoe deze waarheid officieel moet worden uitgelegd.

Belang van dogma's

Dogma's vormen de **basis van het katholieke geloof**. Katholieken worden uitgenodigd deze dogma's te **aanvaarden en erin te geloven**, zoals ze door de Kerk zijn afgekondigd.

Toch blijft geloven in een dogma altijd een **persoonlijke geloofskeuze**. Iedere gelovige moet zelf beslissen hoe hij of zij zich tot dat geloof verhoudt.

De Katholieke Kerk kent verschillende dogma's. Veel daarvan gaan over de Heilige Drie-eenheid en Jezus Christus. Maar de Katholieke kerk **kent ook vier dogma's die speciaal over Maria, de moeder van Jezus, gaan**. (de Mariadogma's). Twee daarvan zijn uit de oude tijd, en de andere twee zijn pas in een meer recente tijd afgekondigd.

De vier Mariadogma's zijn:

1. Maria, Moeder van God (431)
2. Maria, altijd maagd (553)
3. De Onbevleete Ontvangenis van Maria (1854)
4. De Tenhemelopneming van Maria (1950)

In de volgende paragraaf gaan we de twee Mariadogma's die dateren uit het oudste tijdperk behandelen.

5.2 Maria, Moeder van God

Tijdens het derde oecumenische concilie in Efeze, in het jaar 431, werd het eerste Mariadogma afgekondigd. Waarbij Maria werd uitgeroepen tot Theotokos, wat betekent: **Moeder van God**. Met “God” bedoelen we hier niet God de Vader, maar God de Zoon.

Dit dogma stelt, dat Maria werkelijk de Moeder van God is, omdat het door de Heilige Geest was dat

Jezus verwekt werd en zij Hem het leven kon schenken. **De Kerk verklaart Maria als Moeder van God, omdat haar Zoon Jezus, zelf God is.**

Jezus is één van de drie goddelijke Personen van de Heilige Drie-eenheid: God de Zoon.

God de Zoon, die door Maria mens werd, bezit zowel de menselijke natuur van Maria als de goddelijke natuur van God de Vader. Jezus is dus volledig mens én volledig God.

We kunnen daarom niet zeggen dat Maria alleen de moeder van de “menselijke Jezus” was, want Jezus’ menselijke en goddelijke natuur zijn onafscheidelijk met elkaar verbonden.

Ontkennen dat Maria de Moeder van God is, zou daarmee ook ontkennen dat Maria de moeder van Jezus is.

Daarom wordt Maria beschouwd als de moeder van Jezus die God is, én tegelijkertijd als de moeder van de menselijke Jezus. Deze waarheid werd in het concilie van Efeze bevestigd.

Ter verdediging van dit dogma kunnen we ook verwijzen naar de evangelietekst van Lucas 1,43, waar Elisabeth tot haar nicht Maria zegt:

“Maar waaraan heb ik dit te danken, dat de **moeder van mijn Heer** naar mij toe komt?”

5.3 Maria, altijd maagd

Het dogma van de eeuwige maagdelijkheid (*Aeiparthenos*, wat betekent “altijd maagd”) werd in het jaar 553 tijdens het concilie van Constantinopel afgekondigd. Het bevestigt dat de **Moeder van God haar maagdelijkheid heeft bewaard vóór, tijdens en na de geboorte van Jezus.**

Maria was verloofd met Jozef. Nog voordat zij samenwoonden, werd zij zwanger door de Heilige Geest (Matteüs 1,18). Maria werd dus niet zwanger door Jozef, maar door de tussenkomst van de Heilige Geest. Zo droeg zij een kind in haar schoot, zonder haar maagdelijkheid te verliezen, want zij had geen seksuele relatie met een man gehad.

De Kerk is ervan overtuigd dat Maria ook tijdens de geboorte van haar Zoon haar maagdelijkheid niet verloor, omdat Jezus’ geboorte een wonder was. Omdat Maria werd gezegend boven alle vrouwen, bleef ook haar maagdelijkheid behouden. Dit bevestigt de Kerk bovendien in de geloofsbelijdenis, waarin wordt verwoord: “... geboren uit de maagd Maria ...”

Dit dogma leert ons ook dat Maria altijd maagd is gebleven, zelfs na de geboorte van Jezus. Zij wijdde zich volledig aan haar rol als Moeder van Jezus. Jozef en Maria hielden oprecht van elkaar, en Maria was ook een toegewijde echtgenote van Jozef. Jozef beschouwde Maria’s

lichaam als heilig, omdat zij Jezus gedragen had. Daarom eerde en respecteerde hij haar heiligheid en liet hij Maria in haar zuiverheid.

Opdracht 1

1. De Mariadogma's hebben binnen de verschillende christelijke kerken tot veel discussies geleid. Heb jij weleens gehoord over of meegedaan met zulke discussies over het onderwerp van de maagdelijkheid van de Maagd Maria?
2. Analyseer deze discussies en geef jouw eigen mening erover gedurende een klassikaal gesprek hierover.

Na dit hoofdstuk doorlopen te hebben is de vraag aan jou: "Wie is Maria voor jou?"

6. Samenleven, een middel tot groei

De mens is vanaf zijn geboorte tot aan zijn dood een **wezen dat heel kwetsbaar is**, zowel biologisch, psychisch als ook sociaal. We hebben andere mensen nodig om te kunnen overleven. **Voorbeelden van onze behoeften zijn:**

we hebben eten nodig, we hebben een plek nodig waar we onze toevlucht kunnen vinden, we hebben liefde nodig, we hebben elkaar nodig om ons voort te planten, we moeten ons nuttig en gewaardeerd voelen, we hebben anderen nodig om liefde te geven en te ontvangen, enzovoort.

Daarom is **een sociaal samenleven een menselijke noodzaak die we allemaal hebben**. Wat is samenleven eigenlijk?

6.1 Wat is samenleven?

Samenleven is de manier waarop een mens kan leven, handelen en zich verhouden tot anderen binnen de menselijke samenleving, met het doel een sfeer van respect, harmonie en samenwerking te zoeken.

- Samenleven wordt zichtbaar door middel van relaties waarin verschillen tussen mensen worden overwonnen.
- Samenleven bouwt aan een basis van vertrouwen, respect en erkenning tussen mensen.
- Samenleven is een vermogen tot sociale en persoonlijke integratie. Niemand wordt buitengesloten; men leeft samen in eenheid met respect, liefde en geduld voor elkaar, en men zoekt naar manieren om conflicten op een constructieve manier op te lossen.

Er bestaan verschillende vormen van samenleven:

1. Samenleven in het gezin

Deze vorm van samenleven ontwikkelt zich binnen het gezin, in onze familiehuizen. Hier leren we hoe we in harmonie en vrede kunnen leven met andere familieleden.

2. Samenleven op school

Als kind, jongere en soms zelfs als volwassene brengen we veel tijd door in gezelschap van anderen op school en in opvoeding- en onderwijsinstellingen. Het is belangrijk dat we met anderen kunnen samenleven, zodat we allemaal onze doelen kunnen bereiken in een sfeer van harmonie en vrede.

3. Het sociaal Samenleven

We brengen onze dagen niet alleen thuis en op school door, maar leven ook samen met anderen tijdens sociale gelegenheden. Bijvoorbeeld op een feest, in een kerk, tijdens sport beoefenen, op ons werk, bij het beoefenen van een of andere vorm van kunst, enzovoort.

Als mens is het onmogelijk om niet met anderen in contact te komen,

want we hebben allemaal relatie met een ander nodig. We leven samen met welk persoon dan ook, die deel uitmaakt van onze samenleving en van de omgeving waarin we ons ontwikkelen.

4. Samenleven als mens

We leven ook korte momenten samen met mensen, bijvoorbeeld: Als je op je beurt zit te wachten in een kantoor, bij het doen van boodschappen in een winkel, in een restaurant, in een park of feestzaal, enzovoort. Als mens moeten we rekening houden met de ander tijdens die momenten dat we samen zijn, zodat het voor iedereen aangenaam en harmonieus kan zijn.

5. Samenleven als burger

We maken ook deel uit van een land waarin samenleven als burgers. Als land doen we ons best om ervoor te zorgen dat alle burgers in vrede en harmonie kunnen leven. Altijd met respect voor verschillende manieren van denken, religie, nationaliteit, cultuur, gender of huidskleur die niet de onze zijn.

we

We kunnen concluderen dat de mens niet op zichzelf staand, maar sociaal is. Dit betekent dat het nodig is om onszelf te verbinden met anderen, zodat we ons als mens kunnen ontwikkelen en beter kunnen leven.

Tegenwoordig is de **moderne samenleving** een andere manier van samenleven ingeslagen, waarbij de mens dagelijks **onafhankelijker wordt**. Maar ondanks die onafhankelijkheid blijkt de noodzaak om relaties met anderen te hebben zo fundamenteel voor ons mens-zijn, dat we anderen nodig hebben voor onze eigen menselijke ontwikkeling. Maar vanuit de noodzaak die er bestaat om met anderen samen te leven, kunnen **conflicten** zich voordoen, **omdat we allemaal verschillend** zijn. Dat brengt ons ertoe normen en waarden vast te leggen zodat we beter samen kunnen leven met anderen, in vrede, harmonie en geluk.

Normen voor een sociale samenleving.

Samenleven zonder conflicten in het gezin, op school, in de gemeenschap, in een land en in de wereld is niet eenvoudig, omdat we allemaal verschillend zijn van elkaar. Maar omdat we een

sociaal wezen zijn en we niet zonder anderen kunnen leven, moeten we zoeken naar een manier om gezond en rechtvaardig samen te leven.

Om dit te bereiken stellen we **normen en waarden** vast. Die beschermen ons tegen anderen en anderen tegen ons.

Zonder regels en waarden krijgen we in een situatie waarin iedereen kan doen en laten wat zij willen, hetgeen zeker tot **chaos** zal leiden.

Hier volgen enkele van de waarden waar we rekening mee moeten houden om gezond met anderen te kunnen samenleven:

- **Tolerantie**

Het vermogen hebben om te accepteren dat iedereen verschillend is, maar ook om te accepteren dat iedereen fouten kan maken.

- **Participatie**

Een heel belangrijk aspect, omdat we hierdoor samen kunnen leven op een manier waarbij ieder mens, volgens zijn kennis, vaardigheden en intelligentie, zijn/haar deel op een proactieve manier bijdraagt aan het samenleven.

- **Verzoening**

Dit verwijst naar het op een vreedzame manier zoeken van een oplossing voor conflicten door middel van bemiddeling en dialoog.

- **Organisatie**

Dit is de manier waarop burgers hun krachten bundelen om initiatieven te ontplooien die een gunstige sociale en politieke impact hebben voor iedereen.

- **Gedeelde verantwoordelijkheid**

Een aspect van groot belang, omdat het ons helpt onze eigen verantwoordelijkheid te erkennen in de gebeurtenissen die plaatsvinden binnen ons gezin en onze gemeenschap.

Opvoeding zal altijd een belangrijke factor blijven die een grote rol speelt in het bereiken van een beter sociaal samenleven.

Door middel van opvoeding leren we de positieve waarden die ons helpen een adequaat mens te worden, die in staat is te leven in een samenleving.

Opdracht 1:

Na het lezen van dit document, beantwoord de volgende vragen in je schrift:

1. Wat is samenleven?
2. Waarom is sociaal samenleven zo noodzakelijk? Ben je het eens met wat je hierover gelezen hebt?
3. Waarom wordt gezegd dat de noodzaak om een relatie te hebben met andere mensen iets fundamenteels is in ons DNA?
4. Waar beginnen onze eerste ervaringen met de samenleving?
5. Noem enkele vormen van samenleven.
6. Wat betekent het dat de mens een sociaal en geen solitair wezen is?
7. Om goede resultaten te bereiken in sociaal samenleven is het nodig bepaalde normen te benadrukken die helpen dit te bereiken. Noem ze en geef van elk een voorbeeld.

6.2 Moraal, ethiek, waarden, normen en regels

We horen vaak dat moraal, ethiek, normen en waarden belangrijk zijn voor mensen om met elkaar te kunnen samenleven. Het is interessant om te weten wat deze zijn en hoe ze met elkaar in verband staan.

➤ **Moraal**

Moraliteit is de gids die mensen helpt om geluk te bereiken, door ons te leren herkennen wat goed is en ons aan te moedigen om het goede te doen. Het waarschuwt ons ook voor het slechte. Omdat mensen niet alleen zijn thuis, op school, op het werk, op ons eiland en in de wereld, moeten we allemaal een manier vinden om goed, vredig en gelukkig te leven. Simpelweg omdat we geschapen zijn om gelukkig te zijn. We zijn gaan nadenken over wat ons gelukkig maakt en wat ons ongelukkig maakt. Wat goed en wat slecht is voor het geluk van mensen. We hebben allemaal moraliteit in onze natuur. Moraliteit geeft ons aan wanneer we goed en wanneer we slecht handelen. In die zin beoordeelt moraliteit alleen de vrije handelingen en helpt ons om wat waarlijk goed is te bereiken.

Absolute goedheid komt van God, Hij is het ware goed. Uit Gods geboden halen we wat goed en wat kwaad is, omdat de geboden de waarheid van de mens en de weg naar geluk uitdrukken. Ze zijn als Gods plan toen Hij de mens schiep. Gods geboden gelden niet alleen voor hen die in God geloven, maar voor alle mensen. Daarom zijn ze ook aanwezig in onze burgerlijke wetten. Bijvoorbeeld: niet doden is zowel een gebod van God, als een burgerlijke wet.

Wanneer mensen de geboden overtreden, vernietigen ze zichzelf en raken ze vervreemd van het pad van geluk.

➤ **Waarden**

Waarden zijn alles wat een persoon, groep mensen of gemeenschap belangrijk en goed vindt voor het geluk van mensen en waar we naar moeten streven. Enkele voorbeelden van waarden zijn: eerlijkheid, respect, gezondheid, zelfbeheersing, geloof, vrijheid, geluk, vrede, gelijkheid, vriendschap, liefde, wijsheid, onafhankelijkheid, enz. Dit zijn allemaal dingen die mensen gelukkig maken.

Waarden zijn een ideaal, ze zijn moeilijk volledig te bereiken. We streven ernaar om ze zoveel mogelijk te bereiken.

De mens kan niet gelukkig zijn met slechts één waarde; hij heeft er meer nodig om gelukkig te zijn. Misschien is gezondheid een zeer belangrijke waarde voor u, maar met alleen een goede gezondheid zult u niet gelukkig zijn. Je wilt niet dat mensen je bedriegen, je wilt in vrede leven, je wilt welvarend zijn, je wilt van mensen houden en dat ze van je houden, je wilt dat mensen je respecteren, enz. Je hebt dus meer waarden nodig om gelukkig te zijn. Dit betekent dat ieder mens zijn eigen waardensysteem heeft, zijn eigen waardenpakket. Omdat iedereen anders is, heeft iedereen zijn eigen waardensysteem/waardenpakket dat voor hem/haar het belangrijkste is voor zijn/haar geluk, net zoals elke samenleving ook zijn eigen waardensysteem heeft.

Een ding dat belangrijk is om in gedachten te houden, is dat de waarden altijd in overeenstemming moeten zijn met de moraal. Een waarde die indruist tegen jouw aard, of de aard van een ander, is eigenlijk geen waarde, maar een antiwaarde.

Opdracht 2:

Hier volgen enkele voorbeelden van waarden die voor de mens belangrijk zijn om gelukkig te kunnen leven. Kies uit deze waarden welke in jouw persoonlijke waardensysteem passen.

Welke vind jij het belangrijkste in je leven? Rangschik jouw pakket van waarden van 1 tot 10.

Gezondheid	Zelfbeheersing	Welvaart
Gelijkheid	Geluk	Onafhankelijkheid
Plezier	Vrede	Vriendschap
Erkenning	Liefde	Integriteit
Veiligheid	Tolerantie	Kwaliteit
Wijsheid	Eerlijkheid	Verantwoordelijkheid
Vriendschap	Persoonlijke groei	Solidariteit
Barmhartigheid	Vrijheid	Innovatie
Bekwaamheid	Werk	Rechtvaardigheid
Comfortabel leven	Bekwaamheid	Vertrouwen
Welzijn	Respect	

➤ **Normen**

Omdat de waarde een ideaal is die vaak heel breedvoerig is, proberen we deze op te delen in kleinere onderdelen die makkelijker te volbrengen zijn. Deze kleinere onderdelen noemen we normen.

Normen zijn gedragsregels die als normaal en vanzelfsprekend worden beschouwd. Het zijn manieren binnen een samenleving die iedereen kent en toepast. Ze vertolken wat je moet doen om de waarden te bereiken. Laten we als voorbeeld nemen de waarde Liefde.

Om de waarde liefde te bereiken moeten we de volgende normen naleven:

- Liefde voor God
- Liefde voor ouders
- Liefde voor broers en zussen
- Liefde voor de naaste
- Liefde voor dieren
- Liefde voor de natuur
- Liefde voor onderwijs
- Liefde voor kunst, enz.

Zo kan elke waarde verdeeld worden in normen. Door de normen na te leven wordt het iets makkelijker om de waarde te bereiken. Om ook de normen nóg makkelijker uitvoerbaar te maken, zijn er **regels**.

➤ Regels

Voor elke norm worden er regels geplaatst, regels, zodat we de norm eenvoudiger kunnen naleven. Bijvoorbeeld: als we *de norm liefde voor God nemen*. Als je liefde voor God wilt hebben, dan moet je:

- Zijn geboden naleven
- Hem boven alles liefhebben
- Zijn Woord lezen
- Zijn huis bezoeken
- Zijn kinderen liefhebben
- Hem loven en verheerlijken, enz.

De regels zijn compacter en makkelijker om uit te voeren. Door de regels na te leven, leef je ook de normen na, en door de normen na te leven, streef je ernaar de hoofdwaarde zo veel mogelijk te bereiken.

Dit systeem volgend, zijn moraal, waarden, normen en regels in elkaar verankerd. Laten we ons tot het uiterste inspannen zodat ons samenleven met anderen goed verloopt, door al onze waarden, normen en regels zo goed mogelijk na te komen.

➤ Ethiek

Ethiek betekent kritisch nadenken op basis van normen en waarden – over menselijk gedrag, om te beoordelen of dat gedrag goed of slecht is.

Ethisch handelen is de poging ervoor te zorgen dat ieder mens zich vrij kan ontwikkelen, maar wel met inachtneming van de waarden, normen en regels die gelden voor goed en kwaad, die verbonden zijn met de cultuur en de tijd waarin men leeft.

Ethiek is sterk verbonden met:

- **De tijd waarin je leeft**

Bijvoorbeeld: vroeger werd het niet goed gevonden dat vrouwen een broek droegen, tegenwoordig is dat helemaal geen probleem meer.

- **De cultuur van je land**

In Nederland hecht men veel waarde aan stiptheid, terwijl op Curaçao soms zelfs in uitnodigingen rekening wordt gehouden met het feit dat mensen later kunnen arriveren.

- **De situatie waarin je je bevindt**

Bijvoorbeeld in een badpak een kerk binnengaan is onacceptabel, maar in een badpak op het strand lopen is geen enkel probleem.

- **De levensfilosofie die je hebt**

Voor een adventist is het niet acceptabel om op sabbat te werken, terwijl dit voor een katholiek geen probleem is. Voor een vegetariër is vlees eten niet acceptabel, terwijl dit voor een ander het eten hiervan juist een genot is.

Wanneer we ethiek toepassen en beoordelen of een bepaald gedrag goed of slecht is, dan moeten we rekening houden met deze vier factoren: tijd, cultuur, situatie en de levensfilosofie van de mens.

Opdracht 3:

1. Kies één waarde en bedenk daarbij drie normen voor en voor elke norm bedenk je vervolgens drie regels. (Je mag de waarde *liefde* niet gebruiken.)
Maak het op dezelfde manier als in dit voorbeeld:

Waarde Liefde

1. **Liefde voor God** (norm)
 - Hem altijd loven en verheerlijken (regel)
 - Zijn Woord lezen
 - Zijn geboden naleven
 2. **Liefde voor ouders** (norm)
 - Hen respecteren (regel)
 - Hen gehoorzamen
 - Hen helpen
 3. **Liefde voor dieren** (norm)
 - Ze met genegenheid behandelen (regel)
 - Ze eten en drinken geven
 - Voor ze zorgen als ze ziek zijn
2. *Bedenk andere voorbeelden bij elk van de vier aspecten waarmee rekening gehouden moet worden wanneer we ethiek beoefenen (ethiek = beoordelen of een gedrag goed of slecht is).*

6.3 Hoe met conflicten in het samenleven om te gaan vanuit het gezichtspunt van het Evangelie

Overal waar mensen samenleven, ontstaan regelmatig conflicten. Conflicten kunnen voortkomen uit schaarste, armoede, ongelijkheid in rechten en kansen, maar ook uit competentie, tegenstrijdige belangen, jaloezie of een gebrek aan vertrouwen. Om conflicten te voorkomen of te minimaliseren, moeten we samenwerken met anderen en ons houden aan regels, normen en waarden, zodat we samen gelukkig kunnen leven.

Waarom zijn wij op deze wereld?

Dit is een kernvraag om te begrijpen hoe wij op aarde moeten leven. Wanneer we dit begrijpen, wordt het makkelijker ons te houden aan regels en alles te doen wat mogelijk is om samen het doel te bereiken waarvoor we geschapen zijn.

Wij zijn geschapen om God te dienen en lief te hebben. Ons bestaan als mens draait om God. God houdt van ons allemaal, en om deze reden verdient Hij onze liefde en toewijding. Wij moeten er zelf vrij voor kiezen om God lief te hebben als onze Koning, onze Heer en onze Vader.

God dienen betekent zoeken naar wat Hij van ons verwacht. God wil dat we Hem boven alles liefhebben, en dat we onze naaste liefhebben zoals onszelf – zodat we gelukkig kunnen leven.

Als gelovigen verlangen we allemaal naar een gelukkig toekomstig leven in het eeuwige leven in de hemel. Maar eerst moeten we proberen hier op aarde gelukkig te leven. Hoe moeilijk dat soms ook lijkt, het is mogelijk. Daarom zei Jezus: “Het Koninkrijk van God is midden onder u.” (Lucas 17,21)

God is aanwezig overal waar mensen elkaar liefhebben, voor elkaar zorgen en samen als groep bidden.

“Het geluk is niet in ons, en het geluk ligt ook niet buiten ons. Het geluk is alleen in God. En als wij Hem gevonden hebben, dan is het geluk overal.”

Blaise Pascal

Vanwege de zonde, het lijden en de dood is het samenleven niet meer volmaakt, en komen we conflicten tegen in het leven. Ondanks dit alles, kan een mens gelukkig en zinvol leven door ervoor te kiezen om met God te leven en zijn naaste te helpen.

Om dit te doen, moeten we de basisregels kennen van wat goed en slecht is. Deze basisregels zijn door God zelf vastgesteld. Ze zijn op een natuurlijke manier in het hart van de mens geschreven (Romeinen 2,15). We voelen het wanneer we iets slechts doen, en we voelen het ook wanneer we iets goeds doen. Daarom zien we dat mensen overal ter wereld deze regels en mensenrechten zonder moeite erkennen. Deze natuurlijke regels vormen ons **geweten**.

Bijvoorbeeld: als je iemand slaat, steelt, verleidt of pest en je ziet dat de ander lijdt, dan voel je dat wat je hebt gedaan verkeerd is. Je kunt je geweten negeren, maar je voelt dat je iets verkeerd hebt gedaan.

Met ons verstand en door Gods genade kunnen we ons houden aan deze natuurlijke regels en goed met anderen leven. Ons geweten helpt ons goed van kwaad te onderscheiden, maar ons geweten kan ook tekortschieten. Daarom heeft God ons onder andere **de tien geboden**, Zijn Kerk en Zijn Woord (de Bijbel) gegeven, om ons te helpen ontdekken wat werkelijk goed en slecht is, zodat we met anderen kunnen samenleven en conflicten kunnen vermijden.

Een conflict kan heel snel escaleren. Daarom is het belangrijk dat we al in een zo vroeg mogelijk stadium proberen tot een oplossing te komen die voor alle partijen bevredigend is.

Opdracht 4:

- Lees de Tien Geboden in **Exodus 20, 1-17** en leg uit hoe ongehoorzaamheid aan deze geboden onszelf en anderen ongelukkig maakt.

De zaligsprekingen

Als we ons allemaal houden aan de wetten en geboden van God, kunnen we alle conflicten vermijden en oplossen op een manier die een christen waardig is.

Naast de tien geboden vinden we **in het Evangelie ook de zaligsprekingen**, waarin Jezus ons vertelt wat we moeten doen om gelukkig te zijn. (Matteüs 5, 3-12)

Hij leert ons hoe Hij, als Mensenzoon, in armoede in de wereld is gekomen om onze armoede te delen. Hij verheugde zich met wie blij waren, en hilde met wie huilden (Romeinen 12,15). Hij gebruikt geen geweld, maar biedt zijn andere wang aan toen men Hem sloeg (Matteüs 5,39). Hij is barmhartig, Hij brengt vrede, en laat ons zo zien wat wij ook moeten doen om in de hemel te komen, het rijk van het eeuwig geluk.

Opdracht 5:

1. Lees wie, volgens Jezus, gelukkig (*zalig*) zullen zijn in **Matteüs 5, 3-12**.
2. Overleg samen in de klas waarom Jezus ons elk van deze zaligsprekingen gegeven heeft, zodat we op een gelukkige manier kunnen samenleven.
3. Leg uit waarom wij ongelukkig zullen zijn wanneer wij de punten die Jezus hier naar voren bracht, niet naleven.

6.4 Moeite bij het uiten van onszelf in een groep

Een ander gegeven wat conflicten kan veroorzaken, zijn de momenten waarop er moeilijkheden zijn bij het zich kunnen uiten binnen een groep. We spreken van een groep wanneer meerdere mensen samenwerken om een doel (of doelen) te bereiken. Zij hebben individuele doelen, waar zij samen aan werken.

Groepen kunnen ook werken aan separate doelen, maar zij hebben een gemeenschappelijk belang of identiteit die hen bindt. Dit maken we bijvoorbeeld mee in een klas. Elke leerling/student maakt deel uit

van dezelfde klas, maar zij werken afzonderlijk om het schooljaar met succes af te ronden.

Er zijn ook groepen die een **team** worden. *Een team is een aantal mensen die samenwerken om een gezamenlijk doel te bereiken. Elk lid draagt zijn deel bij om tot het geheel te komen.* Dit betekent dat de teamleden van elkaar afhankelijk zijn om het resultaat te behalen.

Een voorbeeld hiervan is wanneer een groep leerlingen/studenten een opdracht krijgt om in groepen te werken. Dan moet iedereen zijn bijdrage leveren om het gezamenlijke doel te bereiken door samen een goede presentatie te geven. **Dit brengt met zich mee dat er sprake moet zijn van een goede communicatie, begrip en verbintenis met elk lid van de groep.**

Maar dit is niet altijd het geval, hetgeen vaak leidt tot misverstanden en conflicten binnen de groep. Bijvoorbeeld:

- **Leden die hun gevoelens niet durven te uiten in de groep**

Om je emoties uit te leggen kan een uitdaging zijn, vooral indien iemand niet heeft

geleerd zijn gevoelens tot uitdrukking te brengen. Sommige mensen hebben er moeite mee hun eigen zaken of gevoelens om verschillende redenen binnen de groep tot uitdrukking te brengen:

- Dit kan vaak gebeuren uit angst om beoordeeld te worden door anderen of door een gebrek aan bewustzijn dat ook zij vrij zijn om hun mening te geven.
- Het is een vorm van zelfbescherming of systeem van persoonlijke zelfverdediging, hetgeen met zich meebrengt dat je geen contact maakt met je leefomgeving. Je sluit je gevoelens of emoties af door een gebrek aan bewustzijn dat ook jij vrij bent om je mening te geven.

Dit kan een vorm van zelfbescherming of een persoonlijk verdedigingsmechanisme zijn, waardoor iemand minder contact maakt met de omgeving. Men sluit zijn gevoelens en emoties af voor de buitenwereld, en daardoor kan er geen verbinding met anderen ontstaan. Dit kan gevoelens van eenzaamheid oproepen bij de persoon zelf en tot misverstanden leiden met de andere persoon.

- **Leden die vinden dat alleen zij in de groep iets te zeggen hebben**

In elke groep is er iemand die de rol van leider op zich neemt. Deze persoon komt altijd naar voren met ideeën wat wel of niet gedaan kan worden. Op zichzelf is dat niet verkeerd, zolang de groep zijn/haar leiderschap accepteert en zolang zijn doel is om samen met de groep vooruit te gaan, waarbij hij ook rekening houdt met de mening, gevoelens en gedachten van de anderen.

Als dit niet het geval is, wordt het een probleem. Zo iemand kan een gevaar vormen voor het welzijn in de groep. Hij wordt arrogant, houdt geen rekening met anderen en denkt dat hij het altijd beter weet. Het enige wat zo'n houding oplevert, zijn problemen en misverstanden in de groep.

- **Leden die niet verantwoordelijk zijn, geen gevoel van betrokkenheid hebben**

In elke groep zijn er zekere afspraken/ taken die nagekomen moeten worden. De rest van de groep rekent erop, dat ieder zijn deel van de afspraken nakomt. Op het moment dat iemand dat niet volbrengt, dan kan de hele werking van de groep in gevaar komen.

Wat maakt dat iemand hetgeen afgesproken is niet nakomt, of niet doet wat hij/zij drommelsgoed weet dat gedaan moet worden?

- Dit kan gebeuren door nalatigheid. Hij/zij ziet niet de ernst in van het nakomen van zijn verplichtingen.
- Enkele mensen nemen verplichtingen op zich die ze niet kunnen nakomen, alleen maar om anderen ter wille te zijn. Ze willen slechts dat mensen hun aardig vinden, en doen al het mogelijke om in de smaak te vallen bij mensen. Door dit te doen nemen ze een verantwoordelijkheid op zich, waar ze niet aan tegemoet kunnen komen. Daardoor falen ze in hun afspraken.
- Weer anderen verbinden zich aan iets zonder goed te beseffen hoeveel inspanning en kennis deze afspraken vereisen. Vaak wanneer ze zich dat realiseren, schamen ze zich om toe te geven dat ze het niet aankunnen en blijven stil, en laten ze de zaak vastlopen. Dit kan de persoon die niet voldeed

met schuldgevoelens en anderen met boosheid en teleurstelling achterlaten, met alle gevolgen die deze met zich mee kunnen brengen.

- Een ander gevolg van het niet nakomen van afspraken is dat **het je reputatie schaadt**. Mensen die hun afspraken en verplichtingen niet nakomen, worden gezien als onbetrouwbaar. Hierdoor wordt het moeilijk om relaties met anderen op te bouwen en te onderhouden. Als je niet nakomt wat je belooft, zullen anderen zich de volgende keer wel twee keer bedenken voor ze je vertrouwen – of misschien helemaal niet meer.
- Uiteindelijk kan een goede samenwerking binnen de groep niet bestaan als sommige leden zich niet inzetten voor de groep.

Wat kun je doen wanneer er in een groep mensen zijn die hun afspraken niet nakomen?

Het is altijd goed om te luisteren en te achterhalen wat de echte reden was van het niet nakomen. Boos worden, schelden en de mens verwijten zonder de reden te achterhalen om te weten wat er werkelijk aan de hand was, zorgen ervoor dat de persoon zich niet openstelt om eerlijk te vertellen wat zijn probleem was.

Wanneer we binnen een groep naar elkaar luisteren, kunnen we het probleem achterhalen en gericht handelen om het probleem op te lossen, met als gevolg dat het ontbreken van het niet nakomen van afspraken niet opnieuw gebeurt.

Zoals we al hebben gezien, zonder een goede communicatie, begrip en inzet kan samenwerking in een groep niet goed verlopen. Daarom is het belangrijk dat elk lid van de groep of samenleving het recht en de vrijheid kan hebben om zijn gevoelens en gedachten te uiten. *Dit moet wel altijd met respect gebeuren en zonder de andere leden te beledigen. We moeten er rekening mee houden dat ook de ander recht heeft op zijn eigen mening en gevoelens.* **We moeten ons altijd herinneren dat ons recht ophoudt waar dat van de ander begint, en dat niemand van ons volmaakt is.** Wat we wel kunnen proberen, is zo volmaakt mogelijk te leven. Als we op deze manier met anderen samenleven, in welke groep we ook zijn, zullen we gelukkig met elkaar leven – precies zoals God ons geschapen heeft om te leven.

6.5 Jezelf inzetten voor de ander in een samenleving kan soms pijn doen.

Samenleven met anderen in een groep is geen gemakkelijke taak. Het vraagt veel van ieder groepslid. Dat komt omdat niet iedereen hetzelfde is, niet iedereen heeft dezelfde vaardigheid of het verlangen om te communiceren, te begrijpen of zich in te zetten dat het goed gaat binnen de samenleving.

Voor degene die zich er wel bewust van is en die bereid is zich in te zetten voor een goede vorm van samenleven met anderen, kan dit soms erg pijnlijk zijn, omdat in tegenstelling met anderen:

- kijkt hij niet alleen naar zijn eigen welzijn, maar ook naar dat van de ander;
- Is hij bereid een goed voorbeeld te zijn voor anderen;
- Luistert hij alvorens te spreken, zodat hij de ander beter kan begrijpen en kan helpen;
- staat hij klaar om te dienen en bij te dragen aan een goed verloop van alles, ook al krijgt hij daarvoor soms stank voor dank;

- vindt hij het moeilijk om hulp te krijgen wanneer hij die nodig heeft, maar blijft hij desondanks bereid hulp te verstrekken;
- moet hij zijn emoties kunnen beheersen en proberen zijn mening altijd op een respectvolle en zorgvuldige manier te geven;
- moet hij zijn eigen ego en trots opzijzetten voor het welzijn van de groep;
- moet hij fouten van anderen kunnen vergeven en open blijven staan om samen verder te werken, enzovoort.

Zo kunnen we nog doorgaan met inspanningen en offers te noemen die iemand moet doen om bij te dragen aan een beter samenleven binnen de groep. Pas wanneer we het resultaat zien na al deze offers van elk groepslid, begrijpen we dat samenleven – met al zijn uitdagingen, bijdraagt aan onze groei als mens. Leven om te leven helpt ons niet om een beter mens te worden. In harmonie leven met elkaar, hoe moeilijk dat soms ook is, leidt tot groei van de mens, zowel sociaal, psychisch als spiritueel.

Laten we God om wijsheid en kracht vragen, zodat we steeds meer leren samenleven met Hem en met elkaar, om zo iedere dag meer en meer te kunnen groeien.

Opdracht 6:

1. Analyseer met behulp van wat je in deze paragraaf geleerd hebt: wat voor soort lid jij bent in jullie huisgezin, in jouw klas/school, in jouw buurt, in je sportteam, enzovoort. Schrijf voor jezelf op wat jouw sterke punten zijn en wat je minder sterke punten zijn in je bijdrage aan een betere samenleving.
2. Durf dit te delen met je klasgenoten.
3. Lees de teksten uit het boek **Handelingen van de Apostelen 4, 32–37 en 5, 1–11** over hoe de eerste gemeenschap van gelovigen leefde. Benoem welke van de kenmerken van samenleven die we in hoofdstuk 6 hebben behandeld, je in deze teksten ontmoet.
4. Wat is jouw mening over de volgende citaten?

Mijn leven: een missie samen met anderen

Het leven van een mens is een reis in ontwikkeling. Het leven van mensen lijkt soms op een spel van het lot. We zijn bestemd om te lopen en onze zoektocht lijkt eindeloos. Het lijkt erop alsof we nooit echt zullen weten wie we zijn, terwijl we verdergaan in het leven. Maar dit hoeft geen beeld te zijn zonder hoop. Het is slechts een visie. De mens is op reis, terwijl hij zich voorbereidt om een eindbestemming te bereiken. Een reis waarbij we niet alleen zijn, omdat God, onze Schepper altijd samen met ons is. We kennen ons verleden, we leven in ons heden, maar onze toekomst, onze bestemming, is nog verborgen in Gods handen. Aan ons verleden kunnen we niets meer veranderen, de toekomst hebben we niet in eigen hand. Het enige wat we kunnen doen is in het heden leven, elke dag van de reis genieten en God in dit proces te vertrouwen.

In onze missie om te ontdekken wie we zijn, moeten we ons inspannen: werken, strijden, bidden, studeren, huilen, zingen, dansen... maar bovenal doorlopen om te begrijpen wat onze opdracht is in deze wereld en zo onze uiteindelijke bestemming te bereiken. Dat lukt ons niet alleen. We hebben anderen nodig: zowel op relationeel, sociaal, spiritueel, filosofisch als professioneel gebied.

God roept mensen met een missie: om het kwaad te stoppen en de wereld te veranderen in een thuis voor iedereen. Ofschoon Hij aan enkele van ons een bijzondere taak toewijst, roept Hij op zich nooit alleen iemand. Nee, Hij brengt mensen samen en versterkt hen met de kracht van Zijn liefde en maakt zo een volk voor Zichzelf. Hoe doet Hij dat?

7.1 God roept Abraham om zijn reis te beginnen

Het begint bij Abraham en zijn vrouw Sara. Zij woonden in Ur, dat in het oosten ligt en het oosten was niet zo goed volgens de Bijbelverhalen, want kwaad heerste in het oosten. “De mensen die Babel wilden bouwen, trokken naar het oosten” (Genesis 11,2). Na de val van Adam en Eva plaatste God hen ‘ten oosten’ van de tuin van Eden (Genesis 3,24). Toen Kaïn zijn broer doodde, moest hij weggaan en wonen in het land Nod, ‘ten oosten’ van Eden (Genesis 4,16).

Dat betekent dat Abraham zich bevond binnen de macht van het kwaad toen God hem riep. God riep hem op de volgende wijze: “Verlaat je land, verlaat je stam en het huis van je vader. Ga naar het land dat Ik je zal wijzen en ik zal je tot een groot volk maken en ik zal je zegenen en je naam groot maken. Jij zult tot een zegen zijn. Ik zal zegenen wie jou zegenen en wie jou vervloeken, zal Ik vervloeken. In jou zullen alle volken van de aarde gezegend worden.” De Heer roept hem weg uit het oosten. Hij wil dat Abraham en zijn nakomelingen vrij zullen leven en van het leven zullen genieten. En dat voor altijd. God wil dat alle mensen op aarde gelukkig zijn. Met dit in gedachte spreekt Hij tot Abraham. Hij roept hem weg uit de greep van het kwaad, om een nieuwe natie te vormen.

Dit volk zal Hij talrijk maken en zegenen, zodat het tot een zegen wordt voor alle naties. Dit is de roeping van Abraham en zijn nakomelingen: het verstikkende bestaan van de zonde achter zich laten en een nieuw volk worden, Gods uitverkoren volk. Een volk dat alle generaties op aarde laat zien welke weg leidt naar “het land van de levenden” (Psalm 27,13).

Opdracht 1:

1. Noteer voor jezelf hoe jij je zou voelen indien God jou vandaag zou roepen om je geboorte-eiland te verlaten en je te vestigen op een plaats waarvan je niet weet waar die ligt. Zou je dat doen? Leg je antwoord uit.
2. Als je zou moeten vertrekken, welke zijn dan de dingen die je met plezier zou achterlaten en welke zou je juist niet willen achterlaten?

7.2 Jezus loopt samen met zijn Kerk

Na Abraham geroepen te hebben om zijn heilig volk te vormen, bleef God zijn volk, het volk van Israël, leiden door middel van Isaak, Jakob, de profeten, koningen en rechters. Maar ondanks dat alles bleef het volk steeds weer in zonde en kwaad vallen. In zijn immense goedheid stuurde God daarom zijn enige Zoon naar de wereld, niet alleen om het Koninkrijk van God tot stand te brengen, maar om te doen wat zijn Vader altijd had gedaan. Hij brengt de mensen samen en maakt van hen een nieuw volk. Hij zocht ook gemeenschap met mensen die niet tot het huis van Israël behoorden. Maar wat des te meer opvalt, is de keuze van de twaalf apostelen. Het is geen toevalligheid dat het er twaalf zijn. Dit aantal apostelen verwijst naar de twaalf stammen van het volk Israël, waartoe Jezus zelf behoort. Met zijn apostelen brengt Jezus een nieuw Israël tot stand.

Jezus brengt ons allemaal samen als één Kerk, onderweg naar het Koninkrijk van God.

Jezus verenigt de kerk als een belangrijk teken van Gods liefde en Zijn Koninkrijk. Doordat Hij ons samenroept, wordt iets werkelijkheid wat bijna onmogelijk lijkt. Ongeacht rang, positie, leeftijd, geslacht, interesses en talenten brengt Hij ons bij elkaar en geeft ons aan elkaar. Zo laat Hij concreet zien dat een andere manier van samenleven mogelijk is. Hij inspireert ons met een nieuw vertrouwen dat eenheid tussen mensen geen loze droom is. Er is slechts één voorwaarde waaraan moet worden voldaan: wij moeten in Zijn liefde blijven. Jezus drukt het als volgt uit: “Blijf in mij dan blijf ik in jullie. Een rank die niet aan de wijnstok blijft, kan uit zichzelf geen vrucht dragen. Zo kunnen jullie geen vrucht dragen als jullie niet in mij blijven. Ik ben de wijnstok en jullie zijn de ranken. Als iemand in mij blijft en ik in hem, zal hij veel vrucht dragen. Maar zonder mij kun je niets doen.” (Johannes 15,4-5)

De eerste roeping van de Kerk, het volk van God, is verankerd in de liefde voor Jezus en liefde voor elkaar. Maar Jezus wil meer van het volk van God dat net verenigd is. Hij zendt de twaalf apostelen uit om het Koninkrijk van God te verkondigen en de wereld te vernieuwen. Hij geeft hun de macht om zieken te genezen, doden op te wekken, melaatsen te reinigen en duivels uit te drijven (Matteüs 10,1,8).

En in zijn Bergrede spreekt Hij tot de menigte die verlangt naar een woord:

“Jullie zijn het zout van de aarde. Jullie zijn het licht van de wereld. Maar als het zout zijn smaak verliest, hoe kan het dan weer zout gemaakt worden? Het dient nergens meer voor, het wordt weggegooid en vertrapt. Jullie zijn het licht in de wereld. Een stad die boven op een berg ligt, kan niet verborgen blijven. Men steekt ook geen lamp aan om hem vervolgens onder een korenmaat weg te zetten, nee men zet hem op een standaard, zodat hij licht geeft voor ieder die in huis is (Matteüs 5,13-15)

De Heer brengt zijn Kerk samen in verbondenheid met Hem, met elkaar en met de wereld.

- De Kerk is pas echt Kerk wanneer zij het licht van God laat schijnen over de wereld.
- De Kerk is geroepen om het leven te delen met Hem en met elkaar, vooral met hen die het meest hulp nodig hebben.
- De diepste kern van de Kerk is: naar buiten treden, contact maken met mensen en zich inzetten voor een betere wereld.
- God brengt een “uitverkoren geslacht” samen bijeen (1 Petrus 2,9), om getuigenis te geven van een nieuw leven, met woorden én daden.

Er is iets wat in het heden van christenen vereist wordt. **Laten wij getuigen zijn van Christus.**

Zoals paus Paulus VI het zei: *“De moderne mens luistert meer naar degenen die getuigenis afleggen dan naar degenen die kennis verstrekken, dit komt omdat zij een persoonlijke getuigenis afleggen.* Getuigenis van geloof en hoop, dat niet alles verloren is. Getuigenis, dat als wij ophouden met elkaar te vechten, ondanks het gegeven dat wij verschillend zijn en ons vervolgens gezamenlijk begeven op een gezamenlijke weg geleid door Jezus, wij het gewenste doel bereiken. De Heilige Geest zal ons helpen samen te lopen als één volk, Jezus te ontmoeten, ons hart te vernieuwen en ons te leren om te getuigen dat eenheid mogelijk is voor ieder van ons. Zoals Franciscus zegt: “Niemand wordt alleen gered.” In deze boot zitten we allemaal samen. Allen één in Christus zijn we onderweg naar een betere wereld. (Pelgrimstocht) Deze pelgrimstocht vernieuwt ons. We moeten samen lopen en voelen hoe de adem van Gods Geest ons vernieuwt en heiligt, zodat ons leven en het leven van onze medemensen gelukkig kan zijn.

Opdracht 2:

- Luister en analyseer de tekst van het lied *Iglesia Peregrina* (De pelgrimerende Kerk), gebaseerd op wat je geleerd hebt in paragraaf 7.1. Luister naar het lied Peregrino de Dios.

 [Klik hier om te luisteren](#)

IGLESIA PEREGRINA

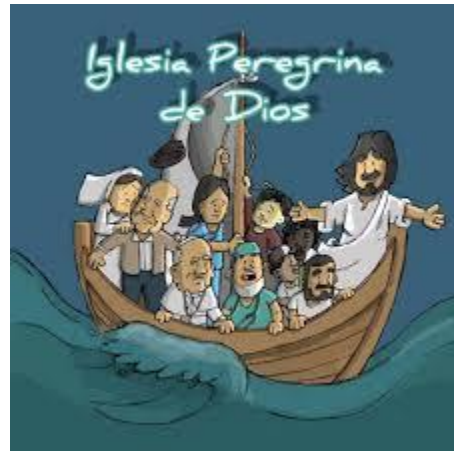
Todos unidos
formando un solo cuerpo,
un pueblo que en la Pascua nació;
miembros de Cristo
en sangre redimidos,
Iglesia peregrina de Dios.

Vive en nosotros la fuerza del Espíritu
que el hijo desde el Padre envió,
Él nos impulsa, nos guía y alimenta,
Iglesia peregrina de Dios.

Somos en la tierra,
 semillas de otro Reino,
 somos testimonio de amor.
 Paz para las guerras
 y luz entre las sombras
 Iglesia Peregrina de Dios. } 2x

Rugen tormentas
 Y a veces nuestra barca
 Parece que ha perdido el timón
 Miras con miedo y no tienes confianza
 Iglesia peregrina de Dios.

Una esperanza nos llena de alegría
 Presencia que el Señor prometió
 Vamos cantando El viene con nosotros.

Refr.

Todos nacidos
 en un solo bautismo,
 unidos en igual comunión.
 Todos viviendo en una misma casa
 Iglesia Peregrina de Dios.

Todos prendidos
 en una misma suerte,
 ligados en igual salvación.
 Somos un cuerpo
 y Cristo es la cabeza
 Iglesia peregrina de Dios

Refr.

Opdracht 3:

- Maak een poster die duidelijk laat zien dat het leven als een reis is die we samen met Jezus én met anderen afleggen, om uit te komen bij de eindbestemming: het Koninkrijk van God.
- Zoek een aantal citaten (quotes)) die te maken hebben met het thema “*wij zijn onderweg*” en bespreek die samen.
- Teken een koffer en schrijf erin al wat jij denkt nodig te hebben voor de reis van je leven. Denk aan mensen, voorwerpen, idealen, voor jouw belangrijke waarden, een goede houding, enzovoort.
- Speel in een groep van 10 studenten het spel: “Ik ga op reis en in mijn koffer neem ik mee...”. De eerste noemt iets dat hij/zij meeneemt op de levensreis. De volgende moeten herhalen wat de voorgaande studenten hebben gezegd dat én voegen er iets aan toe. Zo gaat het spel door totdat de laatste student in de juiste volgorde alles

moet herhalen waar de studenten mee willen meenemen en er iets van zichzelf bij voegt. Aan het eind vat de hele groep samen al wat er in de koffer meegaat.

- Je kunt het spel ook spelen met dingen die je juist niet meeneemt op je levensreis (bijvoorbeeld slechte ervaringen, verkeerde houdingen, dingen die je hinderen). Dan begin je met: "Ik ga op reis en ik laat achter..."

7.3 Goedheid, kwaad en zonde in onze gemeenschap

God heeft ons geschapen om gelukkig te zijn. Maar dat is niet makkelijk te bereiken, omdat de wereld vol kwaad en zonde is. Het kwaad heeft altijd bestaan en mensen kwamen vanaf het begin in de verleiding om kwaad te doen. Toch zien we een verschil tussen het kwaad van vroeger en dat van nu. We kunnen opmerken dat:

- Vroeger was goed duidelijk goed, en kwaad was kwaad voor iedereen, zelfs voor hen die ervoor kozen het slechte te doen. Wie iets verkeerd deed, deed dat stiekem en wist zelf dat het kwaad was.
- Met de tijd is het anders geworden: goed en kwaad lijken hetzelfde. Of je goed doet of kwaad, dat is zogenaamd je eigen zaak; anderen mogen je er niets van zeggen.
- En uiteindelijk is het zo ver gekomen dat goed slecht genoemd wordt, en slecht goed. Het lijkt soms alsof je pas bewonderd en nagevolgd wordt wanneer je kwaad doet. Wanneer je ervoor kiest om goed te doen, krijg je het soms moeilijk.

Voorbeelden:

- Wie de waarheid spreekt, krijgt vaak geen plek aan tafel.
- Zoals het spreekwoord zegt: "Al te goed is buurmans gek" (als je te goed bent, maken mensen misbruik van je).
- Een stoere jongen die herrie schopt, minder nette woorden spreekt, geld heeft, ook al is het op oneerlijke manier verdiend, wordt populair en wordt omringd door meisjes die zelfs ruzie maken om zijn beste vriendin te zijn. Maar de rustige, respectvolle jongen die hard werkt voor wat hij heeft en niet pronkt met materialistische dingen, heeft moeite om een vriendin te vinden.
- De verantwoordelijke, intelligente serieus studerende student die altijd goede cijfers

haalt, krijgt het stempel "nerd" en heeft in de meeste gevallen weinig vrienden. Maar de student die minder studeert, druk doet, klaar staat om te spijbelen, te spieken, heeft vaak een groep "vrienden" om zich heen die genieten van wat hij doet en proberen hem zelfs na te doen.

• Over God en geloof praten is in de gemeenschap bijna taboe geworden, terwijl praten over wereldse of grove dingen dagelijkse kost is.

- Waar vroeger duidelijke verschillen waren tussen kinderen en volwassenen, zien we die nu minder. Kinderen dragen vaak dezelfde uitdagende kleding als volwassenen. Dezelfde grove of sensuele liedjes die volwassenen horen, zingen en dansen, doen kinderen ook mee.

Niet iedereen koos vroeger voor het goede, en ook nu kiest niet iedereen voor het kwade. Maar als we eerlijk zijn, moeten we toegeven dat er enorm veel veranderd is.

Het kwaad brengt veel lijden met zich mee en mensen zijn egoïstisch geworden, op een manier van “ikke, ikke, ikke en de rest mag stikken”. We hebben het er moeilijk mee elkaar te accepteren, elkaar te respecteren, elkaar te begrijpen. Soms lijkt het alsof de wereld veranderd is in een plek waar de sterksten winnen en de zwakken verliezen.

Veel houdingen en daden die vroeger goed en wenselijk waren, en die wenselijk waren voor eenieder, zijn nu gedragingen en feiten die door velen nu vaak niet meer nagestreefd worden. De gevolgen daarvan zien we vandaag in ons leven: veel geweld, corruptie, problemen met gezag, losbandige seksualiteit, verslavingen, oorlogen, gebrek aan respect voor de autoriteit, gebrek aan geloof, gebrek aan liefde, enzovoort. *Dat alles maakt de missie om samen met Jezus en met anderen als Kerk op weg te gaan veel moeilijker te bereiken dan vroeger.*

Opdracht 4:

1. Bespreek samen in de klas of je het eens bent of niet met wat je in paragraaf 7.3 gelezen hebt.
2. Noem meer voorbeelden die laten zien hoe de houding van mensen over wat goed en wat slecht is, veranderd is.
3. Wat vind jij van deze woorden van paus Benedictus XVI:

“Waar God verdwijnt, groeit de mens niet verder. Integendeel: hij verliest zijn goddelijke waarde, de glans van God op zijn gezicht verdwijnt. Uiteindelijk blijft hij alleen over als een product van de evolutie zonder visie, dat gebruikt en misbruikt kan worden. Dat is precies wat onze ervaring van vandaag bevestigt.”

— Paus Benedictus XVI

7.4 Jezus vraagt van ons om er te zijn voor de meest kwetsbaren en uitgestoten in de gemeenschap

Jezus wil dat wij vrij blijven, zodat we in vrijheid kunnen leven (Galaten 5,1) en in staat zijn om onze naaste lief te hebben als broeder of zuster. Daarom heeft Hij ons de Heilige Geest gegeven, die ons bevrijdt van de krachten van de wereld en ons sterkt om een leven in liefde en verantwoordelijkheid te leiden.

Hoe meer we zondigen, hoe meer we alleen maar aan onszelf denken, en hoe minder we ons vrij kunnen ontwikkelen. Zonde maakt ons ook onbekwaam om het goede te doen en in liefde te leven. Maar de Geest van God die in ons woont, geeft ons een hart vol liefde voor God en voor

de mensen. Hij bevrijdt ons van binnenuit, opent ons voor de liefde en maakt ons tot betere instrumenten van goedheid en liefde.

De apostel Jakobus zegt: **“Geloof zonder daden is dood.”** (Jakobus 2,26)

Als je werkelijk in Jezus gelooft, wil je ook doen wat Hij van je vraagt: God en je naaste liefhebben, en de geboden onderhouden. De keuze om in Jezus te geloven moet zichtbaar zijn in je leven – anders geloof je niet echt! Dat is wat we naastenliefde noemen.

Een leven met Christus betekent dat we bewust beslissen wat we wel en niet doen, vanwege de relatie die we hebben met Jezus. Steeds opnieuw vragen we onszelf af: *“Wat zou Jezus in deze situatie doen?”* Ons gebed zal dan zijn: *“Niet mijn wil, maar Uw wil geschiede.”* (Lucas 22,42)

De Heilige Schrift geeft ons alle basisprincipes om als een christen te leven. Ze roept ons op tot een leven in liefde voor God en voor onze naaste, precies zoals Jezus ons leert. Pas dan leven we echt als christenen, in geloof én in daden.

We hebben allemaal de taak om alle mensen te helpen, maar vooral degenen die in nood verkeren. We mogen onze hulp niet weigeren aan wie ons nodig heeft (Matteüs 25,34-40).

Daarom beoefenen we de *zeven lichamelijke* en de *zeven geestelijke werken van barmhartigheid*.

De zeven lichamelijke werken van barmhartigheid:

1. Voed de hongerige
2. Geef de dorstige te drinken
3. Kleed de naakten
4. Zorg voor en bezoek de zieken
5. Bied onderdak aan vreemdelingen
6. Bezoek de gevangenen
7. Begraaf de doden

De zeven geestelijke werken van barmhartigheid:

1. Geef raad aan wie twijfelt
2. Onderwijs de onwetenden
3. Wijs de zondaren terecht
4. Troost de bedroefden
5. Vergeef wie jou beledigt
6. Verdraag met geduld wat je wordt aangedaan
7. Bid voor levenden en overledenen

De heilige Augustinus zei eens: *“Heb lief en doe wat je wilt.”*

Dat is een uitspraak met een diepe betekenis: als alles wat je doet uit echte liefde voortkomt, wat kan er dan nog misgaan? Want ware liefde denkt altijd eerst aan de ander.

Een christelijk leven leiden is niet gemakkelijk. Maar dankzij God hoeven we dat niet alleen te doen. We mogen God altijd om zijn kracht en genade vragen, zodat we stap voor stap in het leven kunnen groeien en ons steeds meer kunnen gedragen als echte christenen.

Opdracht 5:

1. Onderzoek voor jezelf: welke van de lichamelijke en geestelijke werken van barmhartigheid jij al in praktijk brengt, en welke ervaar je als het meest problematisch? Leg je antwoord uit.
2. Geef je mening wat je vindt van religieuzen die in afzondering leven, die de taak op zich genomen hebben, om te bidden voor alle noden van de hele mensheid? Zie jij dat als een even waardevol werk als in de wereld hulp bieden aan degenen die in nood verkeren?

8. De deugd van kuisheid

God heeft de mens geschapen om gelukkig te zijn. Net zoals een ingenieur die een machine ontwerpt precies weet wat het beste is voor die machine om goed te functioneren, zo weet God ook wat het beste is voor de mens, die Zijn schepsel is. Daarom heeft Hij de mens een handleiding gegeven: de Bijbel, met daarin alle aanwijzingen over hoe de mens moet leven om gelukkig te zijn.

Ook op het gebied van onze menselijke seksualiteit roept God ons op om te leven volgens vastgestelde regels, zodat ons seksuele leven werkelijk zijn volle betekenis kan bereiken. Deze regels zijn de regels van kuisheid.

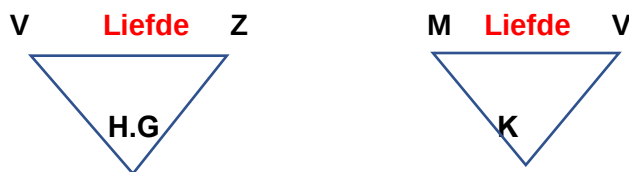
Als kinderen van God moeten wij proberen om de deugd van kuisheid zo goed mogelijk te ontwikkelen.

Liefde is de basis van alle deugden, maar zeker ook van de deugd van kuisheid.

Wanneer je vol liefde bent, kun je zoveel vreugde ervaren in iets dat je jezelf er helemaal aan geeft. Een muzikant kan zich bijvoorbeeld volledig overgeven aan het spelen van een meesterwerk. Een leerkracht verbonden aan een school, kan zich met hart en ziel inzetten voor zijn/haar leerlingen. In elke vriendschappelijke relatie is ook liefde aanwezig. Alle menselijke liefde is een weerspiegeling van de goddelijke liefde van God. Liefde vormt de kern van de Heilige Drie-eenheid. Toch is de hoogste vorm van liefde op aarde die tussen man en vrouw, waarin zij zich volledig aan elkaar geven — voor altijd.

In God bestaat een voortdurende uitwisseling en eeuwige overgave tussen de Vader en de Zoon, en de kracht van die liefde is de Heilige Geest. Daarom is het moment waarop wij het meest op God lijken, het moment van seksuele intimiteit tussen man en vrouw binnen het huwelijk. Daar vormt zich ook een driehoek waar de kracht van de liefde en volledige overgave tussen man en vrouw nieuw leven voortbrengt in hun kinderen.

Hoe meer een mens liefheeft, hoe meer hij op God lijkt. Liefde moet het hele leven van de mens vormen, maar ze moet voornamelijk diepgaand en betekenisvol zijn in de liefde en overgave met elkaar binnen het huwelijk, waar zij “één lichaam worden” (Genesis 2,24).

Omdat de kwaadaardige weet hoe belangrijk deze totale overgave binnen de seksuele relatie in het huwelijk is, heeft hij een krachtige aanval ingezet die richt op het huwelijk en op onze seksualiteit. Hij wil ons verleiden tot seksuele relaties die indruisen tegen Gods wet, om zo onze relatie met God te beschadigen.

Veel mensen vallen in de valstrik en de verleiding van een wereld waarin geld, genot en macht vaak ons gedrag bepalen en onze menselijke waarde aantasten. Zeker afgaande op het aspect seksualiteit is dit duidelijk zichtbaar binnen de mensheid. Hetzij bewust of onbewust overtreden velen van ons de regels van de seksualiteit — hetzij uit verlangen naar plezier, geld of macht. Een gegeven waarvan we willen dat jullie je bewust zijn, is ook, dat immorele seksuele daden nog een zonde zijn binnen de vele zonden die een mens kan begaan. Dat betekent echter niet

dat ze erger zijn dan welke andere zonde dan ook. Vaak krijgen zonden tegen de regels van seksualiteit veel kritiek alsof zij tot de enige zonde behoren die er bestaat.

Toch is elke zonde een zonde en elke zonde breekt onze relatie met God. *We mogen elkaar niet veroordelen alleen omdat iemand op een andere manier zondigt dan wijzelf. We zondigen allemaal op de een of andere manier, en we hebben allemaal Gods genade nodig om gered te worden (Romeinen 1, 18-32).*

Het doel van deze les is niet om je te vertellen hoe jij jouw seksualiteit moet beleven, maar om uit te leggen waarom God jou met jouw seksualiteit heeft geschapen, en hoe je die kunt gebruiken als een zegen voor jezelf en voor anderen.

Het is aan jou om te kiezen of je Gods regels volgt of die van de wereld. Zoals we al geleerd hebben, *heeft God ons vrij geschapen* — om te kiezen tussen goed en kwaad — en die vrijheid is heilig.

Bedenk wel dat de **gevolgen van je keuze niet vrij zijn**.

Als je kiest voor het goede, dat wat van God is, zul je uiteindelijk beloond worden — met rente. Maar als je kiest voor het kwade en tegen God ingaat en de kwaadaardige volgt, dan komt er op het eind een moment dat je daarvoor rekenschap moet afleggen, en zul je met rente moeten betalen!

“Voor de mens liggen leven en dood: hij krijgt waar hij voor kiest.

(Wijsheid van Jezus Sirach 15,17)

Opdracht 1:

1. Wat zijn de drie P's die Satan gebruikt om ons te laten zondigen?
2. Noem bij elke P een voorbeeld van kwaad gedrag dat mensen doen om dat doel te bereiken.
3. Lees Romeinen 1,18-32. Welke verschillende soorten kwaad worden in deze tekst genoemd?

De wereld leert je om het seksuele leven te beleven zoals het je goed uitkomt. Het is jouw lichaam en zolang je er genoeg mee hebt, ga je gang. Wat leert God ons over onze seksualiteit?

8.1 De deugd van kuisheid

God leert ons om de deugd van kuisheid in praktijk te brengen.

Wanneer wij volgens de regels van de kuisheid leven, kunnen we de liefde en de seksualiteit als echtbaar beleven op de manier zoals God dat heeft bedoeld.

Wat is een deugd?

Een deugd is een eigenschap die als moreel goed wordt beschouwd.

Een deugd is de bereidwilligheid van een persoon te handelen volgens zekere idealistische regels, gericht op het doen wat goed is. Met andere woorden: *een deugd staat een mens toe om het goede te doen en het kwade te vermijden.*

Liefde vormt de basis van alle deugden. Het tegenovergestelde van een deugd is een ondeugd.

Enkele voorbeelden van deugden:

- Als ik de deugd van eerlijkheid bezit, dan ben ik een mens die altijd probeert de waarheid te spreken en te respecteren.
- Als ik de deugd van verantwoordelijkheid heb, dan ben ik een mens die zijn best doet om zijn plichten na te komen.
- Als ik de deugd van stiptheid heb, dan zorg ik ervoor dat ik altijd op tijd ben.

Wat is de deugd van kuisheid?

Kuisheid is de deugd waardoor een mens zijn of haar seksualiteit beleeft volgens Gods bedoeling en roeping in het leven.

Het betekent dat iemand afziet van ongeordend seksueel gedrag tevens buiten het huwelijk.

Wanneer ik de deugd van kuisheid heb, probeer ik mijn seksueel leven te leiden volgens de regels die God heeft vastgesteld.

Mijn seksualiteit maakt deel uit van mijn persoonlijkheid en laat zien dat er een innerlijke eenheid is tussen mijn lichaam en mijn geest.

Ik handel dus niet zomaar uit lichamelijk verlangen, maar laat mijn geest en geweten mijn lichaam leiden, zodat ik leef volgens de regels van kuisheid. Een mens die kuis leeft, wordt voor zijn medemens een getuige van Gods trouw en tederheid.

Kuisheid en onthouding zijn niet hetzelfde.

Onthouding betekent dat iemand geen seksuele relatie mag houden, maar kuisheid gaat verder dan dat. Ook iemand die een actief seksueel leven heeft binnen het huwelijk, moet kuis zijn.

Bijvoorbeeld door alleen met de eigen partner seksuele relaties te hebben.

Kuisheid betekent niet terughoudendheid, dus dat je niet volledig mag genieten van het seksuele genot.

Een getrouwd stel mag juist volop genieten van hun intieme relatie.

Iemand die kuis leeft, wordt geen slaaf van zijn of haar seksuele verlangens, maar beleeft zijn seksualiteit bewust uit liefde, als een uitdrukking van echte liefde.

De seksualiteit waarbij man en vrouw zichzelf aan elkaar geven binnen het huwelijk, is zeker niet alleen iets biologisch hetgeen alleen het lichaam raakt, maar ze raakt ook de interne kern van die persoon, dus ook je ziel en je geest.

De verschillende vormen van een kuis leven

Iedere gedoopte mens is geroepen om kuis te leven. Een christen, die bekleed is met Christus, moet het voornaamste voorbeeld zijn van een kuis leven. Iedere gelovige wordt geroepen tot kuisheid, binnen zijn eigen levensstaat.

Niet iedereen is geroepen tot het huwelijk, maar iedereen is geroepen om lief te hebben en van zijn of haar leven een gave te maken aan anderen. Welke zijn de verschillende levensstaten waarin een mens zich kan bevinden?

1. Een religieus leven of celibaat – volledig toegewijd aan God

Hier gaat het over de paus, bisschop, kardinaal en priesters. over zusters en broeders.

Mensen die hun hele leven zich onthouden van seksuele handelingen, zodat zij hun leven volledig aan God kunnen wijden. Zij leggen de belofte af om niet te trouwen en geen seksuele relatie te hebben gedurende hun leven.

2. Een leven binnen het huwelijk

In dit geval besluiten een man en een vrouw — met Gods zegen — om zich seksueel volledig aan elkaar te geven, en alleen aan elkaar.

3. Het ongehuwde leven

In dit geval dient degene die niet getrouwd is, zich te onthouden van seksualiteit tot het moment van het huwelijk. Ook stellen die verloofd zijn of elkaar de huwelijksbelofte gegeven hebben, moeten zich onthouden van een seksuele relatie tot na het moment van het huwelijk waarop God hen verenigt. Ze moeten dus kuis leven, trouw blijven aan elkaar en elkaar respecteren. Je kunt dus kuis leven op verschillende manieren:

- als **getrouwd stel**,
- als **weduwe of weduwnaar** (die ervoor kiest trouw te blijven aan de overleden partner),
- als **vrijgezel**,
- of als **religieus persoon in het celibaat**.

Geen van deze levenswijzen is beter dan de ander.

Ze zijn allemaal waardevol in Gods ogen — zolang ieder zich houdt aan de regels van kuisheid die bij zijn of haar levensstaat horen.

Wanneer kan menselijke seksualiteit waardig worden beschouwd voor een mens?

De menselijke seksualiteit is waardig voor een mens, wanneer zij voldoet aan de volgende regels van kuisheid:

1. Het is een relatie tussen twee personen.

Hier kunnen we zien dat seksuele handelingen die op zichzelf alleen uitgevoerd worden (zoals masturbatie), of met meer dan twee personen tegelijk (zoals een orgie of “threesome”), in strijd zijn met de regel van kuisheid.

2. Het is een relatie tussen een man en een vrouw die zich volledig aan elkaar geven.

Daarom gelden de volgende situaties als overtreding van de regels van kuisheid:

a. Dit betekent dat *seksuele relaties of huwelijken tussen mensen van hetzelfde geslacht* gaan tegen de wetten van kuisheid in, omdat ze niet plaatsvinden tussen een man en een vrouw.

b. *Partners die samenwonen zonder met elkaar te trouwen* overtreden eveneens de regels van kuisheid, omdat er dan geen sprake is van volledige overgave.

Zij hebben elkaar nog geen officiële belofte van trouw gegeven, er is geen naam aan toegevoegd niet met woorden, niet met hun bezit en niet voor de gemeenschap.

Ook hun families zijn officieel nog geen deel van elkaar, terwijl bij een huwelijk de familie van je partner ook die van jou wordt. Zijn/haar ouders worden jouw ouders, zijn/haar broers/zussen worden ook die van jou. Dat geldt ook voor tantes en ooms. Bijvoorbeeld: bij het overlijden van

een naast familielid van je man of vrouw, krijg ook jij vrijaf van het werk. Bij het ongehuwd samenwonen van man en vrouw blijven bij elkaar zolang alles goed gaat, op het ogenblik dat het niet goed gaat, neemt eenieder hetgeen van hem/haar is, en vertrekt. Pas op het moment van het huwelijk geven de partners zich volledig aan elkaar over.

c. Gelovige partners, die alleen voor de wet trouwen (op het stadhuis) maar niet in de kerk, schenden ook de regel van kuisheid omdat in dat geval er nog steeds geen volledige overgave is, ten overstaan van mensen (op het stadhuis) en ten overstaan van God (In de kerk). Bij een burgerlijk huwelijk kan men scheiden en trouwen met een ander persoon zonder enig probleem. Een kerkelijk huwelijk kent geen echtscheiding, omdat hetgeen God verenigt, kan de mens niet ontbinden.

d. Maar zelfs echtparen die een burgerlijk en kerkelijk huwelijk gesloten hebben, doch via een contract (buiten gemeenschap van goederen) trouwen met huwelijkse voorwaarden ("buiten gemeenschap van goederen") leven niet volledig volgens de totale overgave. Totale overgave betekent namelijk: alles wat ik had, heb en zal hebben, behoort ook aan jou toe — en omgekeerd — met alle gevolgen die dat met zich meebrengt.

e. Echtparen die seksualiteit beleven en voorbehoedsmiddelen gebruiken om zwangerschap te voorkomen zonder geldige reden, of die anticonceptie gebruiken:

- vóór de seksuele relatie (zoals de anticonceptiepil of operatief zich laten steriliseren),
- tijdens de relatie (zoals condoomgebruik of onderbreking van de penetratie voor het orgasme),
- of na de seksuele relatie (zoals het drinken van de morning-afterpil of het plegen van abortus), overtreden ook de regels van kuisheid, daar in dit geval er ook geen sprake is van een volledige overgave. Totale overgave omvat ook de openheid om eventueel nieuw leven voort te brengen.

3. De relatie duurt door “tot de dood ons scheidt.”

Een mens kan geen groter geschenk geven dan zichzelf.

“Ik hou van jou” betekent dan ook voor jullie beiden: “Ik wil alleen jou, ik wil jou volledig en ik wil jou voor altijd.” Daarom kun je niet zeggen: “Ik hou van jou” tijdelijk of als proef, niet met woorden, en niet met je lichaam. Wanneer twee lichamen zich in seksuele intimiteit verenigen, zegt hun lichaam ook als het ware: “Ik hou van jou, en ik wil jou voor altijd.” Seksualiteit is dus een gave van jezelf, als een geschenk voor het leven.

Wanneer een echtpaar tijdens hun seksuele relatie één of meer van deze voorwaarden niet naleeft, leeft het niet kuis zoals God dat van ons vraagt.

Zij bereiken dan ook niet het volledige potentieel: het ware doel van hun seksuele relatie waarin twee lichamen, ziel en geest zich volledig aan elkaar geven, en één worden onder de zegen en bescherming van God.

8.2 Zonden tegen de wet van kuisheid

Helaas vallen velen van ons in verleiding en oefenen we de deugd van kuisheid niet uit. Seksualiteit is in de eerste plaats genot, en dat is iets goeds en moois. In de tweede plaats is het persoonlijke liefde, en in de derde plaats vitaliteit – dat wil zeggen: openstaan om nieuw leven (kinderen) te ontvangen. De Katholieke Kerk gelooft dat deze drie aspecten met elkaar verbonden zijn. Wanneer in de seksuele daad één van deze drie elementen ontbreekt, is de daad niet kuis.

Onkuisheid

Onkuisheid is een ongeordend verlangen (in strijd met de regels) of een ongeordend genot in seksuele bevrediging. Seksueel genot is moreel ongeordend wanneer iemand het zoekt los van zijn doelen:

1. Om de eenheid en liefde tussen het paar te versterken

Elke keer dat een echtpaar seksuele gemeenschap heeft, moet dit hun liefde verdiepen en hun band sterker maken. In iedere seksuele relatie moeten de partners hun lichaam, ziel en geest in liefde aan elkaar geven.

Men kan geen seksuele relatie hebben “gewoon om het te doen”, of terwijl de gedachten elders zijn, of onder dwang.

2. Om het genot van de ander te bevorderen

Het belangrijkste doel van een seksuele relatie is om de ander tevreden te stellen; het doel van de partner moet ook zijn om jou te bevredigen. Het doel is niet om alleen je eigen genot te zoeken, en het is ook niet alleen bedoeld voor de momenten dat jij er zin in hebt. Daarom mag men binnen het huwelijk de partner geen seksuele intimiteit weigeren, behalve om geldige redenen.

3. Om open en bereid te zijn tot voortplanting

Wanneer een getrouwd paar seksuele gemeenschap heeft en maatregelen neemt om te voorkomen dat zij kinderen krijgen, wordt de seksuele relatie onkuis. Seksuele gemeenschap betekent ook: openstaan en bereid zijn tot voortplanting als God dat toestaat.

Als een paar om geldige redenen geen kinderen meer wil krijgen, moeten ze onthouding (abstinentie) beoefenen tijdens de vruchtbare periode van de vrouw.

Telkens wanneer een seksuele daad één of meer van deze drie doelen mist, wordt die onkuis. Laten we nu de volgende seksuele handelingen analyseren op basis van deze drie doelen, om te begrijpen waarom ze als onkuis worden beschouwd.

Masturbatie

Masturbatie wordt gedefinieerd als de vrijwillige stimulatie van de eigen geslachtsorganen met de bedoeling seksueel genot te ervaren.

Het leergezag van de Kerk verklaart dat masturbatie een ernstig ongeordende daad is. Ze voldoet aan geen enkel van de drie doelen van een kuis seksuele relatie:

- Ten eerste: masturbatie is niet gericht op het vergroten van de liefde en eenheid tussen twee partners.
- Ten tweede: het is een seksuele daad van jezelf met jezelf, het is niet om de bevrediging en het seksuele genot van een partner te bevorderen. Iemand die gewend is geraakt aan masturbatie, zal later moeite hebben om zijn of haar partner te bevredigen tijdens de intimiteit met de partner.

- Ten slotte: masturbatie staat ook niet open voor voortplanting, want er is geen mogelijkheid om nieuw leven te verwekken.

Deze redenen maken van masturbatie een onkuise (ongeordende) seksuele daad.

Om een rechtvaardige evaluatie van de morele verantwoordelijkheid (de ernst van de fout) te kunnen maken van de handeling van iemand die masturbeert, en om tot een juiste pastorale begeleiding te komen, moet men rekening houden met de volgende factoren:

- *Affectieve onvolwassenheid*
Een baby of een klein kind kan aan zijn of haar intieme delen komen zonder te beseffen wat hij of zij doet. Men kan hen dat niet aanrekenen.
- *De macht van gewoonte en verslaving*
Iemand die masturbatie zo vaak heeft beoefend dat het een verslaving is geworden, kan niet volledig verantwoordelijk worden gehouden voor zijn daad. Wanneer gewoonte en verslaving macht over iemand krijgen, kan die persoon zijn lichaam niet meer beheersen. Hij of zij heeft de hulp van God en van anderen nodig om van die verslaving bevrijd te worden.
- *Angst, psychologische of sociale factoren*
Een staat van angst of andere psychologische of sociale factoren kunnen ertoe leiden dat iemand masturbeert. Dit is een psychologische afwijking waarover de persoon geen macht bezit. In dit geval moet de persoon ook hulp krijgen om hem/haar bij te staan met zijn/haar situatie. Hij/zij kan niet volledig verantwoordelijk gesteld worden voor hetgeen hij/zij doet. Ook eenzaamheid, of het kijken naar films met veel seksuele scènes, kunnen iemand aanzetten tot masturbatie, wat uiteindelijk tot verslaving kan leiden.

Al deze factoren kunnen de morele schuld van iemand die masturbeert verminderen of zelfs tot een minimum beperken.

Ontucht (fornicatie)

We spreken van **ontucht** wanneer er seksuele gemeenschap plaatsvindt tussen een man en een vrouw buiten het huwelijk. Ontucht is in strijd met de waardigheid van menselijke seksualiteit om de volgende redenen:

- Ze mist het eerste doel van seksuele intimiteit: de groei in eenheid en liefde tussen partners.

Om dit doel te bereiken moet je jezelf kunnen geven met lichaam, geest en ziel. Je moet elkaar kennen en van elkaar houden. Na op een avond iemand te hebben leren kennen en meteen overgaan tot een “one night stand”, dan kun je niet spreken van kennis hebben van elkaar, noch dat er sprake is van liefde, laat staan van openheid om te spreken over voortplanting en opvoeding van kinderen.

- Zelfs als het gaat om een stel dat al lange tijd samenwoont en zelfs samen kinderen heeft, is er sprake van een ongeordende daad, omdat er geen sprake is van een volledige en blijvende eenheid. Zoals we al hebben gezien: als een seksuele relatie één van de drie doelen mist, wordt ze onkuis.
- Ontucht wordt een nog zwaardere zonde wanneer deze wordt gepleegd met een minderjarige.

Pornografie

Pornografie ontstaat wanneer seksuele handelingen tussen een paar – die iets intims zouden moeten blijven – opzettelijk openbaar worden gemaakt, hetzij werkelijk, hetzij gespeeld (gesimuleerd).

Pornografie is een zonde tegen de kuisheid omdat:

- Ze ingaat tegen de essentie van de seksuele relatie, die een intieme gave van echtgenoten binnen een huwelijk aan elkaar hoort te zijn. Ze is niet bedoeld voor eenheid en liefde tussen partners, en staat ook niet open voor voortplanting.
- Pornografie onteert de waardigheid van zowel de acteurs, de producenten als het publiek dat naar pornografie kijkt. Omdat pornografie wordt gebruikt voor oppervlakkig genot en een manier om geld te verdienen hetgeen ingaat tegen de menselijke waardigheid.
- Pornografie brengt mensen in een illusie, een fantasiewereld die niet realistisch is.
- Pornografie vormt ook een gevaar, vooral voor kinderen en jongeren, die vandaag de dag veel gemakkelijker toegang hebben tot pornografisch materiaal.

Prostitutie

Prostitutie schendt de kuisheid waartoe wij door ons doopsel zijn geroepen en verontreinigt ons lichaam, dat een tempel is van de Heilige Geest. Prostitutie is werkelijk een **sociale plaag**.

Prostitutie schendt de waardigheid van:

- degene die het beoefent, omdat hij of zij zichzelf reduceert tot een object van seksueel verlangen;
- en ook van degene die ervoor betaalt, want ook hij of zij zondigt ernstig tegen zichzelf en tegen de kuisheid.

Gewoonlijk zijn het vrouwen die zich prostitueren, maar het kunnen ook mannen zijn, of een jong persoon en zelfs kinderen.

Het is een extra zware zonde wanneer iemand betaalt om seksuele relaties te hebben met een minderjarige.

Hoewel het altijd een zware zonde is om jezelf aan prostitutie over te geven, kunnen er factoren zijn die de verantwoordelijkheid van degene die zich prostitueert vermindert:

- **Armoede:** de noodzaak van geld, zonder enige andere oplossing, kan iemand ertoe brengen te opteren voor prostitutie. (Bijvoorbeeld: een wanhopige moeder zonder werk die geld nodig heeft om medicijnen of brood voor haar kinderen te kopen.)
- **Chantage:** wanneer mensenhandelaren, zogeheten “loverboys” of soms zelfs ouders iemand dwingen zich te prostitueren tegen zijn of haar wil.
- **Sociale druk:** vooral indien jongeren zich prostitueren om mee te tellen binnen hun sociale groep en niet achter willen blijven, zodat ze niet gepest zullen worden door anderen, zodat ze geld verdienen voor het aanschaffen van materiële dingen.

Homoseksualiteit

Homoseksualiteit wordt gedefinieerd als seksuele relaties tussen mannen of tussen vrouwen die zich uitsluitend of hoofdzakelijk seksueel aangetrokken voelen tot personen van hetzelfde geslacht.

Door de eeuwen heen en in verschillende culturen manifesteert homoseksualiteit zich. De psychologische oorsprong is moeilijk te verklaren.

De Heilige Schrift presenteert zulke relaties als een ernstige vervorming van de mens, en de traditie van de Kerk heeft altijd verklaard dat homoseksuele handelingen in strijd zijn met de wet van de kuisheid, omdat:

1. **Ze tegen de natuurwet ingaan.**

God heeft de mens als man en vrouw geschapen, fysiek op elkaar afgestemd. De man heeft fysiek wat de vrouw niet heeft, en omgekeerd. Door die lichamelijke vorm kunnen man en vrouw werkelijk één vlees worden in de seksuele relatie. Ze passen als twee stuks puzzel in elkaar. Geen enkele andere combinatie past zo perfect in elkaar.

2. **Homoseksuele handelingen kunnen niet tot voortplanting leiden.**

Twee mensen van hetzelfde geslacht kunnen samen geen kind verwekken.

3. **Homoseksualiteit zorgt er niet voor dat het paar elkaar werkelijk complementeert. Noch affectief en ook niet seksueel.**

Niet alleen vullen man en vrouw elkaar fysiek aan, maar ook op het affectieve vlak gebeurt dit.

- de man is gebouwd om zijn vrouw en kinderen te beschermen en in hun behoefte te voorzien. Daarom is zijn postuur sterker en zijn stem dieper, zijn schouders normaliter breder dan dat van de vrouw, zijn handen en voeten groter.
- de vrouw is gemaakt om te verzorgen en haar man en kinderen lief te hebben. Vaak is de vrouw haar lichaam zachter, tederder zodat zij liefde en genegenheid kan bieden. De man is fysiek sterk, maar de vrouw mentaal sterk. Kun je jezelf een man voorstellen die pijn in barensweeën doormaakt of een vrouw die de ganse dag hard werkt in de hete zon, terwijl ze werk verricht die veel fysieke kracht vereist, vervolgens thuiskomt een bad neemt, eet en weer klaar staat voor de volgende vereiste? Een vrouw onderscheidt details, een man heeft een "overall view", de vrouw ziet details.
Een mannelijk stel zal het zachte en zorgzame missen dat een vrouw geeft, en een vrouwelijk stel zal de bescherming en kracht missen die een man kan bieden. Ze kunnen dit imiteren, maar nooit volledig evenaren.

Homoseksuele relaties worden dus niet goedgekeurd in Gods ogen, en daarom ook niet door de Kerk. (Romeinen 1, 26-28)

Waarom heeft iemand een homoseksuele neiging?

De homoseksuele tendens is diepgeworteld bij een aanzienlijk aantal mannen en vrouwen. Vaak is dat al van jongs af aan merkbaar. Ze hebben niet zelf gekozen voor hun homoseksuele gedrag. Deze tendens, waarvan zij weet hebben dat ze ontregeld is, is het voor de meesten van hen een zware innerlijke beproeving. Daarom moeten deze mensen worden behandeld met respect, begrip en gevoeligheid.

Elke vorm van onrechtmatige discriminatie moet worden vermeden.

Homoseksuelen – als zij christenen zijn – worden net als ieder ander geroepen om te leven volgens Gods wil. In hun leven en hun geval betekent dat: de kuisheid beoefenen door zich te onthouden van seksuele relaties voor de rest van hun leven.

Omdat zij zich niet volledig kunnen geven aan iemand van het andere geslacht, en God geen seksuele relatie tussen mensen van hetzelfde geslacht goedkeurt, vraagt God van hen zelfbeheersing en opoffering.

Wat tegenwoordig zorgwekkend is, is dat **homoseksualiteit vaak als een mode of levensstijl** wordt gepresenteerd, iets wat je kunt kiezen om te “proberen” of “ervaren”. Daardoor gaan ook mensen die niet homoseksueel zijn, ermee experimenteren.

Homoseksuelen worden dus geroepen om kuis te leven, door:

- de **deugd van zelfbeheersing** te ontwikkelen, die hen helpt innerlijke vrijheid te bewaren;
- met de steun van **vriendelijke en oprechte begeleiding** van anderen;
- en door **gebed** en de **genade van de sacramenten**.

Op die manier kunnen zij geleidelijk en vastberaden vooruitgaan op het pad van de christelijke volmaaktheid.

Seksuele verkrachting

Seksuele verkrachting betekent dat iemand met geweld of dwang een ander tot seksuele

gemeenschap dwingt.

Seksuele agressie is niet hetzelfde als verkrachting: seksuele agressie is elke vorm van seksuele handeling tegen de wil van de ander – zoals zoenen, intieme delen betasten of strelen tegen diens wil.

Verkrachting betekent dat de dader het lichaam van de ander daadwerkelijk binnendringt.

Zowel seksuele agressie als verkrachting zijn strafbaar volgens de burgerlijke wet én in de ogen van God.

Soms begint seks met wederzijdse toestemming, maar tijdens de daad verandert de situatie in discussie en geweld, en wordt de ene persoon gedwongen om door te gaan met de seksuele daad.

Iedereen die seks heeft, heeft het recht om op elk moment “stop!” te zeggen.

Als de ander je daarna toch dwingt, is dat mishandeling of verkrachting.

Seksuele verkrachting is een gewelddadige aantasting van iemands seksuele intimiteit.

Ze is een aanval op rechtvaardigheid en liefde. Seksuele verkrachting staat voor een ernstige schending van het recht van ieder mens op respect, vrijheid en lichamelijke en morele integriteit. Ze veroorzaakt diepe schade, die het slachtoffer het hele leven kan schaden.

Verkrachting is altijd een ernstig kwaad, en nog erger wanneer:

- ze wordt gepleegd door ouders of familieleden (incest),
- of door andere volwassenen tegenover kinderen die aan hun zorg zijn toevertrouwd.

Verkrachting is zo zwaar verwerpelijk dat niet alleen God, de Kerk en de gemeenschap ertegen zijn, maar zelfs criminelen het verafschuwen.

Wie in de gevangenis terecht komt voor andere misdrijven wordt vaak nog getolereerd door de andere gevangenen, maar wie daar zit wegens verkrachting ondergaat doorgaans een slechte tijd door andere gevangenen.

8.3 Seksualiteit binnen het huwelijk

Seksualiteit is gericht op de echtelijke liefde tussen man en vrouw.

Binnen het huwelijk wordt de lichamelijke intimiteit van de echtgenoten een teken en belofte van hun geestelijke verbondenheid.

De huwelijksband tussen gedoopte personen wordt geheiligd door het sacrament van het huwelijk.

Seksualiteit is eerbaar en waardig tussen echtgenoten

Seksualiteit is een bron van vreugde en genot.

De Schepper zelf heeft gewild dat echtgenoten genot en tevredenheid ervaren – in lichaam én geest – in dienst van de voortplanting.

Daarom doen echtgenoten niets verkeerd wanneer zij dit genot zoeken en ervan genieten. Zij aanvaarden wat de Schepper Zelf voor hen bedoeld heeft.

Alles is toegestaan binnen de seksuele intimiteit van echtgenoten, zolang het hen beiden leidt naar een diepere eenheid en liefde.

Zodra één van hen zich niet meer prettig voelt bij een bepaalde handeling, wordt die handeling voor dat paar verboden. Toch moeten echtgenoten voorzichtig zijn dat zij niet de grenzen van gepaste matigheid overschrijden.

Daden zoals masochisme, die de waardigheid van de seksuele relatie aantasten, moeten worden vermeden.

Door hun eenheid als echtgenoten worden de twee doelen van het huwelijk bereikt:

1. het welzijn van de echtgenoten zelf, en
2. de voortplanting van nieuw leven.

Deze twee betekenissen of waarden van het huwelijk kunnen niet van elkaar gescheiden worden, zonder het geestelijk leven van het echtpaar diep te verstoren, of zonder het huwelijk en de toekomst van het gezin in gevaar te brengen.

De huwelijksliefde van man en vrouw moet dus gehoorzamen aan de dubbele eis van de huwelijkse trouw en vruchtbaarheid.

➤ **De echtelijke trouw**

Het echtpaar vormt een intieme gemeenschap van leven en liefde binnen het huwelijk.

Gegrondvest door de Schepper en onderworpen aan Zijn eigen wetten.

Deze gemeenschap wordt tot stand gebracht door het huwelijksverbond met andere woorden: door een persoonlijke en wederzijdse, onherroepelijke overeenkomst. Beide echtgenoten geven zichzelf definitief en volledig aan elkaar.

Vanaf dat moment zijn ze niet langer twee afzonderlijke personen, maar één vlees geworden.

De verplichting die het echtpaar uit vrije wil is aangegaan, legt hen op, dat zij deze band onverbrekkelijk en intact moeten bewaren. “Wat God heeft verbonden, mag de mens niet scheiden.” (Marcus 10:9)

➤ **Vruchtbaarheid is een gave**

Vruchtbaarheid is een gave (een geschenk) en een doel van het huwelijk, omdat de echtelijke liefde van nature streeft vruchtbaar te zijn.

Een kind is niet iets dat buiten het echtelijk paar komt, en ook niet iets wat men zomaar kan kopen of verkrijgen. Hij/zij komt voort uit de wederzijdse liefde van de ouders, en komt tot stand

volgens de wil van God in het centrum van hun wederzijdse liefde, als vrucht en voltooiing van hun wederzijdse liefde. De Kerk “kiest voor het leven” en leert dat elke huwelijksdaad open moet blijven voor het doorgeven van leven.

Deze leer is gebaseerd op de onverbreekelijke band tussen de twee betekenissen van de huwelijksdaad, namelijk eenheid en voortplanting zoals God die heeft ingesteld en die de mens niet mag verbreken.

Regulering van de voortplanting

Zoals we eerder hebben gezien, kan een echtpaar om wettige (goede) redenen besluiten verantwoord om te gaan met de voortplanting en het aantal kinderen te regelen of beperken. Het is aan hen om ervoor te zorgen dat:

- dit verlangen niet voortkomt uit egoïsme, maar in overeenstemming is met de vrijgevigheid die van verantwoord ouderschap wordt gevraagd;
- en dat hun gedrag zich aanpast aan de objectieve moraliteit objectieve criteria van de moraliteit. Daarom is het absoluut noodzakelijk dat de deugd van kuisheid binnen het huwelijk en periodieke onthouding met een oprecht hart worden beoefend.

“Echtgenoten moeten zich ervan bewust zijn dat alleen wanneer de twee essentiële doelen van de seksuele relatie – eenheid en voortplanting – worden gerespecteerd, de huwelijksdaad beantwoordt aan de wetten van de kuisheid.”

Morele en immorele methoden om de voortplanting te regelen

Periodieke onthouding, oftewel natuurlijke geboorteregeling, is de methode die gebaseerd is op het observeren van het eigen lichaam en het gebruikmaken van de onvruchtbare perioden.

Deze methode is in overeenstemming met de morele richtlijnen, omdat ze:

- respect toont voor het lichaam van de echtgenoten,
- onderlinge tederheid bevordert,
- en bijdraagt aan een groei in ware innerlijke vrijheid.

Aan de andere kant geldt dat elke handeling die vóór, tijdens of na de huwelijksdaad — het doel heeft de voortplanting onmogelijk te maken, innerlijk slecht is.

In zulke gevallen voldoen de echtgenoten namelijk niet aan de voorwaarden van eenheid en openheid voor nieuw leven, die noodzakelijk zijn om een seksuele daad menselijk waardig te maken.

De rol van de staat in demografische ontwikkeling

(= *planning van de bevolkingsgroei*)

De staat is verantwoordelijk voor het welzijn van zijn burgers. Daarom heeft zij het recht om maatregelen te nemen om de demografische ontwikkeling van de bevolking te begeleiden. Toch mag de staat geen middelen gebruiken die in strijd zijn met de morele wet. Bevolkingsplanning kan plaatsvinden door middel van objectieve en respectvolle voorlichting, maar niet door middel van dwang of verplichte maatregelen. Het is onaanvaardbaar dat de overheid de echtgenoten

vervangt als de personen die primair verantwoordelijk zijn voor de voortplanting en de opvoeding van hun kinderen.

Onvruchtbaarheid

De Heilige Schrift en de traditie van de Kerk beschouwen het hebben van kinderen als een teken van Gods zegen en van de vrijgevigheid van de ouders.

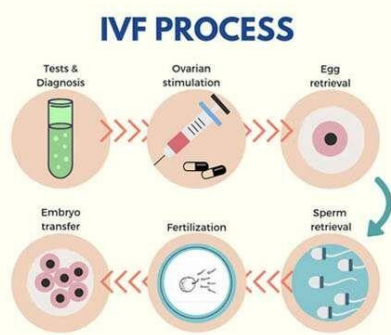
Daarom is het een grote beproeving voor echtparen die moeten ontdekken dat ze onvruchtbaar zijn — zoals bij Abraham en Sara, of bij Zacharias en Elisabeth.

Wetenschappelijk onderzoek dat gericht is op het genezen van onvruchtbaarheid, moet worden aangemoedigd, zolang het werkelijk gericht is op het welzijn van de mens, op respect voor zijn rechten en waardigheid, en overeenstemt met Gods plan en wil. Dat kan bijvoorbeeld door het geven van vitamines of door corrigerende operaties, dus alles wat de natuurlijke mogelijkheid tot bevruchting binnen de intieme huwelijksrelatie kan bevorderen.

Moreel onaanvaardbare technieken van kunstmatige bevruchting die moreel onaanvaardbaar technieken zijn, betreft die methoden waarbij de rol van de ouders wordt onderbroken of vervangen door de tussenkomst van een derde persoon (of meerdere personen in het proces van voortplanting, zoals:

- Sperma- of eiceldonatie

Dit gebeurt bij technieken zoals kunstmatige inseminatie of in-vitrofertilisatie (IVF),

waarbij de eikel van een vrouw en het sperma van een man in een reageerbuis in een laboratorium worden samengebracht.

Als het om het eigen sperma en eikel van het getrouwde paar gaat, is de zonde minder zwaar. Maar als er sperma of eicellen van vreemden worden gebruikt (bijvoorbeeld van een donorbank), is de fout veel ernstiger.

In het eerste geval blijven de echtgenoten

nog de echte vader en moeder van het kind; in het tweede geval niet meer.

Stel je eens voor dat een onbekende donor zo zonder het te weten deel wordt van een familie. Dan kan het gebeuren dat mensen later met elkaar trouwen zonder te weten dat ze biologisch verwant zijn — een vorm van onbewust incest.

Of twee kinderen van dezelfde donor besluiten later samen een gezin te vormen en ontdekken dan dat ze eigenlijk broer en zus zijn. Een ander probleem bij IVF is dat er vrouwen zijn die geen last van een man willen, maar wél een kind willen, en zo besluiten om zich te laten bevruchten via in-vitrofertilisatie. Zo wordt het kind beroofd van het recht op een vader.

Draagmoederschap

Deze praktijk wordt meestal toegepast in geval waarin de echtgenote zelf niet in staat is om zwanger te worden.

In dat geval worden via IVF de eicel en het sperma van de echtgenoten bevrucht en daarna ingebracht in de baarmoeder van een andere vrouw,

die het kind dan negen maanden voor hen draagt. Maar dit is ook in strijd met het exclusieve recht van de ouders om vader en moeder te worden door hun eigen lichamelijke eenwording.

Bovendien kunnen er allerlei problemen en risico's ontstaan:

het echtpaar kan zich afvragen of de draagmoeder wel goed voor het kind zorgt — stel dat zij voortdurend drinkt, rookt, drugs gebruikt, te weinig rust neemt, seksueel risicovol gedrag vertoont, met het kind vlucht, of overlijdt voor zij bevallen is. Zie hoeveel dingen er mis kunnen gaan.

Uiteindelijk wordt de handeling waardoor een kind het leven ontvangt niet langer een daad is, waarbij twee mensen zich aan elkaar hebben gegeven, maar het leven en de identiteit van het embryo worden toevertrouwd aan medische en biologische specialisten.

De technologie begint dan te heersen over de oorsprong en het lot van de mens. Een relatie waar sprake is van overheersing welke op zichzelf in strijd is met de waardigheid en gelijkheid die tussen ouders en kinderen zou moeten bestaan.

Alleen respect voor de verbintenis tussen de betekenis van de huwelijks acte en voor de eenheid van de mens kan leiden tot een voortplanting respect voor de eenheid van de menselijke persoon kan leiden tot reproductie die overeenkomt met de menselijke waardigheid die consequent is en een garantie is voor de waardigheid van de mens.

Een kind behoort niet tot de categorie van “iets wat men nodig heeft”, maar is een geschenk. “De mooiste gave van het huwelijk is de geboorte van een kind. ”Een kind mag nooit worden beschouwd als een bezit.

Het kind heeft twee fundamentele rechten:

1. het recht om te worden geboren als vrucht van de specifieke daad van **echtelijke** liefde van zijn ouders;
2. en het recht om vanaf het moment van de verwekking gerespecteerd te worden als menselijk wezen.

Het Evangelie leert ons dat **lichamelijke onvruchtbaarheid geen zonde is**.

Het is dus geen zonde als een echtpaar geen kinderen kan krijgen.

Echtparen die, ondanks de juiste medische zorg, toch onvruchtbaar blijven, kunnen troost vinden in het kruis van de Heer. Zij kunnen hun vrijgevigheid tonen door wezen of verlaten kinderen te adopteren en door dienstbaar te zijn aan hun medemensen.

8.4 Zonden tegen de waardigheid van het huwelijk

Overspel

Het woord overspel wordt gebruikt om ontrouw binnen het huwelijk te beschrijven.

Wanneer twee personen, van wie minstens één getrouwd is, een seksuele betrekking heeft zelfs tijdelijk met iemand anders dan hun echtgenoot of echtgenote dan plegen zij overspel.

Jezus Christus veroordeelt niet alleen de daad van overspel zelf, maar zelfs het verlangen om overspel te plegen. Zowel het zesde

gebod als het Nieuwe Testament en de profeten in het Oude Testament veroordelen overspel uitdrukkelijk en beschouwen het als een ernstige zonde.

Overspel is een onrechtvaardigheid, want degene die overspel pleegt:

- faalt in zijn of haar verplichtingen binnen het huwelijk,
- verbreekt de beloften van de huwelijksband,
- schendt het recht van de partner op trouw,
- schaadt de instelling van het huwelijk zelf, door het verbond waarop het rust te breken,
- en benadeelt het welzijn van de kinderen, die behoefte hebben aan een stabiele band tussen hun ouders.
- Brengt schade toe aan de samenleving, daar gebroken gezinnen een niet stabiele samenleving vormen.

Echtscheiding

Jezus heeft de oorspronkelijke bedoeling van de Schepper benadrukt die wilde dat het huwelijk onverbrekelijk zou zijn.

Daarom heeft Hij de praktijk van echtscheiding, die in de oude wet werd toegestaan, afgeschaft.

Voor gedoopte personen die een geldig huwelijk hebben gesloten en voltrokken,

kan dat huwelijk niet worden ontbonden door enig menselijk gezag of om welke reden dan ook, behalve door de dood.

Fysieke scheiding tussen echtgenoten, als de huwelijksband behouden blijft (dus mogen de gescheiden personen niet hertrouwen en ook geen seksuele relaties aangaan met anderen.)

kan in bepaalde gevallen worden toegestaan zoals omschreven in de wet van de kerk. Als een burgerlijke echtscheiding de enige manier is om bepaalde rechten wettelijk te beschermen, zoals de zorg voor de kinderen of de bescherming van een erfenis, kan die worden getolereerd zonder dat dit een morele fout is. Bijvoorbeeld in het geval een van hen chronisch verslaafd raakt aan drugs of gokspelen en die al het geld van het gezin verspilt, waardoor het gezinsbezit in gevaar komt.

Echtscheiding op zich geeft een ernstige overtreding van de natuurwet weer.

- Zij vernietigt het recht van het contract dat de echtgenoten elkaar uit vrije wil hebben gegeven om hun leven te delen “tot de dood hen scheidt”.
 - Feitelijk, wanneer deze personen weer trouwen voor de burgerlijke wet, wordt de zonde nog ernstiger, want die persoon bevindt zich dan in een toestand van openbaar en voortdurend overspel.
 - “Als de echtgenoot, na van zijn vrouw gescheiden te zijn, een andere vrouw trouwt, pleegt hij overspel, omdat hij deze vrouw overspel laat plegen en de vrouw die met hem samenleeft pleegt ook overspel, daar zij de echtgenoot van een andere vrouw tot zich heeft genomen. En als een vrouw een gescheiden man trouwt, pleegt zij eveneens overspel.”
 - Echtscheiding toont tevens een immoreel karakter door het verstoren van het gezinsleven en de samenleving. Deze onderbreking veroorzaakt ernstige schade voor de samenleving:
 - voor de partner die verlaten wordt,
 - voor de kinderen, die lijden onder de scheiding van hun ouders en zich vaak innerlijk verscheurd voelen tussen hun ouders,
 - en voor de gemeenschap als geheel, doordat zij een aanstekelijk karakter toont.
- Echtscheiding verspreidt zich gemakkelijk en kan een sociale plaag worden. Met alle maatschappelijke kosten die dit met zich meebrengt, voor wat betreft: sociale hulpverlening, onkosten ten gevolge van doubleren van de kinderen door het verstoren van de studie van de kinderen, medische en psychiatrische zorg, en zelfs meer gevangenisstraffen en opnames in internaten.

Het kan gebeuren dat een van de echtgenoten het onschuldige slachtoffer is van een scheiding ingewilligd door het burgerlijk wet; in dit geval is de persoon niet moreel schuldig. Er bestaat een verschil tussen:

- de **onschuldige partij**, die oprecht getracht heeft trouw te blijven aan het sacrament van het huwelijk, maar ten onrechte wordt verlaten,
- en de **schuldige partij**, die uit eigen ernstige fout een geldig kerkelijk huwelijk verbreekt.

Polygamie

Polygamie betekent dat een man met meer dan één vrouw getrouwd is, hetgeen in sommige culturen en religies is toegestaan.

Toch is polygamie in strijd met de morele wet, omdat:

- zij radicaal in tegenspraak is met de huwelijksgemeenschap, want ze ontkent rechtstreeks Gods plan zoals dat vanaf het begin is geopenbaard;
- zij ingaat tegen de gelijke persoonlijke waardigheid van man en vrouw, die zich in het huwelijk aan elkaar geven in een totale, unieke en exclusieve liefde.

Men kan zich de innerlijke strijd voorstellen van een man die christen wil worden,

maar die al meerdere vrouwen heeft, en dus zich dan gedwongen weet één of meer van die vrouwen los te laten met wie hij al gedurende jaren een huwelijksrelatie heeft.

Als christen die eerder een polygaam leven leidde, is hij ernstig verplicht dit los te laten. Toch blijft hij als christen moreel verplicht om aan zijn verantwoordelijkheid te blijven voldoen tegenover zijn ex-vrouwen en kinderen.

Incest

Incest betekent intieme relaties tussen personen

die door bloed of door huwelijk tot een zekere graad **te nauw verwant** zijn om met elkaar te mogen trouwen.

Bijvoorbeeld:

Iemand mag geen seksuele relaties hebben met zijn of haar moeder, vader of kind, zelfs niet als het gaat om pleegfamilie in plaats van bloedverwantschap. Incest vernietigt familiebanden en degradeert de mens tot het niveau van een dier.

Seksueel misbruik van kinderen

Seksueel misbruik van kinderen door volwassenen of jongeren aan wie zij zijn toevertrouwd, kan ook worden geassocieerd met incest.

In dat geval is er sprake van een dubbele belediging:

- het is een schokkende aantasting van de lichamelijke en morele integriteit van het kind, dat voor zijn hele leven beschadigd kan raken;
- én het is een ernstige schending van de verantwoordelijkheid van opvoeders

Samenwonen zonder huwelijk

We spreken van samenwonen zonder huwelijk wanneer een man en een vrouw weigeren hun relatie een wettige en openbare vorm te geven, terwijl ze wel seksuele relaties hebben. De uitdrukking “vrije liefde” is misleidend.

- Wat is de waarde van een liefdesrelatie als de partners niet bereid zijn zich duurzaam aan elkaar te verbinden en zojuist tonen dat ze elkaar, zichzelf of hun toekomst niet vertrouwen?
- Samenwonen zonder huwelijk komt in verschillende vormen voor:

concubinaat (blijvend samenleven zonder huwelijk),

afwijzing van het huwelijk als instelling,

of onvermogen om zich op lange termijn te binden.

Al deze vormen van samenleven zijn in strijd met de waardigheid van het huwelijk, omdat ze:

- het fundamentele idee van gezin ondermijnen,
- en het gevoel voor trouw verzwakken.

Ze zijn in strijd met de morele wet: die bepaalt dat seksuele relaties alleen binnen het huwelijk mogen plaatsvinden.

Buiten dat kader zijn ze altijd een zware zonde, die iemand uitsluit van de sacramentele communie (= men mag dan de communie niet ontvangen).

Tegenwoordig vragen sommige mensen om een soort “proefperiode” wanneer zij de intentie hebben om te trouwen. Maar hoe serieus die intenties ook zijn van degenen die zulke seksuele relaties vóór het huwelijk ook zijn, dit soort premature seksuele relaties kunnen geen echte oprechtheid of trouw garanderen binnen de relatie tussen de man en de vrouw. Liefde tussen mensen duldt geen “proefperiode”. Liefde vereist een totaal en definitieve gave van de personen met elkaar.

De onrechtvaardigen worden gerechtvaardigd

De meeste van ons hadden, hebben en misschien niet tegemoetkomen aan de wetten van de kuisheid. Maar het goede nieuws is, dat wij kunnen gered worden van het oordeel van God, door middel van het geloof in Jezus Christus. Jezus Christus heeft zijn bloed gegeven als verzoening voor onze zonden, ook tegen de wetten van de kuisheid. (Romeinen 3: 21-26)

We lezen ook over het verschil tussen vroeger en het heden en de consequenties met betrekking tot de seksualiteit in de eerste brief van de apostel Paulus aan de Korintiërs: *Weet u niet dat wie onrecht doet geen deel zal hebben aan het koninkrijk van God? Vergis u niet. Ontuchtplegers noch afgodendienaars, overspelplegers, schandknappen noch knapenschenders, dieven noch geldwolven, dronkaards, lasteraars noch uitbuiters zullen deelhebben aan het koninkrijk van God. Sommige van u zijn dat ooit geweest, maar u bent gereinigd, u bent geheiligd, u bent rechtvaardig verklaard in de naam van de Heer Jezus Christus en door de Geest van onze God. (1 Korintiërs 6,9-11)*

Er is geen plaats voor geen enkele zondaar in Gods Koninkrijk, Alleen de mens die heeft gebroken met zijn zondige verleden en nu wil leven voor God, behoort in het Koninkrijk van God. Wie terugvalt in oude zonden, moet dit onmiddellijk erkennen en opnieuw met de zonde breken.

9. Invloed van media op het christelijk leven

Radio, kranten en televisie en ook alle andere communicatiemiddelen spelen een belangrijke rol in ons leven. Maar we zien dat sociale media tegenwoordig voor een groot deel de plaats hebben ingenomen van de traditionele media. Sociale media zijn een onmisbaar onderdeel geworden van ons dagelijks leven.

Facebook, Instagram, TikTok, Twitter, Snapchat enzovoort nemen bij jong en oud een groot deel van onze tijd in beslag. Er is al veel geschreven en gezegd over het verschijnsel van deze sociale media. We maken ons zorgen over de invloed die deze media hebben op ons leven in het algemeen, maar vooral over de invloed die ze hebben op ons **geloofsleven**.

Als mensen zoveel tijd doorbrengen op sociale media, is het logisch dat dit invloed heeft op hun leven. Wat is er zo interessant aan wat er op die kanalen gebeurt, dat het dagelijks de aandacht van miljoenen mensen vasthoudt? En hoe kun je eigenlijk “sociaal” zijn achter een scherm?

9.1 Het gebruik van mobiele telefoons onder kinderen en jongeren

Tegenwoordig worden kinderen praktisch geboren met een mobiele telefoon in hun hand, ze laten hem met moeite los: zelfs tijdens het slapen, bij het gaan naar het toilet en tijdens een toets op school.

Het lijkt alsof hun hele wereld om hun telefoon draait, en dat ze zonder die telefoon niet kunnen ademen.

Je scrollt door Instagram, Facebook, WhatsApp of TikTok en vraagt je af wanneer je je telefoon opzij legt, dan vraag je jezelf af waar al die tijd gebleven is.

Het blijkt dat we meer tijd doorbrengen op sociale media dan we eigenlijk willen, en dat maakt ons niet altijd gelukkig. Vooral jongeren lijden onder de negatieve gevolgen van sociale media. Uit onderzoek blijkt dat meer dan vier miljoen Nederlanders ontevreden zijn over hun gebruik van sociale media. Daarnaast geven 2.2 miljoen mensen aan dat ze zich minder gelukkig voelen door het gebruik van sociale media. En 6,3 miljoen Nederlanders vinden dat sociale media een gevaar vormen voor onze geestelijke gezondheid.

De onderzoekers zien ook een sterke relatie tussen intensief gebruik van sociale media en een lager geluksgevoel. Wat opvalt is, dat de jongere generaties (Generatie Z en Millennials) de meeste tijd besteden aan sociale media, maar ook het meest ontevreden zijn over wat het hun brengt.

Het Pew Research Center onderzocht het gebruik en de populariteit van sociale media onder Amerikaanse volwassenen aan het begin van 2019.

Uit het onderzoek bleek dat YouTube en Facebook de meest gebruikte sociale platforms zijn

onder volwassenen, terwijl jongeren vooral de voorkeur geven aan Snapchat en Instagram. TikTok is, volgens rapporten, het snelst groeiende sociale netwerk onder jongere gebruikers. Het gebruik van sociale media is onder hedendaagse jongeren bijna universeel. Volgens het Pew Research Center gebruikt 97% van de jongeren van 13 tot 17 jaar minstens één van de zeven grote online platforms. De hoeveelheid tijd die jongeren doorbrengen op sociale netwerken is verbazingwekkend. Een rapport laat zien dat jongeren tussen 13 en 18 jaar gemiddeld negen uur per dag op sociale media zitten, en jongeren tussen 8 en 12 jaar gemiddeld zes uur per dag.

Voordelen van sociale media?

Sociale media en technologie bieden verschillende voordelen, zoals:

- Meer gemak en communicatie
Contact houden met familie en vrienden overal ter wereld via e-mail, berichtjes, Face Time, enzovoort.
- Snelle toegang tot informatie en onderzoek
- Online bankieren en rekeningen betalen
- Online leren, professionele vaardigheden ontwikkelen, nieuwe inhoud ontdekken
- Meer betrokkenheid bij sociale activiteiten (zoals fondsenwerving, sociale bewustwording, acties voor goede doelen)
- Grotere mogelijkheden voor marketing
- Opties voor werken op afstand

Sociale media kunnen iets goeds zijn.

Maar als jongeren zich ongemakkelijk voelen over iets wat ze gezien of gelezen hebben op sociale media, moeten ze vertrouwen op hun eigen gevoelens en met iemand praten: een ouder, een leraar of een andere volwassene die ze vertrouwen.

Pesten, bedreigingen en wreedheid op sociale media zijn allemaal signalen dat de persoon die dit doet zelf hulp nodig heeft.

In het boek *De plussen en minnen van sociale media – jongeren aan het woord* zien we de resultaten van een onderzoek naar het gebruik van sociale media onder jongeren.

Jongeren zijn de belangrijkste gebruikers van sociale media.

De meeste jongeren gebruiken drie tot vijf verschillende sociale platforms en brengen uren per dag door op hun telefoon. Ouders en leraren maken zich zorgen over deze gewoonte, en ook jongeren zelf uiten soms hun zorgen. Negatieve verhalen over de invloed van sociale media komen vaker voor in communicatiemediën in vergelijking met positieve verhalen. Maar dit komt niet naar voren in verslagen van wetenschappelijke onderzoeken die regelmatig gedaan worden. Dit rapport wijst op de voordelen en nadelen van het gebruik van sociale media. De voordelen van sociale media zijn veel groter dan de nadelen.

In de media hoor je vaker negatieve verhalen over de invloed van sociale media dan positieve. Toch blijkt uit wetenschappelijk onderzoek dat de voordelen meestal groter zijn dan de nadelen. De onderzoekers kwamen tot de volgende conclusies na onderzoek:

- Meer dan de helft van de jongeren vindt dat sociale communicatiemediën een positieve invloed hebben op hun tevredenheid.
- Een meerderheid (57%) vindt ook dat sociale media een goede invloed hebben op hun verbondenheid met vrienden.

Maar dit rapport wijst ook op negatieve kanten:

- Meer dan een derde van de jongeren denkt dat sociale media een negatieve invloed hebben op hun zelfbeeld — dit geldt voor ongeveer de helft van de meisjes.
- Een kwart van de jongeren zegt dat ze zich minder gelukkig voelen door sociale media. Dat is een aanzienlijk aantal.
- Een klein deel (ongeveer 2%) raakt gestrest door sociale media, al wordt die stress vaker veroorzaakt door school, huiswerk of wat ze allemaal moeten doen.
- Meer dan een kwart van de jongeren voelt zich onder druk gezet om altijd beschikbaar op sociale media te zijn en altijd te moeten reageren op sociale media. (denk aan de hoeveelheid apps die je moet beantwoorden, commentaren en “likes” op berichten en dergelijke, die jou ook markeren. enzovoort.) Uiteindelijk wordt dat ook een onderdeel bij al de dingen die gedaan moeten worden, hetgeen kan leiden tot meer stress.
- Het is indrukwekkend dat vooral jongeren Vaak niet met hun ouders praten over hun negatieve ervaringen op sociale media. Ze praten eerder over de fijne dingen die zij ervaren, en ze praten minder met hun ouders over de dingen die ze ervaren op sociale media welke minder fijn zijn. Met alle gevolgen die deze met hen mee kunnen brengen. Ze delen liever de leuke dingen, maar minder vaak de moeilijke ervaringen, met alle gevolgen van dien die deze met zich meebrengen.

Een van de problemen is dat jongeren van vandaag in een crisis van mentale gezondheid zitten. Volgens Haidt begon deze crisis toen steeds meer jongeren toegang kregen tot een smartphone. Enkele problemen die door de smartphone worden veroorzaakt, zijn:

- minder slaap
- minder concentratie
- minder echt persoonlijk contact
- toename van eenzaamheid
- lager zelfbeeld

Volgens onderzoeken heeft overmatig gebruik van sociale media een negatieve invloed op de mentale gezondheid van jongeren. Hieronder volgen de meningen van verschillende specialisten:

- De psycholoog Jonathan Haidt zegt:

“Sinds de introductie van sociale media zijn jongeren angstiger en depressiever geworden.”

- De psychiater Van Fenema zegt:

Als psychiater merken wij dat wij vaak jongeren helpen die in de problemen zitten en het betreft vooral jongeren die zijn geboren rond het jaar 2000.

Hij ziet veel angst, depressie, suïcide, onzekerheid en in verlaten toestand.

Veel jongeren missen veiligheid en verbondenheid. Het lijkt een beetje op een generatie zonder bestemming.

Overmatig smartphone gebruik is als het laten opgroeien van een generatie met cocaïne in hun zak. De enorme verslavende effecten van sociale media op je brein zijn vergelijkbaar met die van cocaïne, seks of gokken.

Gebruik van sociale media heeft hetzelfde verslavingsmechanisme voor je brein als bij cocaïne, seks, gokken enzovoort.

Behalve dat sociale media een middel zijn voor sociaal contact, kunnen ze ons ook een grote impuls voor het ego geven. Mensen zijn gevoelig voor complimenten, want we willen ons gewaardeerd voelen.

Dat is een basisbehoefte van de mens en versterkt ons zelfbeeld.

En dat is precies één van de meest opvallende kenmerken van sociale mediakanalen!

Een 'like' op Facebook, een 'retweet' op Twitter of een 'like' op Instagram. Feitelijk is dat eigenlijk alsof iemand tegen je zegt dat je mooi bent, of dat iemand één van je grappen leuk vindt. Mensen sturen je lampjes en leuke plaatjes.

Als je een spel speelt, telkens wanneer je iets goed doet, dan belonen de systemen je met woorden zoals: awesome, super, great, that's the way, you nailed it, good job, wonderful, enzovoort. Dit soort dingen laat dat wij ons belangrijk voelen en op het moment dat we die bewondering en complimenten niet krijgen, dan voelen we ons slecht. Waarom?

Omdat deze complimenten het beloningssysteem in onze hersenen activeren, en de dopamineniveaus stijgen. Dopamine is een stof die ons een goed gevoel geeft. En hoe meer complimenten je krijgt, hoe meer je wilt!

Sociale media zijn dus cocaïne voor je beloningssysteem.

Steeds weer blijft het programma je belonen en zodra je beloningssysteem "gehackt" is, word je kwetsbaar voor verslaving. En zodra je verslaafd bent, heb je een heel ernstig probleem.

- Een ander gevolg van sociale media is volgens Van Fenema dat jongeren elkaar minder ontmoeten in het echte leven, omdat volgens Van Fenema de puberteit een heel belangrijke fase van socialisering is. De vraag is natuurlijk: wat zijn de gevolgen zijn als je dat (fysiek contact met anderen) niet op een gezonde manier ontwikkelt omdat je jezelf isoleert met je smartphone? Wat gebeurt er als je niet ruikt, praat, speelt en zo nu en dan zelfs ruzie maakt met anderen? Wij zijn een sociale soort, waarbij fysiek contact leidt tot allerlei hormonen die nodig zijn voor een betere hersenontwikkeling. Samen spelen beschermt ons tegen depressie en angst.

Door fysieke interactie met de ander te minimaliseren omdat mensen bezig zijn met hun telefoon verliezen we een fundamenteel deel van onze ontwikkeling tijdens de puberteit."

- Van Fenema erkent ook dat jongeren steeds meer willen vluchten uit de realiteit.

Hij ziet dit onder andere in de toename van drugsgebruik bij jongeren én in het gebruik van sociale media als middel om aan de realiteit te ontsnappen. En dat gebeurt niet alleen bij jongeren, maar ook bij volwassenen. Bijvoorbeeld: als je een dag op je werk hebt gehad, ga je surfen op sociale media om even te vergeten dat de wereld bestaat.

En daarna realiseer je je dat je enige uren van je dag, van je leven, bent kwijtgeraakt.

Maar het gaf je een goed gevoel, en *steeds blijven sociale media een afleiding van de problemen van het leven.*

- Van Fenema gelooft ook dat je geen gevoel van betekenis kunt vinden als je alleen maar naar je eigen leven kijkt. Je moet ergens deel van uitmaken.

Jongeren moeten taken en verantwoordelijkheden krijgen om te voelen dat ze een rol spelen en dat ze meetellen in de gemeenschap. *Sociale media minimaliseren dat gevoel van erbij horen in de gemeenschap, omdat jongeren geen tijd hebben voor veel andere dingen dan hun telefoon.*

- Stefan Paas, theoloog, zegt:

“Het is heel verleidelijk om te denken dat de smartphone de grote oorzaak is van alle mentale problemen onder jongeren en dat we simpelweg moeten bedenken hoe we dat oplossen.” Maar het zou ook zo kunnen zijn dat het gedrag van jongeren om te vluchten voor de steeds moeilijker realiteit een symptoom van iets diepers is.

Mensen lijden steeds meer aan spanning en angst, waardoor zij uit de realiteit willen vluchten door hun smartphone vaker te gebruiken.”

Volgens Haidt zijn religieuze jongeren beter beschermd tegen de negatieve gevolgen van sociale media. Een van de redenen hiervoor is dat deze jongeren deel uitmaken van een stabiele gemeenschap, wat hen minder eenzaam maakt. Paas vindt het goed dat Haidt ook noemt dat religieuze gemeenschappen een ritme aan het leven geven.

Maar volgens Haidt en Stefan Paas, zijn religieuze jongeren beter beschermd tegen de negatieve consequenties van sociale media dan degenen die niet religieus zijn. Een van de redenen hiervoor is, dat deze jongeren deel uitmaken van een stabiele samenleving en dat maakt dat zij minder eenzaam zijn. Paas vindt het fijn dat Haidt ook vermeldt dat religieuze gemeenschappen ritme geven aan het leven. Et valt altijd iets te doen en te vieren:

- je hebt je dagelijkse momenten van gebed
- je hebt de wekelijkse viering op de Dag van de Heer
- je hebt ook regelmatige religieuze bijeenkomsten zoals gebedsgroepen, kindermisatie, Bijbelstudie enz.
- je hebt de voorbereiding en viering van kerkelijke feestdagen bijna het hele jaar door. (Kerst en Pasen, Pinksteren, Christus Koning, Feesten bij de Eerste Communie, Vormsel, huwelijk, enz.)

Dit en meer zorgt ervoor dat een religieuze jongere een bepaald ritme in het leven heeft.

Hij/Zij heeft altijd iets religieus om mee bezig te zijn, wat ervoor zorgt dat hij/zij geen tijd heeft om constant op hun telefoon te zitten.

Betekent dit dat het gebruik van sociale media geen invloed heeft op het geloofsleven van jongeren (en volwassenen) die geloven?

9.2 Afname van het belang van religie

Helaas zien we dat er een duidelijke afname is van het aantal gelovige mensen. Dag na dag verlaten steeds meer mensen hun geloof en gaan zij leven zonder geloof. De kerken raken steeds leger en vooral de afwezigheid van jongeren is erg opmerkelijk. De wereld heeft tegenwoordig zoveel aantrekkelijke dingen te bieden, dat mensen zichzelf steeds meer tevredenstellen met wereldse zaken en steeds minder met de dingen van God. Als gevolg daarvan zien we in de laatste jaren ook een afname van de mentale gezondheid.

Wetenschappelijke literatuur geeft verschillende mogelijke oorzaken voor deze achteruitgang van de mentale gezondheid, onder andere:

1. Een factor die vaak genoemd wordt, is het snel afnemende belang van religie. Vooral wanneer dingen moeilijk worden in het leven, is het moeilijker om de crisis te overwinnen zonder de kracht en spirituele begeleiding die geloof kan geven.
2. Een andere factor die samenhangt met de afname van religie, is het toenemende belang van individualisme: de overtuiging dat iedereen zijn eigen leven kan (en moet kunnen) leiden en dat de mens onafhankelijk is van een ander wezen

(God). Individualisme gaat samen met het verlies van vaste zekerheden en een duidelijk kader van wat wel en niet mag. En dat kan een negatieve invloed hebben op de mentale gezondheid van een mens, omdat niet iedereen even gemakkelijk zonder duidelijke richtlijnen kan bepalen wat goed en wat fout is.

3. Een andere mogelijke oorzaak is de toenemende nadruk op prestatie, status en rijkdom. Problemen met mentale gezondheid komen vaker voor in samenlevingen die veel waarde hechten aan zaken als: financieel succes, sociale status, fysieke aantrekkelijkheid, opleiding en roem. Deze nadruk kan normen creëren die voor sommige jongeren onrealistisch of onbereikbaar zijn. Het verschil tussen hun verwachtingen en de werkelijkheid kan hun mentale gezondheid negatief beïnvloeden.

Alle drie de genoemde oorzaken van de achteruitgang van de mentale gezondheid worden versterkt en/of gecreëerd door sociale media en technologie. Vaak hoef je maar even stil te staan bij, of te reageren op, een bepaalde ontvangen post, en het technisch algoritme van het platform zorgt er automatisch voor dat je steeds meer vergelijkbare berichten te zien krijgt. Dit kan een groei of verandering in ideeën en gevoelens over jezelf stimuleren, met mogelijk ernstige gevolgen voor je mentale gezondheid. Bijvoorbeeld:

1. Wanneer je voortdurend antireligieuze berichten ziet en hoort op sociale media, kan dit je geloof op den duur verzwakken en soms zelfs vernietigen.
2. Wanneer je constant boodschappen ontvangt van anderen die verkondigen dat zij alles zelf kunnen, niemand nodig hebben en geen hogere macht nodig hebben om hun leven te leiden, en je ziet hoe zij ogenschijnlijk succesvol zijn, kan dit ervoor zorgen dat je dezelfde individualistische ideeën gaat overnemen.
3. Wanneer je voortdurend ziet hoe goed mensen met geld, macht en roem lijken te leven, kan dat je het gevoel geven dat jouw leven weinig waard is. Als je steeds berichten ziet die opscheppen over hun diploma's, goede banen en inkomens, kan iemand met minder opleiding of inkomen zich minderwaardig voelen en zelfs het risico lopen door anderen geminacht te worden.
4. Wanneer overal wordt gepromoot dat een bepaald lichaamstype, een bepaald kapsel of een bepaalde huidskleur het meest aantrekkelijk en mooi is, kunnen mensen die hier niet aan voldoen zich minder voelen. Dit tast hun zelfbeeld en mentale gezondheid aan.
5. Hoewel pesten geen nieuw verschijnsel is, hebben sociale media en technologie de intimidatie naar een nieuw niveau gebracht. Het is veranderd in een meer constante en altijd aanwezige bedreiging: cyberpesten.

De wetten en regels tegen intimidatie in de Amerikaanse staat Rhode Island definiëren intimidatie en cyberpesten als volgt:

“Bullying” is wanneer één of meer leerlingengebruik maken van een uitspraak, hetzij schriftelijk, verbaal of elektronisch, of door een fysieke daad of gebaar – of een combinatie daarvan – gedrag vertonen tegenover een andere leerling, waardoor:

1. lichamelijke of emotionele schade wordt veroorzaakt bij de leerling, of schade aan zijn of haar eigendom;
2. de leerling voortdurend in een staat van bang zijn doet verkeren dat hij of zij persoonlijke schade zal oplopen of dat zulks geschiedt met zijn of haar eigendom;

3. een intimiderende, bedreigende, vijandige of beledigende leeromgeving voor de student ontstaat;
4. de rechten van de leerling om deel te nemen aan schoolactiviteiten worden geschonden;
5. het onderwijsproces of de ordelijke werking van de school wordt verstoord.

Onderzoek laat zien dat 5,4 miljoen kinderen dagelijks thuisblijven omdat zij bang zijn om geïntimideerd te worden. Volgens intimidatie statistieken wordt elke 7 minuten een kind geïntimideerd. Volgens de Amerikaanse Vereniging voor Suïcidepreventie is ook het aantal zelfmoorden onder jongeren van 10 tot 14 jaar in de afgelopen drie decennia met meer dan 50 procent gestegen.

“Cyberbullying” betekent intimidatie via technologie of elektronische communicatie. Volgens intimidatie statistieken wordt elke zeven minuten een kind geïntimideerd. Kinderen die veel overgewicht hebben, homoseksueel zijn of een beperking hebben, worden vaker geïntimideerd dan andere kinderen. Ook jongeren met een bi-raciale of multiraciale achtergrond hebben een grotere kans om slachtoffer te worden dan jongeren die zich met één ras identificeren. Helaas grijpt een volwassene maar zelden bij zulke gevallen in. Slechts 4% tot 11% van deze gevallen wordt opgepakt en opgelost. Maar liefst 85% van alle intimidatiegevallen blijft onbehandeld. Zo zien we dat naast de positieve kanten van sociale media, er ook kostbare tijd verloren gaat door voortdurend online te zijn met “social media.” Daarnaast worden we geconfronteerd met veel situaties en informatie die ons geloof, onze mentale gezondheid en ons geluk kunnen aantasten. Gebruik sociale media daarom bewust en laat ze je geen schade toebrengen.

Opdracht 1

1. Kijk voor jezelf hoeveel uur per dag je op je telefoon en op sociale media zit.
2. Analyseer welke invloed het gebruik van sociale media heeft op je eigen leven, zowel wat betreft de positieve als de negatieve kanten.
3. Heb jij zelf, of hebben mensen die je kent, mentale gezondheidsproblemen ervaren (zoals isolement, aanhoudende somberheid, emotionele instabiliteit, depressie, suïcidale gedachten, psychose, enz.) als gevolg van overmatig gebruik van sociale media?
4. Heb jij zelf ervaring gehad met cyberpesten?
5. Bedenk wat je anders had kunnen doen met je vrije tijd als je geen toegang had gehad tot technologie en sociale media.
6. Hoe zou jij de voordelen van sociale media kunnen vergroten en de nadelen van verkeerd gebruik van sociale media kunnen beperken?
7. Hoe kunnen geloof en religie volgens jou iemand helpen om de nadelen van verkeerd gebruik van sociale media te beperken en een gezonde mentale toestand te behouden?

9.3 Waar heeft Jezus volgens het evangelie zijn tijd aan besteed?

Vaak horen en lezen we kritiek op sociale media. Maar in de Bijbel staat niets geschreven over sociale media. Hoe kan ik dan weten wat God over dit onderwerp denkt?

In werkelijkheid staat er inderdaad niets over sociale media in de Bijbel. Sociale media zijn niet zo oud en de Bijbel is heel oud. *Maar sociale media zijn in werkelijkheid gewoon een vorm van communicatie.* En communiceren is iets wat wij al doen mensen zolang de mens bestaat. Daarom kan de Bijbel ons wel degelijk iets leren over hoe we met communicatie moeten omgaan, ook als het gaat om sociale media.

In Spreuken 4,23-27 lezen we hoe een vader zijn zoon advies geeft over hoe hij zijn manier van denken moet bewaken. Maar als je de teksten eromheen leest, zul je zien dat de vader over drie dingen spreekt: luisteren, spreken en kijken.

- Hij zegt dat zijn zoon goed moet luisteren naar zijn woorden, omdat zijn woorden leven geven.
- Hij waarschuwt zijn zoon om ervoor te zorgen dat zijn mond geen verkeerde dingen zegt.
- Hij zegt dat zijn zoon recht vooruit moet kijken en ver weg moet blijven van verkeerde eker is, dat wij iets met deze woorden kunnen doen wanneer wij denken over sociale media. Het is goed om je bewust te zijn van wat je ziet en hoort. Datgene wat je ziet en hoort, beïnvloedt je gedachten en gedrag. Bovendien is het belangrijk dat wat je zegt of schrijft anderen opbouwt en hen niet kapotmaakt.

Heel eenvoudig gezegd: je moet ervoor zorgen dat wat je ziet en hoort, en de woorden die je spreekt, overeenkomen met jouw christelijke natuur. En ik weet dat dit soms makkelijker gezegd is dan gedaan.

Bijvoorbeeld: wij geloven dat God het goed vindt dat we via sociale media contact kunnen hebben met anderen. Maar tegelijk kan Hij erg teleurgesteld zijn wanneer:

- Hij ziet welke verkeerde dingen ons via sociale media bereiken.
- Hij ziet hoe slecht mensen elkaar soms behandelen via sociale media.
- Wanneer mensen Zijn huis niet meer bezoeken, het bidden nalaten en Zijn Woord niet meer lezen, omdat ze al hun tijd op sociale media doorbrengen.
- Wanneer mensen zelfs tijdens hun aanwezigheid in de tempel op hun telefoon zitten in plaats van deel te nemen aan wat er gebeurt.
- Maar ook wanneer Hij ziet dat steeds meer mensen verslaafd raken aan hun telefoon en Hem om hulp vragen om van deze verslaving bevrijd te worden.

Jezus is ons levend voorbeeld

Als christenen hebben wij Jezus als voorbeeld in ons leven. Wij willen de voetstappen van Jezus volgen om het heil en het eeuwige leven te bereiken. In de evangeliën willen de evangelisten getuigenis geven van hun geloof in Jezus. Zij geven een historie weer en bespreken hun eigen levensverhaal. Hiervoor maken zij daarbij gebruik van historische informatie uit de tijd van Jezus (*vertelde tijd*). *Hun belangrijkste interesse ligt echter niet in het gegeven hoe alles precies is gebeurd, dus de exacte historische details, maar in de betekenis van Zijn daden voor de mensen van toen én wat voor betekenis zij nu voor ons vandaag de dag hebben.* (Tijd waarin het gelezen wordt).

Geen enkele serieuze hedendaagse historicus twijfelt aan het bestaan van Jezus of aan de kern van het verhaal dat over Hem wordt verteld. Hieronder volgt een overzicht van de belangrijkste historische gebeurtenissen uit het leven van Jezus:

- Jezus werd geboren rond de tijd dat koning Herodes stierf.
- Hij bracht zijn jeugd door in Nazareth, in Galilea.
- Hij werd gedoopt door Johannes de Doper in de rivier de Jordaan.
- Hij verzamelde leerlingen om zich heen.
- Hij gaf onderricht in steden, dorpen en op het platteland van Galilea.
- Hij verkondigde 'het Koninkrijk van God'.
- Hij werd door velen gezien als genezer en exorcist (duivel uitdrijver).

- Kort voor zijn dood ging Hij naar Jeruzalem voor het Joodse Paasfeest. Hij zorgde voor een opschudding in de tempel.
- Hij hield een laatste maaltijd met zijn leerlingen.
- Hij werd gearresteerd en verhoord door de Joodse autoriteiten, te weten de hogepriesters.
- Hij werd geëxecuteerd op bevel van de Romeinse prefect Pontius Pilatus.
- Zijn leerlingen sloegen aanvankelijk op de vlucht.
- De leerlingen verklaarden dat zij Jezus na Zijn dood opnieuw hadden ontmoet. Zij geloofden dat Hij zou terugkeren om een koninkrijk te vestigen. In afwachting daarvan wisten zij dat zij geroepen waren om samen een gemeenschap te vormen als teken voor anderen.
- Al snel ontstonden er op veel plaatsen christelijke gemeenschappen die Jezus beleden als de Messias van God.

Dit vormt in grote lijnen een deel van Jezus' leven hier op aarde. In de evangeliën kunnen we uitgebreider lezen wat Jezus deed toen Hij nog op de wereld was. Hij leerde ons te luisteren naar Gods Woord, God boven alles lief te hebben, en onze naaste lief te hebben als onszelf en ons in te zetten om altijd te doen wat goed en aangenaam is in Gods ogen. Wanneer ons gedrag op sociale media past bij deze uitgangspunten, kunnen we zeggen dat we sociale media op een verantwoorde manier gebruiken.

Opdracht 2

Lees het evangelie van Marcus, het oudste en kortste van de evangeliën, en beschrijf kort alles wat Marcus ons vertelt over wat Jezus tijdens Zijn leven op aarde heeft gedaan. (Probeer, waar mogelijk, alleen de ondertitels te noemen.)

10. Het belang van een goede christelijke opvoeding

Naarmate we ouder worden in het leven, worden we geconfronteerd met verschillende situaties. We beginnen te werken, worden verliefd, trouwen, samenleven, krijgen kinderen, enzovoort. Op school worden we vaak voorbereid om ondernemer of werknemer te worden, maar veel minder vaak worden we voorbereid op veel grotere en complexere taken, zoals het leven als partner en de opvoeding van kinderen.

In deze godsdienstlessen willen we je helpen bij je vorming, zodat je een betere werknemer of ondernemer kunt worden, ook een betere echtgenoot of echtgenote, ouder en uiteindelijk een beter mens, een betere christen.

Sommigen van jullie zijn misschien al moeder of vader, en anderen zijn daar niet ver meer van verwijderd. Je verlaat de fase waarin je zelf kind was van je ouders, en je gaat de fase binnen waarin je ouder wordt van je eigen kinderen. Dat is een enorme verantwoordelijkheid, waarvoor we vaak niet voldoende zijn voorbereid. Pas wanneer je er middenin zit en dingen niet goed lopen, kom je ertoe op zoek te gaan naar hulp.

Met dit hoofdstuk willen we beginnen je voor te bereiden op deze taak en we willen je vooral laten kennismaken met wat God zegt over de opvoeding van kinderen.

maar

10.1 De plaats van het gezin in Gods plan

Een gezin bestaat uit een man en een vrouw die samen met hun kinderen leven. Volgens het christelijk geloof wil God dat kinderen opgroeien uit de liefde van hun ouders en in een veilige omgeving met zorg en bescherming. Elk kind heeft dezelfde waarde als zijn ouders en heeft behoefte aan liefde en veiligheid.

God is aanwezig binnen het gezin. Het gezin wordt de **kern van de samenleving** genoemd, omdat kinderen daar leren hoe zij met anderen omgaan en belangrijke waarden ontwikkelen zoals respect, liefde en verantwoordelijkheid.

Wanneer gezinnen goed functioneren, heeft dit een positieve invloed op de hele gemeenschap. Als veel gezinnen problemen hebben, zie je dit ook terug in de samenleving. *De samenleving is als een spiegel die weerspiegelt wat er binnen de gezinnen gebeurt.*

Het gezin wordt door de Kerk een '**kleine Kerk**' genoemd, omdat ouders hun kinderen vanaf jonge leeftijd het geloof leren. Kinderen die thuis met geloof worden opgevoed, hebben later een grotere kans om verbonden te blijven met het geloof.

"Het gezin is iets wat absoluut noodzakelijk is voor volkeren; het is een onmisbare basis van de samenleving en een grote schat voor echtgenoten gedurende hun hele leven. Het gezin is ook onvervangbaar voor kinderen, die de vrucht zijn van de liefde en de totale inzet van hun ouders." Benedictus XVI

Welke rol speelt de overheid binnen gezinnen?

Het welzijn en de toekomst van een samenleving hangen af van hoe goed gezinnen kunnen leven en zich ontwikkelen. Het gezin is de belangrijkste basis van de samenleving.

De overheid mag zich niet bemoeien met het bestaan van het gezin. Zij mag niet verhinderen dat een man en vrouw trouwen of bepalen hoeveel kinderen zij krijgen. Ook mogen ouders zelf beslissen over de opvoeding, schoolkeuze en religieuze vorming van hun kinderen.

De overheid heeft wél de taak om gezinnen te ondersteunen door goede voorzieningen te bieden, zoals onderwijs, gezondheidszorg

en sociale hulp.

10.2 Het disciplineren en corrigeren van kinderen

Kinderen ontwikkelen hun normen en waarden stap voor stap. Volgens Kohlberg verloopt de morele ontwikkeling in drie fasen:

1. Pre-conventionele fase (0-12 jaar):

Kinderen leren door straf en beloning wat goed en fout is. Bijvoorbeeld: een handeling die wordt gestraft is (moreel gezien) 'fout', en een handeling die wordt beloond is (moreel gezien) 'goed'.

2. Conventionele fase (12-18 jaar):

Jongeren gedragen zich volgens regels en verwachtingen van ouders, vrienden en samenleving. Vooral vrienden hebben in deze fase een grote invloed op hen.

3. Post-conventionele fase (18 jaar en ouder):

Jongeren denken zelfstandig na en maken eigen keuzes over waarden en normen. Dit doen zij vooral door kritisch te kijken naar de waarden en normen die zij van huis uit en uit hun omgeving hebben meegekregen. Zij beginnen hun eigen standpunt te ontdekken. De waarden en normen die zij goed vinden, behouden zij. De waarden en normen waarmee zij het niet eens zijn, wijzen zij af en soms vervangen zij die door andere normen en waarden.

Het is belangrijk om kinderen vooral op jonge leeftijd te disciplineren. **Discipline betekent leren, terwijl straf alleen laat zien dat iets fout is zonder uitleg.** Goede discipline helpt kinderen begrijpen waarom gedrag goed of slecht is.

Belangrijke regels bij discipline:

- wees consequent;
- blijf rustig en schreeuw niet;
- geef duidelijke grenzen;
- bekritiseer het gedrag, niet het kind;
- geef complimenten bij goed gedrag;
- zorg voor vaste routines;
- wees zelf een goed voorbeeld;
- gebruik geen lichamelijke straf;
- creëer een veilige en liefdevolle omgeving.

Discipline helpt kinderen om zelfvertrouwen, zelfbeheersing en verantwoordelijk gedrag te ontwikkelen.

Lichamelijke straf

Over lichamelijke straf bestaan verschillende meningen.

- Sommige mensen vinden dat een lichte tik soms mag om een kind te corrigeren, zolang dit uit liefde gebeurt en niet uit boosheid.
- Anderen vinden dat slaan niet nodig is en dat uitleg, gesprek en andere disciplinaire maatregelen beter werken.

Tegenwoordig wordt lichamelijke straf in veel landen afgeraden of verboden, omdat discipline vooral bedoeld is om kinderen te leren en niet om hen pijn te doen.

Wat zeggen de Bijbel en de Kerk over opvoeding?

De Bijbel geeft richtlijnen voor een goede opvoeding. Belangrijke waarden die ouders hun kinderen moeten leren zijn:

- **Vergeving:** leren anderen te vergeven.
- **Respect:** iedereen waarderen als schepping van God.
- **Dienstbaarheid:** anderen helpen en niet alleen aan jezelf denken.
- **Onvoorwaardelijke liefde:** kinderen liefhebben ongeacht hun prestaties.
- **Gehoorzaamheid:** regels begrijpen en respecteren.
- **Dankbaarheid:** waarderen wat men heeft ontvangen.
- **Zelfbeheersing:** emoties en impulsen leren controleren.

Ouders moeten deze waarden vooral ook tonen door hun eigen gedrag.

Opdracht 1

A. Beantwoord de vragen in volledige zinnen.

1. Waarom worden mensen volgens de tekst niet altijd goed voorbereid op het ouderschap?
2. Waarom is ouder worden een grote verantwoordelijkheid?
3. Wat wil God volgens het christelijk geloof voor gezinnen?
4. Welke taak heeft de overheid tegenover gezinnen?
5. Wat is het verschil tussen discipline en straf?
6. Wat leren kinderen door goede discipline?

B. Vul de juiste fase in:

- a) Kinderen leren door straf en beloning → _____
- b) Jongeren volgen regels van hun omgeving → _____
- c) Jongeren maken eigen keuzes → _____

- Bekijk de volgende afbeeldingen en leg uit op welk deel van de tekst ze betrekking hebben.

Bijvoorbeeld: afbeelding 1 verwijst naar de taak van ouders om voor hun kinderen te zorgen; afbeelding 3 verwijst naar het doorgeven van het geloof door ouders aan hun kinderen, enzovoort.

• 1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

Als ouder is het belangrijk om te begrijpen hoe de morele ontwikkeling van je kind verloopt. Zo weet je in welke ontwikkelingsfase je kind zich bevindt en hoe je moreel goed gedrag kunt stimuleren.

Volgens het model van Kohlberg is de pre-conventionele fase de beste periode om een kind te disciplineren. Daarna wordt het veel moeilijker om een kind te corrigeren.

Of je het nu leuk vindt of niet, je moet leren hoe je je kind op een effectieve manier disciplineert. Toch is er één belangrijk punt om te onthouden: **disciplineren en straffen zijn twee heel verschillende dingen.**

Straffen laat een kind alleen zien dát het iets fout heeft gedaan, maar niet *wat* het fout heeft gedaan. Daardoor kan een kind de straf niet goed begrijpen en kan het geen verband leggen tussen het foute gedrag en de straf. Het gevolg is dat het ongewenste gedrag vaak terugkomt, omdat niet duidelijk is gemaakt wat er verkeerd was.

Voorbeeld:

Je kind heeft op de muur getekend. Je straft het kind door te schreeuwen, een time-out te geven of te slaan. Als je niet de tijd neemt om uit te leggen waarom het wordt gestraft, is de kans groot dat het later opnieuw op je meubels tekent. Het kind heeft dan niet begrepen waar wel en waar niet getekend mag worden.

Door je kind te disciplineren, leer je het:

- het verschil tussen goed en kwaad;
- respect te hebben voor de rechten van anderen;
- welk gedrag acceptabel is en welk gedrag niet.

Het valt op dat in elk punt het woord '**leren**' wordt gebruikt. Discipline is namelijk een leerproces. Soms moet een les meerdere keren worden herhaald voordat een kind het begrijpt. Discipline moet voor een kind logisch zijn en het kind moet de kans krijgen om fouten te herstellen.

Voorbeeld: discipline versus straf

Situatie 1 – Straf

Je kind tekent met kleurpotloden op de vloer en de muren. Je schreeuwt tegen je kind en stuurt het naar zijn kamer. Hier gebruik je straf als oplossing.

Situatie 2 – Discipline

Je legt je kind uit dat krijt niet bedoeld is om op de vloer, op de muur of waar dan ook te tekenen, maar alleen op papier. Je legt uit dat het schoonmaken van muren en vloeren of op de stoel en tafels veel geld kost. Daarna laat je je kind de vloer schoonmaken en het krijt opruimen. Wanneer hij/zij klaar is, dan neem je het krijt en berg je het voor een paar dagen op. Hier gebruik je discipline als oplossing. De discipline bevatte ook een straf (het opbergen van het krijt), maar nu kon het kind de straf verbinden aan zijn gedrag.

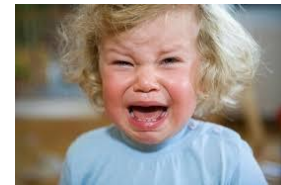

Hier volgen nog enkele suggesties bij het disciplineren van je kind:

1. **Als ouder speel je een veel grotere rol in het discipline proces dan je misschien denkt.** Als je toegeeft wanneer je kind huilt, schreeuwt of agressief wordt tijdens het corrigeren, dan stimuleer je dit gedrag. Dit gedrag zal zich blijven herhalen op elk

ogenblik dat je het kind straft, omdat je kind weet dat je toe zult geven en van de straf afziet. (al doet dit zich slechts eenmaal voor). Je kind leert dan dat het met dit gedrag de straf kan ontlopen.

Door consequent en standvastig te zijn, leert je kind dat boos worden of stampen geen zin heeft, omdat de straf toch hetzelfde blijft. Je kind zal op de één of andere manier de maatregel moeten accepteren.

Wees consequent in de manier waarop je discipline en straf toepast op het kind. Het is normaal dat kinderen grenzen testen, kijken hoever ze kunnen gaan. Als je éénmaal wel en de tweede keer niet ingrijpt, geef je tegenstrijdige signalen. Zorg er ook voor dat alle verzorgers (partner, familie, oppas) consequent handelen. Indien je kind ontdekt dat er een zwakheid is, dan zal hij/zij dit zeker gebruiken.

2. **Een andere aanbeveling is om te proberen altijd rustig te blijven.** Schreeuwen kan het idee geven dat boos worden acceptabel is als je niet krijgt wat je wilt. Neem liever even afstand als je merkt dat je te boos wordt, en corrigeer je kind pas als je weer rustig bent.

3. **Herhaal een opdracht niet te vaak.** Geef één waarschuwing en leg uit wat de consequentie is als hij/zij niet luistert. Als je kind niet luistert, handel dan meteen. Te vaak herhalen van een waarschuwing leert een kind dat je niet serieus bent en dat hij/zij zich slecht kan blijven gedragen.

4. **Gebruik 'ik-boodschappen'.**

Zeg bijvoorbeeld:

"Ik ben boos omdat je je speelgoed niet hebt opgeruimd,"

in plaats van:

"Jij maakt me boos omdat je het speelgoed niet opgeruimd hebt." Zinnen die beschuldigend lijken en kunnen leiden tot zekere ontwikkelingen in zijn/haar groeiproces moeten vermeden worden. Dit voorkomt dat een kind een negatief zelfbeeld ontwikkelt.

5. **Bekritiseer het gedrag, niet het kind.** Laat merken dat je het kind waardeert, maar het gedrag niet accepteert. Zorg ervoor dat het kind begrijpt dat je van haar/hem houdt, maar dat je het slechte gedrag niet accepteert.

6. **Je moet je kind niet constant prijzen,** en zeker niet voor routine activiteiten (taken die dagelijks verricht moeten worden) Indien je het kind constant prijst voor kleine dingen, dan worden je opmerkingen minder effectief. Wacht totdat hij/zij iets bijzonders doet alvorens hem/haar te prijzen, aldus zullen je lofprijzingen hun waarde behouden. Wees zorgvuldig met complimenten. Let ook op het verschil tussen belonen en omkopen. *Als je omkoopt, dan geef je het kind iets om aan een taak te voldoen terwijl een beloning gegeven wordt nadat een kind een taak heeft volbracht. Je moet omkopen zoveel mogelijk voorkomen, daar dit het kind leert eerst te nemen en dan te geven.*

7. **Routine.** Kinderen die een vaste dagindeling hebben reageren beter op discipline. Zorg dat je consistent bent in de dagelijkse routine, dus etenstijd, tijd om in bad te gaan, tijd om te gaan slapen. Daar het kind al gewend is je instructies te volgen, dan kun je een beter resultaat verwachten als een kind zich op een zekere keer slecht gedraagt.
8. **Gebruik geen lichamelijke straf** (slaan of een klap geven). Dit kan het kind denken dat het goed is iemand te slaan als hij/zij zich slecht gedraagt. Dit is een kenmerk welk je het kind niet laten leren. Het is bewezen dat een pakslag niet effectiever is dan andere discipline methodieken en een pak laag kan hen boos en agressiever maken.
9. **Wees zelf een goed voorbeeld voor je kind.** Indien je het weet of niet, de persoonlijkheid van je kind zal voor een groot gedeelte afhangen van jouw gedrag. Door een goed voorbeeld te geven, kun je ervan op aan dat je kind slechts positieve kwaliteiten aan zal nemen.
10. **Ga niet in discussie.** Wanneer je het kind moet straffen, treedt niet in discussie hierover. Doe alsof je de protesten niet hoort en voer de straf uit. Nadat je kind tot rust is gekomen, kunnen jullie over de straf spreken en hoe deze voorkomen had kunnen worden.
11. **Reageer niet op elk klein foutje.** Ondanks al je moeite en pogingen, zal je kind nooit perfect kunnen worden. Leer verkeerd gedrag wat nogal klein en niet gevaarlijk is te ontzien, zoals het draaien op een stoel of indien het iets heeft laten vallen zonder dat dit expres gebeurde. Te veel correctie op hetgeen je kind doet kan leiden tot een minderwaardigheidsgevoel. Hij/zij kan gaan denken dat hij/zij niets goeds kan doen.
12. **Zorg voor een veilige en liefdevolle omgeving.** Misschien is het wel het belangrijkste punt dat je het kind in een beschermde en veilige sfeer laat verkeren. Zorg ervoor dat je kind zich veilig en geliefd voelt. Indien je kind dit gevoel heeft, dan maakt hij meer kans om de opgelegde discipline positief te ervaren.

Het lijkt misschien heel veel om te onthouden, vind je niet?

Maak je geen zorgen, want met een beetje oefening kan discipline net zo eenvoudig als effectief worden.

1. Beloon goed gedrag. De eerste stap naar betere discipline is het herkennen en stimuleren van goed gedrag. Je zult ontdekken dat het veel makkelijker is om goed gedrag aan te moedigen dan om slecht gedrag te voorkomen.
2. De makkelijkste manier om goed gedrag te stimuleren, is door een compliment te geven wanneer je kind een taak met succes afrondt of zich goed gedraagt. Ook al lijkt de ondeugende glimlach van je kind soms iets anders te zeggen, in werkelijkheid zijn kinderen op zoek naar bevestiging voor wat ze doen, vooral van hun ouders.
3. Een eenvoudige manier om je kind te laten weten dat het iets goed heeft gedaan, is door genegenheid te tonen. Een knuffel, een kus of een glimlach kan al een beloning zijn voor

kleine dingen, zoals rustig zitten, een taak uitvoeren zonder klagen of zelfs samen spelen.

4. Vergeet ook niet om verbale goedkeuring te geven. Wanneer je dit doet, zeg niet alleen: 'Goed gedaan' of 'Heel goed', maar verbind je compliment aan concreet gedrag. Zeg bijvoorbeeld: "Je hebt je boeken netjes opgeruimd toen je klaar was, heel goed!" Dit helpt je kind om goed gedrag duidelijk te herkennen.
5. Maak instructies leuk voor je kind. Kinderen reageren vaak positiever op opdrachten wanneer deze spelenderwijs worden gegeven. Bijvoorbeeld: "Wie kan het snelst het speelgoed in de bak opruimen?" Doe mee met je kind, maar wees niet té competitief en laat je kind gerust winnen.

Technieken om je kind te disciplineren:

1. **Afleiding**
Afleiding kan helpen om de aandacht van je kind weg te halen van ongewenst gedrag. Stel een andere activiteit of een ander speeltje voor. Gebruik geen afleiding die als beloning kan worden gezien. Afleiding moet iets zijn wat je kind zelfstandig kan doen, zonder jouw hulp.
2. **'Nee' zeggen**
Stop ongewenst gedrag door je kind stevig aan te kijken en duidelijk 'nee' te zeggen. Deze techniek werkt niet goed als je kind nog niet gewend is aan discipline. Bij een goed gedisciplineerd kind kan soms zelfs één blik van jou al voldoende zijn om het verkeerde gedrag te corrigeren.
3. **Je kind verplaatsen**
Als je kind zich in een bepaalde ruimte misdraagt, bijvoorbeeld met de televisie spelen, ga dan met je kind naar een andere kamer. Als het gedrag geen gevaar oplevert of het apparaat niets kapot maakt, kun je ook weggaan zonder aandacht aan hem/haar te besteden of te praten over het verkeerde gedrag.
4. **Gevolgen laten ervaren**
Laat je kind de gevolgen van zijn of haar gedrag ervaren. Bijvoorbeeld: als je kind de kleurpotloden op de grond gooit, mag het er daarna niet meer mee spelen.
5. **Ontnemen van leuke dingen**
Elk kind heeft activiteiten die het leuk vindt, zoals televisiekijken of met favoriet speelgoed spelen. Als discipline nodig is, moet je duidelijk maken dat het gevolg van slecht gedrag is dat deze activiteit of dit speelgoed tijdelijk wordt afgenomen. Zorg er ook voor dat je deze consequentie daadwerkelijk uitvoert als je kind zich slecht blijft gedragen.
6. **Time-out**
Wanneer andere technieken niet werken, kan een time-out een effectieve vorm van discipline zijn. Deze methode is geschikt voor kinderen vanaf 18 maanden. Je haalt je kind weg uit de omgeving waarin het zich misdraagt. Maak een stoel schoon, een plaats op de grond,

en zet het op een vaste, rustige plek in huis zonder speelgoed of andere mensen.

Houd de afgesproken tijd goed in de gaten, zodat je je kind op tijd weer laat terugkomen uit de “time-out”. Vergeet hem niet tijdens de “time-out”. *Een “time-out” helpt jonge kinderen om tot rust te komen en zichzelf te herpakken.* Vaak geldt als richtlijn: één minuut per levensjaar van het kind.

Dus een kind van twee jaar krijgt twee minuten “time-out”.

Let erop dat time-out wordt gebruikt als gevolg van aanhoudend ongewenst gedrag, en niet zomaar. Het kind moet begrijpen dat de time-out volgt op het niet luisteren na een waarschuwing. Als de waarschuwing niet helpt, moet je meteen handelen. *Tijdens de time-out ga je niet in gesprek of discussie met het kind.* Het doel is dat het kind nadenkt over zijn gedrag. Na de time-out kun je het gedrag wel samen bespreken.

Als je kind nog niet rustig is, begint de time-out nog niet. Pas wanneer het kind rustig is en blijft zitten, start de time-out. Ook als dit een minuut of uur langer duurt, moet je consequent blijven. Het is belangrijk dat je kind begrijpt dat een time-out niet te vermijden is.

Het resultaat van goede discipline brengt met zich mee dat het kind:

- zich geliefd en veilig voelt;
- vertrouwen heeft in zichzelf;
- zelfdiscipline ontwikkelt en impulsen kan beheersen;
- niet gefrustreerd raakt door de dagelijkse routine.

Zoals jullie zien, is het disciplineren van een kind zeker geen makkelijke taak, en de dingen klinken altijd makkelijker op papier dan in de praktijk. Toch wordt het aan het einde een stuk makkelijker als je consequent bent en weet hoe je met bepaald gedrag moet omgaan. Onthoud dat volhouden loont en eenmaal als je kind weet waar de grenzen liggen, wordt het steeds gemakkelijker.

Hier volgen enige commentaren van ouders en citaten over de opvoeding van kinderen:

- a) De opvoeding van kinderen! Natuurlijk had ik hier vooraf mijn ideeën over. Tijdens mijn eerste zwangerschap praatten mijn echtgenoot en ik veel over hoe we onze kinderen zouden opvoeden. Consequent zijn, nooit schreeuwen, het goede voorbeeld geven, juiste normen en waarden meegeven, enzovoort. Ik wist precies hoe ik het zou aanpakken. Enkele jaren later en veel wijzer, raak ik soms toch de weg een beetje kwijt. Je kunt zoveel boeken over opvoeding lezen als je wilt, maar om hetgeen ik heb gelezen toe te passen in de praktijk is een vrij moeilijk werk!
- b) ‘Ik ren en spring van hiernaar daar. De lijst met taken die gedaan moeten worden groeit elke dag: werken om geld te verdienen, het huis moet comfortabel en schoon zijn, de wasmand met kleren die gewassen moeten worden is constant boordevol en blijft maar toenemen, er moet gezond eten op tafel gezet worden, af en toe naar de gym om het lichaam in goede conditie te houden, sociale verplichtingen vergen ook tijd en er moet niet vergeten worden dat er ook nog een heel sympathieke echtgenoot in het huis loopt rond die ook aandacht verdient’.
- c) ‘Een handleiding zou soms heel handig zijn! 😊 Soms klinkt alles zo simpel: ‘wees consequent’, maar in de praktijk is het toch iets minder makkelijk. Tenminste voor mij.

Opvoeding is en blijft een zoektocht, en juist dat maakt het ook zo'n mooi proces'.

Cynthia

- d) 'Opvoeding van een kind is als een "roller coaster" die steeds doorgaat. De ene dag gaat alles geweldig en positief – geniet ervan - de volgende dag kan het weer anders zijn. Natuurlijk zijn er een heleboel boeken en artikelen "online" die je kunnen helpen met de opvoeding van je kinderen. Het blijft een feit dat wat voor het ene kind perfect werkt, kan voor het andere juist averechts werken. Dat is iets wat ik ontdekt heb, wat met zich meebrengt dat soms je voor elk kind je een verschillende opvoeding strategie moet gebruiken.'
- e) '*Op het moment dat je je geduld verliest, stopt pedagogiek en begint opvoeding*' Jan Deloof
- f) 'De opvoeding van een kind moet honderd jaar vóór de geboorte beginnen, bij de grootouders.' *Samuel Ellis Wishard*
- g) 'De opvoeding van de mens begint bij de geboorte.' — *Jean-Jacques Rousseau*

Opdracht 2

Kies drie van de bovenstaande citaten en/of commentaren die jou het meest hebben aangesproken en leg uit waarom deze jouw aandacht hebben getrokken

10.3 Wat zeggen de Bijbel en de Kerk over de opvoeding van kinderen?

Wanneer we in de Bijbel lezen wat er wordt gezegd over de opvoeding en discipline van kinderen, komen we veel tegen dat hetzelfde is op wat we al hebben gelezen, maar er zijn ook een aantal verschillen. Het opvoeden van kinderen is één van de meest waardevolle taken die we hebben. In de Bijbel vinden we principes die ons helpen om een sterke basis te leggen voor onze kinderen. Deze principes kunnen bijdragen aan het opbouwen van een liefdevol, respectvol en dienstbaar gezinsleven.

Hieronder volgen **zeven Bijbelse principes** voor een sterke basis in de opvoeding van kinderen:

1. Vergeving

Leer je kinderen het belang van vergeving, net zoals God ons vergeeft (Matteüs 6:14-15).

Leg bijvoorbeeld uit dat het loslaten van wrok niet alleen anderen bevrijdt, maar ook henzelf.

Zorg er ook voor dat jijzelf een goed voorbeeld bent voor je kinderen, je partner en de mensen om je heen.

2. Respect

De Bijbel leert ons om andere mensen met respect te behandelen, ongeacht hun achtergrond, overtuiging of situatie. Bijvoorbeeld: Jakobus schrijft wijze dingen hierover in zijn brief (Jakobus 2).

Leer je kinderen om anderen te waarderen en te erkennen als waardevolle personen die door God zijn geschapen. Laat hen ook ervaren dat jij denkt dat ook zij respect verdienen, bijvoorbeeld wanneer zij grenzen aangeven of persoonlijke gevoelens delen.

3. Dienstbaarheid

Jezus heeft ons geleerd om anderen te dienen en Hij heeft daar zelf het voorbeeld van gegeven. Denk bijvoorbeeld aan het moment waarop Hij de voeten van zijn discipelen waste (Johannes 13:1-15).

Moedig je kinderen aan om anderen te dienen, zowel binnen als buiten het gezin. Laat zien dat het niet altijd om jezelf op de eerste plaats gaat. Geef een voorbeeld door zelf je huwelijkspartner en kinderen te dienen.

4. Onvoorwaardelijke liefde

Het begrip onvoorwaardelijke liefde is diep verankerd in de Bijbel. Laat je kinderen zien dat jouw liefde niet afhangt van hun prestaties of gedrag.

Natuurlijk is het goed om af en toe een serieus gesprek te voeren over slechte cijfers of een rommelige kamer — ook Paulus was hier duidelijk over in zijn brieven wanneer zijn lezers hun gedrag moesten veranderen. Maar tegelijkertijd benadrukt hij dat God ons onvoorwaardelijk liefheeft. Niets kan ons van Zijn liefde scheiden (Romeinen 8,38-39).

Geef daarom niet te veel aandacht aan gemiste doelen, maar waardeer je kinderen om wie zij zijn en om hun intenties.

5. Gehoorzaamheid

Onvoorwaardelijke liefde betekent niet dat er geen regels zijn. Integendeel, gehoorzaamheid is een belangrijk Bijbels principe (Johannes 14,15).

Praat met je kinderen over welke regels jij belangrijk vindt, waarom deze regels er zijn en hoe deze samenhangen met wat de Bijbel leert.

6. Dankbaarheid

Dankbaarheid is zowel de oorzaak als het gevolg van een positieve levenshouding. Leer je kinderen om dankbaar te zijn voor Gods zegeningen en voor de goedheid van andere mensen. Blijf niet hangen in negatieve dingen, maar richt je op alles wat je hebt ontvangen. Lees samen Filippenzen 4, 4-9 en bespreek wat wordt bedoeld met: *alles wat respect verdient, alles wat goed en zuiver is, alles wat liefde en waardering waard is.*

7. Zelfbeheersing

Zelfbeheersing is een vrucht van de Geest. Leer je kinderen dat zij zich niet hoeven te laten leiden door elke impuls of emotie. Dit helpt hen om gezonde keuzes te maken in het leven.

Als jijzelf moeite hebt met het reguleren van emoties of met zelfbeheersing, probeer daar dan ook aan te werken. Kinderen zien jouw groei en zullen de voordelen daarvan overnemen.

Opdracht 3

Lees de volgende Bijbelteksten en schrijf een samenvatting van wat de Bijbel **nog meer** zegt over de opvoeding van kinderen:

1. Sirag 9, 1-13
2. Spreuken 13, 24
3. Spreuken 22, 15
4. Spreuken 23, 13

Lichamelijke straf

Voor lichamelijke straf

In Nederland is er sinds 2006 een wet van kracht die het gebruik van lichamelijke straf (slaan)

als opvoedmiddel verbiedt, zowel thuis als op school en op andere plaatsen. Ondanks deze wet zijn er verschillende ouders die geen probleem zien in het slaan van een kind om het een les te leren.

Sommige christenen zijn van mening dat de overheid hun recht op religieuze vrijheid niet mag beperken, omdat de Bijbel volgens hen zegt dat een kind niet gespaard moet worden voor de roede. Dit blijkt onder andere uit de Bijbelteksten die zijn genoemd in taak 3. Zij

vinden dat een tik op de billen of op de schouder een opvoedkundig hulpmiddel kan zijn, mits deze wordt gegeven vanuit gezag en niet vanuit machteloosheid of woede.

Het moet mogelijk zijn een kind een tik op de billen te geven wanneer het iets doet wat absoluut niet mag. Indien je niet wil luisteren, moet je het voelen om te begrijpen, zeker wanneer het je voor hetzelfde tot driemaal toe verboden is.

Niettemin begrijpen zij de zorgen van mensen die tegen lichamelijke straf zijn, omdat er helaas ouders zijn die te ver gaan en waarbij straf verandert in mishandeling. Daarom vinden zij dat correctie altijd moet plaatsvinden in een sfeer van liefde. Een ouder mag een kind nooit slaan uit boosheid of onmacht, omdat dit kan leiden tot mishandeling.

Daarnaast zijn zij van mening dat er een leeftijdsgrens moet zijn voor lichamelijke straf. Vanaf ongeveer acht jaar zouden andere opvoedkundige middelen gebruikt moeten worden en is lichamelijke straf niet meer passend.

Tegen lichamelijke straf

Aan de andere kant zijn er mensen die vinden dat lichamelijke straf helemaal niet nodig is bij de opvoeding van kinderen. Zij zijn van mening dat er voldoende andere manieren zijn om een kind te disciplineren zonder te slaan.

Zij zijn van mening dat een kind vaak geslagen wordt uit frustratie of machteloosheid. Ofschoon je een kind niet direct traumatiseert met een klap, vinden zij het positief dat de overheid lichamelijke straf heeft verboden, omdat kinderen beschermd moeten worden in een land waar helaas veel kindermishandeling voorkomt.

Om die reden vinden zij het onverstandig om met de Bijbel in de hand te roepen dat christenen wel mogen slaan. Volgens deze groep omdat dat precies hetgeen de versregels van de Bijbel waarop deze verklaring zich baseert (Spreuken 13, 24 en anderen) ons willen leren, ofschoon het erop lijkt dat de nadruk nu ligt op de roede.

Een lichamelijke straf heeft zijn pedagogische beperking. Vaak is deze een teken van gebrek aan geduld of machteloosheid. Indien je kind zich slecht blijft gedragen, ook al is het niet makkelijk, blijf zoeken naar andere manieren om het kind te corrigeren.

Bij voorbeeld: laat hem/haar een uur op zijn/haar kamer zitten, geen televisie, telefoon of tablet laten gebruiken, of niet buiten laten spelen. Daarnaast is het heel belangrijk uit te leggen waarom je boos bent zijn/haar gedrag.

Het is essentieel om te beseffen dat een kind gedisciplineerd en gecorrigeerd naar aanleiding van een slecht gedrag moet worden en dat het niet alles mag doen wat het wil. Dat zeker niet, maar door een gesprek en uitleg kan een kind veel beter begrijpen waar de grenzen liggen.

Opdracht 4

1. We hebben verschillende tips gekregen over hoe kinderen het beste kunnen worden opgevoed.
 - a) Analyseer en bespreek met je klasgenoten wat de verschillen zijn tussen de opvoeding van kinderen vroeger en nu.
 - b) Wat zijn de verschillen tussen de opvoeding van kinderen op Curaçao en de opvoeding van kinderen in Nederland?
2. Wat is jouw mening over lichamelijke straf als opvoedmiddel?
3. Wat is jouw mening over de volgende suggesties om kinderen te disciplineren, afhankelijk van hun leeftijd?

